

Anne-Babaların Çocuk Yetiştirme Tutumları ile 5-6 Yaş Aralığındaki Çocukların Özgüven Düzeyinin İncelenmesi

Nermin Çakırlı

Lisansüstü Eğitim, Öğretim ve Araştırma Enstitüsüne Okul Öncesi Eğitim dalında Yüksek Lisans Tezi olarak sunulmuştur.

Doğu Akdeniz Üniversitesi
Eylül 2017
Gazimağusa, Kuzey Kıbrıs

Lisansüstü Eğitim, Öğretim ve Araştırma Enstitüsü onayı

Doç. Dr. Ali Hakan Ulusoy
L.E.Ö.A. Enstitüsü Müdür Vekili

Bu tezin Okul Öncesi Eğitim Bölümü Yüksek Lisans derecesinin gerekleri doğrultusunda hazırlandığını onaylarım.

Prof. Dr. Elif Y. Üstün
İlköğretim Bölüm Başkanı

Bu tezi okuyup değerlendirdiğimi, tezin nitelik bakımından Okul Öncesi Eğitim Bölümü Yüksek Lisans derecesinin gerekleri doğrultusunda hazırlandığını onaylarız.

Prof. Dr. A. Işık Gürşimşek
Tez Danışmanı

Değerlendirme Komitesi

1. Prof. Dr. A. Işık Gürşimşek
2. Prof. Dr. Elif Y. Üstün
3. Yard. Doç. Dr. Elif Bozcan

ABSTRACT

This research which provides a comparative analysis of child rearing attitudes and child's self-reliance level that they are between ages 5-6 designed with description and relational model. The research's study group consist of 120 volunteer parents and their children whose children attended preschool education institution selected by random sampling method in Northern Cyprus during 2016-2017 academic year. In this study Personal Information Form developed by researcher, Parents Attitude Scale (PAS) developed by Karabulut Demir and Şendil (2008) and DeMoulin Self Perception Scale for Children developed by Donald Demoulin and it adapted into Turkish by Kuru Turaşlı (2006) were used as data collection tools. The data is evaluated by SPSS 18 statistical analysis program, t-test, ANOVA and correlation analysis were used as data analysis techniques. Analysis of statistical methods were carried out accordingly and .01 and .05 were accepted as significance level for analysis. According to this findings, there is a significant relationship between children's self-reliance and their gender and their parents perception of social support. On the other hand no significant relationship was seen between parents' parenting attitudes and their child's gender, number of children, and their perception of social support. However, there is significant relationship between parental attitudes and their educational level, working status, their specify parents attitudes, perception of efficiency and their agreement with spouse about child reliance.

Keywords: Self-reliance, parents attitudes, parenting style, early childhood

ÖZ

Anne-babaların çocuk yetiştirme tutumları ile 5-6 yaş grubundaki çocukların özgüven düzeyinin karşılaştırmalı olarak incelendiği bu çalışma betimsel ve ilişkisel tarama modelinde tasarlanmıştır. Araştırmanın çalışma grubunu Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti'nde, 2016-2017 eğitim ve öğretim yılında seçkisiz küme örnekleme yöntemi ile seçilen ve çalışmaya gönüllü olarak katılan 120 anne-baba ve çocukları oluşturmaktadır. Araştırmada veri toplama aracı olarak araştırmacı tarafından geliştirilen ve örnekleme oluşturan katılımcılar hakkında demografik bilgileri içeren Kişisel Bilgi Formu, anne-babaların ebeveyn tutumlarını ölçmek üzere Karabulut Demir ve Şendil tarafından geliştirilen (2008) Ebeveyn Tutum Ölçeği (ETÖ) ve 5-6 yaş grubundaki çocukların özgüven düzeyini ölçmek amacı ile Donald Demoulin tarafından geliştirilen (2000) ve Türkçeye uyarlaması Turaşlı (2006) tarafından yapılan DeMoulin Çocuklar İçin Benlik Algısı Ölçeği kullanılmıştır. Verilerin analizinde SPSS 18 programından yararlanılarak, t-testi, ANOVA ve korelasyon teknikleri kullanılmıştır. Kullanılan istatistiksel yöntemlerin çözümlenmesindeki anlamlılık .01 ve .05 üzerinde kabul edilmiştir. Araştırma sonucunda; çocukların özgüven düzeyleri ve cinsiyet değişkeni ile ebeveynlerin sosyal çevrelerinden gördüğü destek durumları arasında anlamlı ilişki bulunmuştur. Ayrıca anne-babaların çocuk yetiştirme tutumlarının, çocuklarının cinsiyeti, çocuk sayısı ve sosyal çevrelerinden gördüğü destek durumu ile arasında anlamlı bir ilişki olmadığı, fakat ebeveynlerin öğrenim durumları, çalışma durumları, kendi belirttikleri çocuk yetiştirme yaklaşımları, çocuk yetiştirme yeterlilik algıları ve çocuk yetiştirme konusunda eşleri ile anlaşma durumları arasında anlamlı sonuç bulunmuştur.

Anahtar Kelimeler: Özgüven, anne-baba tutumu, çocuk yetiştirme stilleri, erken çocukluk

TEŞEKKÜR

Tez çalışmam boyunca benden bilgisini, ilgisini ve anlayışını hiç esirgemeyen, bu süreçte bilgi ışığıyla beni her daim aydınlatan çok değerli hocam Prof. Dr. Işık Gürşimşek'e teşekkürü bir borç bilirim. Bilimsel çalışma konusundaki hassasiyeti, bilgi birikimi, tecrübeleri ve sabrı ile yalnızca tez süreci değil hayatımın her alanında kendime model aldığım, birlikte çalışmaktan hep keyif aldığım ve birçok erdem kazandığım bu değerli bilim insanının akademik gelişimime katkıları yadsınamaz.

Lisansüstü eğitim ile beni tanıştıran ve yüreklendiren bu konuda her daim destekçim olan ve aldığım derslerle yalnızca teori eğitimi değil hayat ile ilişkilendirmeyi öğreten değerli hocam Yard. Doç. Dr. Eda Kargı'ya ve her zaman anlayışını ve sabrı takdir ettiğim, bilgi donanımı ve bilgi aktarımından etkileyici olan Prof. Dr. Elif Üstün hocama çok teşekkür ederim.

Tez yazımı gibi sancılı bir süreçte benden desteğini asla esirgemeyen sevgili ailem, yollarımızın artık tamamen birleştiği çalışma arkadaşlarım ve lisansüstü yaşamım vesilesi ile tanıdığım değerli arkadaşım Hatice Cemre Dağgöl'e tüm bilgi paylaşımları, destekleri ve özverileri için çok teşekkür ederim.

Tez uygulama sürecinde bana kapılarını açan ve ölçeklerin toplanmasında en az benim kadar çaba gösteren tüm meslektaşlarıma, okul müdürlerine ve bu çalışmaya katkı koyan değerli anne-babalar ve çocuklarına,

Bu sancılı süreçte her zaman yanımda olan, her umutsuzlukta beni güdeleyen, desteğini hiç bırakmayan çok değerli hayat arkadaşıma teşekkürü bir borç bilirim.

Saygılarımla,

Nermin Çakırlı

İÇİNDEKİLER

ABSTRACT.....	iii
ÖZ	iv
TEŞEKKÜR.....	vi
KISALTMALAR	x
1 GİRİŞ	1
1.1 Problem Durumu	1
1.2 Araştırmanın Amacı	4
1.3 Problem Cümlesi	5
1.4 Çalışmanın Önemi	7
1.5 Sınırlılıklar.....	8
2 KURAMSAL ÇERÇEVE	9
2.1 Erken Çocukluk Döneminde Gelişim.....	9
2.1.1 Gelişimin Tanımı ve Önemi	9
2.1.2 Gelişim İlkeleri ve Önemi.....	11
2.1.3 Gelişimi Etkileyen Etmenler.....	13
2.2 Erken Çocukluk Döneminde Gelişim Özellikleri.....	15
2.2.1 Duygusal Gelişim	16
2.2.2 Sosyal Gelişim	20
2.3 Erken Çocukluk Döneminde Özgüven Gelişimi	25
2.3.1 Özgüvene İlişkin Tanımlar ve Önemi.....	26
2.3.2 Özgüven İle İlgili Kuramsal Açıklamalar.....	30
2.3.2.1 Psiko-sosyal Kuram	30
2.3.2.2 Hümsnistik (İnsancıl) Kuram.....	32

2.4 Çocuk Yetiştirme Tutumları.....	35
2.4.1 Anne – Baba Tutumları Kuramsal Yaklaşım.....	39
2.5 Konu ile İlgili Araştırmalar	42
2.5.1 Farklı Ülkelerde Gerçekleştirilen Çalışmalar	42
2.5.2 Türkiye’de ve KKTC’de Gerçekleştirilen Çalışmalar	44
3 YÖNTEM.....	47
3.1 Araştırma Modeli	47
3.2 Evren ve Örneklem.....	48
3.2.1 Evren.....	48
3.2.2 Örneklem ve Örnekleme.....	48
3.2.3 Çalışma Grubu	50
3.3 Veri Toplama Araçları ve Veri Toplama Süreci	51
3.3.1 Veri Toplama Araçları	51
3.3.1.1 DeMoulin Çocuklar İçin Benlik Algısı Ölçeği (DSCDS).....	52
3.3.1.1.1 DeMoulin Çocuklar İçin Benlik Algısı Ölçeği’nin Güvenirlik Analizleri	53
3.3.1.2 Ebeveyn Tutum Ölçeği (ETÖ).....	54
3.3.1.2.1 Ebeveyn Tutum Ölçeği’nin Güvenirlik Analizleri.....	55
3.3.1.3 Kişisel Bilgi Formu	56
3.3.2 Çalışmada Dikkate Alınan Etik İlkeler ve Veri Toplama Süreci	57
4 BULGULAR	62
4.1 Çalışmanın Birinci Alt Problemine İlişkin Bulgular	62
4.2 Çalışmanın İkinci Alt Problemine İlişkin Bulgular.....	63
4.3 Çalışmanın Üçüncü Alt Problemine İlişkin Bulgular.....	65
4.4 Çalışmanın Dördüncü Alt Problemine İlişkin Bulgular	68

4.5 Çalışmanın Beşinci Alt Problemine İlişkin Bulgular	69
4.6 Çalışmanın Altıncı Alt Problemine İlişkin Bulgular	72
4.7 Çalışmanın Yedinci Alt Problemine İlişkin Bulgular	74
4.8 Çalışmanın Sekizinci Alt Problemine İlişkin Bulgular	76
4.9 Çalışmanın Dokuzuncu Alt Problemine İlişkin Bulgular.....	79
4.10 Çalışmanın Onuncu Alt Problemine İlişkin Bulgular	80
4.11 Çalışmanın On Birinci Alt Problemine İlişkin Bulgular	83
4.12 Çalışmanın On İkinci Alt Problemine İlişkin Bulgular	85
4.13 Çalışmanın On Üçüncü Alt Problemine İlişkin Bulgular.....	88
4.14 Çalışmanın On Dördüncü Alt Problemine İlişkin Bulgular	91
4.15 Çalışmanın On Beşinci Alt Problemine İlişkin Bulgular	93
4.16 Çalışmanın On Altıncı Alt Problemine İlişkin Bulgular	96
5 SONUÇ VE TARTIŞMA	100
6 ÖNERİLER.....	122
KAYNAKLAR	124
EKLER.....	136
EK1: DeMoulin Çocuklar İçin Benlik Algısı Ölçeği	137
EK 2: DeMoulin Çocuklar İçin Benlik Algısı Cevap Anahtarı.....	138
EK 3: DeMoulin Çocuklar İçin Benlik Algısı İzin Yazısı	139
EK 4: Ebeveyn Tutum Ölçeği	140
EK 5: Milli Eğitim Bakanlığı İzin Yazısı.....	143
Ek 6: DAÜ Etik Kurul İzni.....	144

KISALTMALAR

DMTOP	DeMoulin Çocuklar İçin Benlik Algısı ölçeği Toplam Alt Boyut Puanı
ETÖ	Ebeveyn Tutum Ölçeği
KKTC	Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti
OSAY	Öz Saygı Alt Boyutu
OY	Öz Yeterlilik Alt Boyutu

TABLO LİSTESİ

Tablo 1: Katılımcı anne-babalara ilişkin demografik bilgiler.....	50
Tablo 2: Katılımcı çocuklara ilişkin demografik bilgiler.....	51
Tablo 3: Çocukların DeMoulin Benlik Algısı Ölçeği, Alt Boyut ve Toplam Puanlarının Cinsiyete Göre T-Testi Analizleri.....	62
Tablo 4a: Çocukların DeMoulin Benlik Algısı Ölçeği Alt Boyut ve Toplam Puanlarının Ebeveynlerinin Öğrenim Durumlarına Göre Ortalama ve Standart Sapma Değerleri.....	63
Tablo 4b: Çocukların DeMoulin Benlik Algısı Alt Boyut ve Toplam Puanlarının Ebeveynlerinin Öğrenim Durumlarına Göre ANOVA Sonuçları.....	64
Tablo 5a: Çocukların DeMoulin Benlik Algısı Ölçeği Alt Boyut ve Toplam Puanlarının Ebeveynlerinin Çalışma Durumlarına Göre Ortalama ve Standart Sapma Değerleri.....	65
Tablo 5b: Çocukların DeMoulin Benlik Algısı Alt Boyut ve Toplam Puanlarının Ebeveynlerinin Çalışma Durumlarına Göre ANOVA Sonuçları.....	66
Tablo 6a: Çocukların DeMoulin Benlik Algısı Ölçeği Alt Boyut ve Toplam Puanlarının Ailedeki Çocuk Sayısına Göre Ortalama ve Standart Sapma Değerleri.....	68
Tablo 6b: Çocukların DeMoulin Benlik Algısı Alt Boyut ve Toplam Puanlarının Ailedeki Çocuk Sayısına Göre ANOVA Sonuçları.....	68
Tablo 7a: Çocukların DeMoulin Benlik Algısı Ölçeği Alt Boyut ve Toplam Puanlarının Ebeveynlerin Kendi Belirttikleri Çocuk Yetiştirme Yaklaşımlarına Göre Ortalama ve Standart Sapma Değerleri.....	70

Tablo 7b: Çocukların DeMoulin Benlik Algısı Alt Boyut ve Toplam Puanlarının Ebeveynlerin Kendi Belirttikleri Çocuk Yetiştirme Yaklaşımlarına Göre ANOVA Sonuçları.....	70
Tablo 8a: Çocukların DeMoulin Benlik Algısı Alt Boyut ve Toplam Puanlarının Ebeveynlerin Çocuk Yetiştirme Yeterlilik Algılarına Göre Ortalama ve Standart Sapma Değerleri.....	72
Tablo 8b: Çocukların DeMoulin Benlik Algısı Alt Boyut ve Toplam Puanlarının Ebeveynlerin Çocuk Yetiştirme Yeterlilik Algılarına Göre ANOVA Sonuçları...73	
Puanlarının Ebeveynlerin Çocuk Yetiştirme Konusunda Eşi ile Anlaşma Durumun ⁷⁴ Göre Ortalama ve Standart Sapma Değerleri.....	74
Tablo 9b: Çocukların DeMoulin Benlik Algısı Alt Boyut ve Toplam Puanlarının Ebeveynlerin Çocuk Yetiştirme Konusunda Eşi ile Anlaşma Durumuna Göre ANOVA Sonuçları.....	75
Tablo 10a: Çocukların DeMoulin Benlik Algısı Alt Boyut ve Toplam Puanlarının Ebeveynlerin Çocuk Yetiştirme Konusunda Sosyal Çevresinden Gördüğü Destek Durumuna Göre Ortalama ve Standart Sapma Değerleri.....	76
Tablo 10b: Çocukların DeMoulin Benlik Algısı Alt Boyut ve Toplam Puanlarının Ebeveynlerin Çocuk Yetiştirme Konusunda Sosyal Çevresinden Gördüğü Destek Durumuna Göre ANOVA Sonuçları.....	77
Tablo 11: Anne - BabalarınEbeveyn Tutum Ölçeği Alt Boyut Puanlarının Çocuklarının Cinsiyetine Göre T-Testi Analizleri.....	79
Tablo 12a: Anne - Babaların Ebeveyn Tutum Ölçeği Alt Boyut Puanlarının Öğrenim Durumlarına Göre Ortalama ve Standart Sapma Değerleri.....	80
Tablo 12b: Anne - Babaların Ebeveyn Tutum Ölçeği Alt Boyut Puanlarının Öğrenim Durumlarına Göre ANOVA Sonuçları.....	81

Tablo 13a: Anne - Babaların Ebeveyn Tutum Ölçeği Alt Boyut Puanlarının Ebeveynlerin Çalışma Durumlarına Göre Ortalama ve Standart Sapma Değerleri.....	83
Tablo 13b: Anne - babaların Ebeveyn Tutum Ölçeği Alt Boyut Puanlarının Ebeveynlerin Çalışma Durumlarına Göre ANOVA Sonuçları.....	84
Tablo 14a: Anne - Babaların Ebeveyn Tutum Ölçeği Alt Boyut Puanlarının Ailedeki Çocuk Sayısına Göre Ortalama ve Standart Sapma Değerleri.....	86
Tablo 14b: Anne - Babaların Ebeveyn Tutum Ölçeği Alt Boyut Puanlarının Çocuk Sayısına Göre ANOVA Sonuçları.....	86
Tablo 15a: Anne-Babaların Ebeveyn Tutum Ölçeği Alt Boyut Puanlarının Belirttikleri Çocuk Yetiştirme Yaklaşımlarına Göre Ortalama ve Standart Sapma Değerleri.....	88
Tablo 15b: Anne-Babaların Ebeveyn Tutum Ölçeği Alt Boyut Puanlarının Belirttikleri Çocuk Yetiştirme Yaklaşımlarına Göre ANOVA Sonuçları.....	89
Tablo 16a: Anne - Babaların Ebeveyn Tutum Ölçeği Alt Boyut Puanlarının Ebeveynlerin Çocuk Yetiştirme Yeterlilik Algılarına Göre Ortalama ve Standart Sapma Değerleri.....	91
Tablo 16b: Anne - Babaların Ebeveyn Tutum Ölçeği Alt Boyut Puanlarının Ebeveynlerin Çocuk Yetiştirme Yeterlilik Algılarına Göre ANOVA Sonuçları....	91
Tablo 17a: Anne - Babaların Ebeveyn Tutum Ölçeği Alt Boyut Puanlarının Çocuk Yetiştirme Konusunda Eşi ile Anlaşma Durumuna Göre Ortalama ve Standart Sapma Değerleri.....	93
Tablo 17b: Anne - Babaların Ebeveyn Tutum Ölçeği Alt Ölçek Puanlarının Çocuk Yetiştirme Konusunda Eşi ile Anlaşma Durumuna Göre ANOVA Sonuçları.....	94

Tablo 18a: Anne - Babaların Ebeveyn Tutum Ölçeği Alt Boyut Puanlarının Ebeveynlerin Çocuk Yetiştirme Konusunda Sosyal Çevresinden Gördüğü Destek Durumuna Göre Ortalama ve Standart Sapma Değerleri.....	96
Tablo 18b: Katılımcıların Ebeveyn Tutum Ölçeği Alt Boyut Puanlarının Ebeveynlerin Çocuk Yetiştirme Konusunda Sosyal Çevresinden Gördüğü Destek Durumuna Göre ANOVA Sonuçları.....	96
Tablo19: DeMoulin Alt Boyutları ve Toplam Puanı ile ETÖ Alt Boyutları Arasında Yapılan Korelasyon Analizi Sonuçları.....	98

ŞEKİL LİSTESİ

Şekil 1: Özgüven Boyutları.....	27
Şekil 2: Maslow'un Gereksinimler Piramidi.....	33

Bölüm 1

GİRİŞ

Giriş bölümünde araştırmanın problem durumu, problem cümlesi, alt problemler ve araştırmanın sınırlılıklarına yer verilmiştir.

1.1 Problem Durumu

Erken çocuklukta yaşanan gelişim insan hayatının tümüne etki etmekte ve bundan dolayı insan yaşamında önemli bir yer tutmaktadır. Erken çocukluk yılları birçok kaynakta 0-6 yaşlar arası olarak tanımlansa da, UNICEF 2001 yılında yayımladığı Dünya Çocukları Durumu isimli yazısında erken çocukluk yıllarının doğumdan başlayarak yaşamın ilk sekiz yılını içerdiğine değinmiştir (Bertan, Haznedaroğlu, Koln, Yurdakök, Güçiz, 2009). Dolayısıyla, erken çocukluk gelişimi, insan yaşamının ilk sekiz yılında gerçekleşen fiziksel, zihinsel ve sosyal gelişimlerin tümünü kapsamaktadır.

Çocuk gelişimi, bir süreç olarak tanımlanmakta ve bu süreç içerisinde gelişimi ve çevresi ile girdiği etkileşim güderek karmaşık hale gelmektedir (Myers, 1990). İnsan hayatındaki en önemli dönem olarak adlandırılan erken çocukluk dönemi, büyüme ve gelişmenin en hızlı olduğu dönemdir. Çocuğun gelişimi belirli ilkeler doğrultusunda ilerler (Myers, 1990). Gelişim bir bütündür ve tüm gelişim alanları birbirleriyle doğrudan ya da dolaylı etkileşim içindedir. Çocuğun gelişim süreci içerisinde genel gelişim alanları yer almaktadır. Bunlar; fiziksel gelişim, motor gelişim, bilişsel gelişim, dil gelişimi ve sosyal – duygusal gelişimdir. Birey gelişim

süreci içerisinde var olan potansiyelini gerçekleştirirken, kalıtım ve çevre bu potansiyele etki eden iki önemli bileşendir.

Çocuk doğduğu andan itibaren gelişiminin hızla yaşandığı bu yıllarda çevre ile girdiği etkileşim büyük önem taşımaktadır (Diken, 2014). Çocuğun dünyaya geldikten sonra ilk etkileşime girdiği çevre anne babası, yani ailesidir. Bebekler dünyaya geldikleri zaman çevrelerinde bulunan kişilerle ilk iletişimleri ihtiyaçlarının karşılanması gerekçesi ile gerçekleşir (Günindi, 2008 Akt. Akduman, Günindi & Tükroğlu, 2015). Bebekler dünyaya geldikleri andan itibaren içinde bulunduğu sosyal ve fiziksel çevreye uyum sağlama çabası içerisinde bulunur. Bu çaba doğrultusunda gereksinimlerini karşılama yolu, kendini ifade edebilme ve yetkin bir birey olabilme konusundaki en büyük desteği anne-babasından almaktadır (Yavuzer, 2005). Birey dünyaya geldiği andan itibaren, kendini gerçekleştirme çabası içerisinde bulunduğu sosyal çevre ile kaçınılmaz bir ilişki içerisine girmekte ve bu ilişki ile içinde büyüdüğü çevrede edindiği deneyimler gelişimini çeşitli yönlerden etkilemektedir (Yalçın, 2013).

Çocuğun ilk etkileşime girdiği sosyal çevresi olan ailesi ile olan ilişkileri tüm alanlardaki gelişimini doğrudan etkilemektedir. Çocuğun aile dışındaki çevresinde bulunan olumlu ve olumsuz etmenler de sosyal gelişimine doğrudan etki etmektedir. Dolayısı ile çocukların dünyaya geldikleri andan başlayarak beslenme, uyku düzeni, genel temizlik rutinleri gibi ihtiyaçlarının doğru şekilde karşılanması temel güven duygusu oluşumuna neden olacaktır. Günlük gereksinimlerin aile tarafından zamanında ve doğru şekilde karşılanması, temel güven duygusu ve gelişimin sistematik bir şekilde ilerlemesi açısından önem taşımaktadır (Bertan ve ark, 2009).

Erken çocukluk gelişimini anlatan yaklaşımlar, çocuğun gelişim sürecindeki ihtiyaçlarının karşılanmasında çevrenin önemine değinmekte ve bu süreçte anne-

baba tutumlarının önemini vurgulamaktadır (Maccoby, 2002; Miller, 1983, Akt. Demir ve Şendil, 2008). Anne-baba ve çocuk etkileşimi, ebeveynden çocuğa iletilen tek taraflı iletişimden çok, ebeveyn ve çocuk arasında gerçekleşen iki taraflı etkileşim süreci olarak değerlendirilmektedir (Demir ve Şendil, 2008). Çocuğun ilk sosyal çevresi olan aile ortamındaki anne baba tutumları ve değerleri çocuğun gelişimini etkiler (Yalçın ve Türnüklü, 2011).

Gelişim sürecinde anne-baba tutumları, çocuğun olumlu kişilik özellikleri geliştirmesi açısından önem taşımaktadır (Yavuzer, 2007). Anne baba tutumları bireylerin ileriye dönük sağlıklı gelişim gösterebilmeleri açısından büyük önem taşımaktadır. Çocuğun ait olduğu sosyal çevrede tutarlı davranışlar sergilemesi, kendi özgür iradesi ile hareket edebilmesi, sosyalleşme sürecinde olumlu davranışlar geliştirmesi anne baba ile kuracağı sağlıklı ilişkilerle alakalı ve bu da doğrudan anne baba tutumlarının çocuk gelişimi üzerine etkileri ile ilintilidir (Akça, 2012). Yaygın olarak görülen anne-baba tutumları; aşırı koruyucu, aşırı hoşgörülü, baskıcı ve otoriter olarak sınıflandırılabilir. Baumrind (1966), ebeveyn kontrolünün üç modelinden bahsetmiştir. Bunlar; demokratik ebeveynler, otoriter ebeveynler ve izin verici ebeveynler olarak tanımlanmaktadır (Demir ve Şendil, 2008). Bunun dışında Maccoby ve Martin (1983), Baumrind'in ebeveynlik kontrolü modelinden yola çıkarak, ebeveynliği ilgi ve talep boyutları ile ele almışlardır. Böylece, ebeveyn tutumları, demokratik, otoriter, izin verici ve ihmalkâr tutum olarak ele alınmıştır (Demir ve Şendil, 2008).

Özellikle kişilik gelişiminin önemli olduğu erken çocukluk yıllarında, çocuğun ilk etkileşime girdiği çevre olan ailesi ile etkileşime gireceği ebeveyn tutumları kişilik gelişimine doğrudan etki ettiği için önem taşımaktadır. Gelişimin hızlı ve etkilerinin kalıcı olduğu, kişilik gelişiminin olduğu erken çocukluk

yıllarında, anne -babanın sergileyeceği çocuk yetiştirme tutumları gelişimin etkileri açısından büyük önem taşımaktadır (Şanlı ve Öztürk, 2012).

Atay'a (2011) göre, ebeveyn, öğretmen ya da çocuğa bakan kişinin gösterdiği koşulsuz sevgi ve kabul, çocukta kendine güven duygusunu geliştirmenin temelini oluşturmaktadır(Atay, 2011).

1.2 Araştırmanın Amacı

Kişilik gelişiminin temellerinin atıldığı erken çocukluk yılları insan hayatında kritik dönem olarak adlandırılmaktadır. Çevrenin birincil koşul olarak öne sürüldüğü bu yıllarda bireylerin gelişimine doğrudan etki eden anne baba tutumları, kişilik ve dolayısı ile özgüven düzeyi belirlenmesinde önemli rol oynamaktadır. Doğumdan başlayarak erken çocukluk yılları içerisinde kişilik gelişiminin temelleri atılmaktadır. Bu yıllar içerisinde çocuğa yöneltilen davranışlar onun kişilik gelişimine doğrudan etki edecek ve kişilik gelişiminin en önemli parçası olan özgüven düzeyi de bundan doğrudan etkilenecektir.

Konu ile ilgili yapılan araştırmalar incelendiğinde, anne-babaların çocuk yetiştirmede baskıcı, otoriter ve aşırı koruyucu tutumlarının sonuçlarının olumsuz, demokratik ve kabul edici tutumlarının ise olumlu etkilerinin olduğu sonuçlarına ulaşılmıştır (Sümer, Gündoğdu Aktürk, Helvacı, 2010).

Bu araştırmada, gelişimsel olarak kritik bir dönem olan 5-6 yaş aralığında bulunan çocukların özgüven düzeyi ile karşılaştıkları anne baba tutumları arasındaki ilişkinin incelenerek, çocukta yüksek özgüven düzeyi ile ilişkili olabilecek çocuk yetiştirme tutumlarının belirlenmesi amaçlanmıştır. Ayrıca, araştırmada elde edilecek sonuçların, ebeveynlerin çocuk yetiştirme tutumları konusunda eğitim gereksinimlerinin belirlenmesine katkı koyacağı düşünülmüştür.

1.3 Problem Cümlesi

Araştırmanın amacına uygun olarak temel problem cümlesi, “Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti’nde anne babaların çocuk yetiştirme tutumları ile 5-6 yaş aralığındaki çocukların özgüven düzeyi arasındaki ilişki nedir?” olarak saptanmıştır.

Çalışmada belirtilen bu problem cümlesinden yola çıkarak, aşağıdaki sorulara yanıt aranmıştır.

1. KKTC’de okul öncesi eğitime devam eden 5-6 yaş grubu çocukların özgüven düzeyleri cinsiyete göre farklılaşmakta mıdır?
2. KKTC’de okul öncesi eğitime devam eden 5-6 yaş grubu çocukların özgüven düzeyleri anne-babaların öğrenim durumuna göre farklılaşmakta mıdır?
3. KKTC’de okul öncesi eğitime devam eden 5-6 yaş grubu çocukların özgüven düzeyleri anne-babaların çalışma durumlarına göre farklılaşmakta mıdır?
4. KKTC’de okul öncesi eğitime devam eden 5-6 yaş grubu çocukların özgüven düzeyleri ailedeki çocuk sayısına göre farklılaşmakta mıdır?
5. KKTC’de okul öncesi eğitime devam eden 5-6 yaş grubu çocukların özgüven düzeyleri anne-babaların belirttikleri çocuk yetiştirme yaklaşımlarına göre farklılaşmakta mıdır?
6. KKTC’de okul öncesi eğitime devam eden 5-6 yaş grubu çocukların özgüven düzeyleri anne-babaların çocuk yetiştirme yeterlilik algularına göre farklılaşmakta mıdır?

7. KKTC’de okul öncesi eğitime devam eden 5-6 yaş grubu çocukların özgüven düzeyleri anne-babaların çocuk yetiştirme konusunda eşi ile anlaşma durumuna göre farklılaşmakta mıdır?
8. KKTC’de okul öncesi eğitime devam eden 5-6 yaş grubu çocukların özgüven düzeyleri anne-babaların sosyal çevresinden gördüğü destek durumuna göre farklılaşmakta mıdır?
9. KKTC’de anne-babaların çocuk yetiştirme tutumları çocuğun cinsiyetine göre farklılaşmakta mıdır?
10. KKTC’de anne-babalarının çocuk yetiştirme tutumları öğrenim durumlarına göre farklılaşmakta mıdır?
11. KKTC’de anne-babalarının çocuk yetiştirme tutumları çalışma durumlarına göre farklılaşmakta mıdır?
12. KKTC’de okul anne-babalarının çocuk yetiştirme tutumları ailedeki çocuk sayısına göre farklılaşmakta mıdır?
13. KKTC’de okul anne-babalarının çocuk yetiştirme tutumları belirttikleri çocuk yetiştirme yaklaşımlarına göre farklılaşmakta mıdır?
14. KKTC’de anne-babalarının çocuk yetiştirme tutumları belirttikleri çocuk yetiştirme yeterlilik algılarına göre farklılaşmakta mıdır?
15. KKTC’de okul anne-babalarının çocuk yetiştirme tutumları çocuk yetiştirme konusunda eşi ile anlaşma durumuna göre farklılaşmakta mıdır?
16. KKTC’de anne-babalarının çocuk yetiştirme tutumları sosyal çevresinden gördüğü destek durumuna göre farklılaşmakta mıdır?
17. Ebeveyn Tutum Ölçeği Alt Boyut Puanları ve DeMoulin Benlik Algısı Ölçeği Alt Boyut Puanları arasında korelasyon var mıdır?

1.4 Çalışmanın Önemi

Erken çocukluk gelişimi insanların hayatına yaşam boyu etki edecek kalıcı davranışların oluşumunda büyük rol oynadığı için kritik bir öneme sahiptir. Bireylerin yaşantılarında sahip oldukları birçok kişilik özelliklerinin temeli bu yıllarda atılmaktadır. İnsan kişiliğinin oluşumunda büyük önem taşıyan erken çocukluk yılları bu yüzden fazlasıyla önemsenmekte ve bu yıllarda gerçekleşen gelişimin desteklenmesi konusunda çeşitli çalışmalar yapılmaktadır.

Erken çocukluk gelişiminin desteklenmesi ile ilgili yapılan çalışmalarda çevre, beslenme ve eğitimin önemi üzerinde durulmuştur. Özellikle çocuğun etkileşime girdiği ilk çevresi olan ailesi de çocuk gelişiminde birincil etkili etmen olarak ele alınmaktadır. Çocuğun sosyalleşme sürecinde anne babası ile girdiği etkileşimde, anne babanın çocuğa sergileyeceği tutumlar onun sosyal davranışlarının şekillenmesinde rol oynayacaktır.

Doğumdan erken çocukluk yıllarına kadar olan zaman diliminde, çocukların kişilik gelişimlerinin ilk temelleri atılmaktadır. Dolayısı ile çocuğun yetiştiği aile ortamında anne baba veya bakımı veren kişilerin sergilediği tutumlar kişilik gelişimine doğrudan etki edecek, kişilik gelişiminin en önemli parçası olan özgüven düzeyi de bundan doğrudan etkilenecektir.

Konu ile ilgili yapılan araştırmalar incelendiğinde, tanımlanan ebeveyn tutumları arasında aşırı hoşgörölü veya aşırı disiplinli tutumlar, çocukların gelişimine negatif yönde etki etmektedir. Anne babaların cezalandırıcı olmayan, dinleyen ve açıklayıcı olarak sergiledikleri tutumlar, çocukta girişimciliği desteklemekte ve kişilik gelişimine olumlu katkılar sağlamaktadır.

Yukarıdaki görüşlerden hareketle bu çalışmanın amacı, gelişimsel açıdan hayatın kritik dönemi olarak adlandırılan erken çocukluk yıllarında, bireylerin anne

babası tarafından maruz kaldığı tutum ve davranışların önemini belirtmek ve çocuğun gelişimi üzerindeki yadsınmaz etkisinin önemini vurgu yapmaktır. Çocuklarda, özellikle kişilik gelişimi ve bundan dolayı olarak etkilenen özgüven düzeyi ve anne babaların çocuk yetiştirirken sergiledikleri tutumlar arasındaki ilişkinin incelenmesini amaçlayan bu çalışma Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti'nde yapılan ilk araştırmadır. Bu çalışmadan elde edilecek verilerin, öncelikle KKTC'de 5-6 yaş aralığındaki çocukların özgüven düzeylerinin ve özgüvenleri ile ilişkili değişkenlerin neler olduğunun anlaşılması açısından önemli katkılarda bulunacağı düşünülmektedir. Anne-babaların çocuk yetiştirme tutumları ile ilgili elde edilecek verilerin ise ebeveynlere yönelik olarak düzenlenecek aile eğitim programına yol gösterici katkılarda bulunacağına inanılmaktadır. Sonuç olarak bu çalışmadan elde edilen bulguların erken yaşlardan başlayarak sağlıklı kimlik gelişimine sahip özgüveni yüksek çocuklar yetiştirme konusunda ailelere destek olabileceği öngörülmektedir.

1.5 Sınırlılıklar

Araştırma, 2016-2017 Eğitim Yılı içerisinde, Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti'nde, Karpaz ve Gazimağusa bölgelerinde, 5-6 yaş grubunda olan ve Milli Eğitim Bakanlığı'na bağlı anasınıflarına giden çocuklar ve aileleri ile sınırlıdır.

Bölüm 2

KURAMSAL ÇERÇEVE

Bu bölümde erken çocukluk döneminde gelişim, erken çocukluk gelişiminin önemi, gelişim ilkeleri ve gelişim özelliklerinden bahsedilecektir. Erken çocukluk döneminde sosyal ve duygusal gelişim alan üzerinde yapılan kuramsal çalışmalardan, erken çocukluk döneminde özgüven gelişiminden, özgüvene ilişkin tanımlar ve kuramsal açıklamaların ardından özgüveni etkileyen unsurlara değinilecektir. Çocuk yetiştirme tutumları ile ilgili tanımlar yapılacak ve konu ile ilgili kuramsal açıklamalara yer verilecektir. Anne-babaların çocuk yetiştirme tutumları ve çocuktaki özgüven düzeyi arasındaki ilişki aranacaktır. Son olarak konu ile ilgili Türkiye’de ve Dünya’da yapılan çalışmalara yer verilecektir.

2.1 Erken Çocukluk Döneminde Gelişim

2.1.1 Gelişimin Tanımı ve Önemi

Çocuk gelişimi, büyüme ile ilgili tüm kavramları içermektedir. Çocuğun gelişimi ve büyümesi bedeninin boyutlarındaki büyümeyi anlatırken ayrıca iç organlarda da gerçekleşen büyümeyi içermektedir (Oktay, 2007). Atay (2009) gelişimi; “çocuğun hareket, düşünce, duygu ve toplumsal ilişkiler açısından giderek daha karmaşık yapılara yöneldiği bir değişim süreci” olarak tanımlamıştır (Atay, 2009,s:31). Gelişim, anne karnında gerçekleşen oluşumdan başlayarak ölüme kadar süren ve bu süreç içerisinde bireyin her türlü değişim sürecini anlatan bir kavramdır (Ceyhan, 2004, s:4). Gelişim, insan yaşamında yaşam boyu devam eden bir olgudur. Erken çocukluk gelişimi ise, insan gelişiminin ilk sekiz yılını kapsayan, gelişmenin

hızla gerçekleştiği kritik yıllardır. Gelişim kuramcılarının hemen hepsi, çocuk gelişiminin ilk sekiz yılının önemini vurgulamaktadır. Bu dönem, çocuklarda bedensel, zihinsel ve sosyal gelişimin en hızlı olduğu yıllardır (Yeşilyaprak, 2007). Erken çocukluk gelişiminin gerçekleştiği yıllarda çocuğun fiziksel gelişiminin yanı sıra duygusal, sosyal, bilişsel, dil ve cinsel kimlik gelişimi büyük oranda tamamlanır (Suat, 2011, Akt. Turhan ve Özbay, 2016). Erken çocukluk yıllarında diğer gelişim alanlarına paralel olarak beyin gelişimi de hızlı bir gelişim sürecindedir (Turhan ve Özbay, 2016).

Bireyin dünyaya geldiği andan itibaren gelişim sürecinde erken çocukluk yılları gelişimin hızlı seyri, bu süreçte çevre etkileri ile kazanılan olumlu olumsuz beceriler ve çevre etkilerine karşı duyarlılık bakımından önem kazanan hassa bir dönemdir (Dinç, 2015). Erken çocukluk yılları, insan yaşamında önemli yer tutan fiziksel gelişim, sosyal gelişim ve zihinsel gelişimin en hızlı ve etkili geliştiği yılları kapsamı dolayısı ile büyük önem taşımaktadır. İnsanların yaşam süresince tüm gelişim alanlarına etki edecek olan bu yıllarda, çocukların edinecekleri tüm tecrübe ve deneyimler kişilik oluşumuna doğrudan etki edecektir.

Gelişim genel çerçeve ile değerlendirildiğinde fiziksel, bilişsel ve psikososyal olmak üzere üç alandan oluşur. Fiziksel alan, büyük kas küçük kas kontrolü ve fiziksel büyüme ile ilgilidir. Bilişsel alan, tüm zihin yetenekleri, aktiviteleri ve düşünce organizasyonunu kapsarken, psikososyal alan, kişisel özellikler ve sosyal becerilerle ilgilidir (Bayhan ve Artan, 2004).

Erken çocukluk gelişimi, belirli ilkeler doğrultusunda ilerlemektedir. Erken çocukluk dönemi gelişiminin daha iyi anlaşılabilmesi için, gelişim ilkelerinin bilinmesi önem taşımaktadır. Aşağıda erken çocukluk gelişimi ilkelerinden ve öneminden bahsedilmiştir.

2.1.2 Gelişim İlkeleri ve Önemi

Erken çocukluk gelişimi tüm evreleri açısından kritik bir dönemdir. Kritik dönem olarak nitelendirilmesinin nedenleri de gelişimin en hızlı olduğu dönem açısından ele alınmasıdır (Turhan ve Özbay, 2016). Çocuk gelişimi sürecinde evrenselleşmiş bazı temel ilkeler vardır. Bu ilkelerin varlığı bilim adamlarınca belirlenmiştir. Erken çocukluk gelişimi süresince evrenselleşmiş bu ilkelerin bilinmesi, çocuğun gelişim sürecinde daha iyi anlaşılması ve desteklenmesi açısından oldukça önem kazanmaktadır.

Gelişimin temel ilkeleri aşağıda özetlenerek sunulmuştur: (Ataman, 2004; Atay,2009)

1. Gelişim, kalıtım ve çevrenin etkileşimi sonucunda gerçekleşir. Saç ve göz rengi, vücut yapısı gibi kalıtım yolu ile ortaya çıkan fiziksel özellikler bireyin genler yolu ile anne babasından getirdiği özelliklerdir. Huy, mizaç ve yetenek düzeyi gibi özellikler ise bireyin çevre ile etkileşiminin ürünü olarak ortaya çıktığı gözlemlenmektedir.
2. Gelişim belirli bir sıra izlemektedir.
 - Gelişim, baştan ayağa ve içten dışa doğrudur.
Doğum öncesi dönemde ilk önce bebeğin başı, daha sonra baştan ayağa doğru bir gelişim görülür. Doğum sonrası dönemde de ilk önce baş, sonra gövde ve en son bacaklarda güçlenme görülür.
 - Gelişim, genelden özele doğrudur.
Bebeklerde önce büyük kas gelişimi daha sonra küçük kas gelişimi görülmektedir. Doğum sonrasında bebekler ilk önce başlarını dik tutabilir, daha sonra oturabilme eylemini gerçekleştirir.

- Gelişim, belli aşamalarla gerçekleşir ve süreklidir.

Gelişim, döllenmeden yaşamın sonuna kadar sürekliliği olan ve devamlı bir süreçtir. Gelişim sürecinde belli aşamalar vardır.

Gelişim ileriye doğrudur ve geçilen her bir aşama bir diğer aşama için hazırlıktır ve bir önceki aşama ile ilişkilidir.

3. Gelişim, bir bütündür. Gelişim alanları birbirleri ile etkileşim içerisindedir. Bir gelişim alanındaki olumlu ya da olumsuz özellik diğer gelişim alanını etkiler.

4. Gelişim hızı, her dönemde ve gelişim boyutlarında farklılık gösterir.

Her organın gelişim hızı birbirinden farklıdır ve nöbetleşe devam eder.

Örneğin beyin nicelik olarak doğum öncesinden beş yaşa kadar çok hızlı gelişim gösterirken, bu yaşı izleyen dönemde gelişimi yavaşlatmaktadır.

Bir gelişim alanının hızlanması bir diğer gelişim alanının yavaşlamasına neden olabilmektedir. Örneğin motor gelişimde yürüme becerisi aktif rol oynarken, dil gelişimde konuşma becerisinde duraklama gözlemlenebilir.

5. Gelişimde kritik dönemler vardır. Gelişim sürecinde bazı geçiş dönemleri öğrenme ve gelişim hızı bakımından kritik bir önem taşır. Bu duruma en güzel örnek bebeklerin doğumdan sonra, temel öğrenmelerini en fazla edindikleri yıllar olan ilk iki yaş, bu kritik dönemlerden bir tanesidir.

6. Gelişimde bireysel ayrıcalıklar vardır. Gelişim hızı, özelliği ve niteliği çocuktan çocuğa farklılık gösterir. Kalımsal farklılıklar ve maruz kalınan çevresel değişkenler, bireysel farklılıkları ortaya çıkarmaktadır. Her çocuğun özel biyolojik yapısı ve içinde bulunduğu çevresel değişkenler sözü edilen farklılıkları ortaya koymaktadır.

2.1.3 Gelişimi Etkileyen Etmenler

Gelişim, kalıtım ve çevrenin etkileşimi sonucunda gerçekleşmektedir. Kalıtım ve çevrenin gelişim üzerindeki farklı etkilerinin detaylı analizi çocuğun gelişim özelliklerinin anlaşılması ve bireysel farklılıkların belirlenmesi açısından büyük önem taşımaktadır.

Kalıtım gelişim sürecini etkileyen en önemli faktörlerden birisidir. Kalıtımın kapsamını annenin yumurta ve babanın sperm hücrelerinde bulunan 23'er adet kromozom ve bunların içindeki genler belirlemektedir. Genleri oluşturan DNA bir canlının tüm özellikleri ile ilgili bilgiyi içerir. Yani, organların oluşumu, diğer genlerin düzenlenmesi, organizma için yaşamsal öneme sahip olan enzimlerin salgılanması vb. DNA tarafından yönlendirilir (Ceyhan, 2004).

Vücuttaki tipik bir hücre 46 kromozom içermektedir. Gelişen bir insanın anne ve babasından aldığı 23'er kromozomun birleşimi ile ortaya çıkan 46 kromozom, anne ve babasından neyi miras alacağını belirlemektedir. Anne veya babanın genetik mirasından gelen bir özellik baskın çıktığı takdirde gelişen insanda o özellik kendini gösterecektir. Örneğin anneden gelen uzun boy baskın gen ise kısa boy çekinik gen olacak ve dünyaya gelecek olan çocuk uzun boylu olacaktır (Akman, 2013). İnsan oluşumunda aktif olarak rol alan genler, çeşitli genlerin birleşimini içerir ve oldukça karmaşıktırlar. Var olan genlerin ne ölçüde ifade edileceği ancak bireyin içinde bulunduğu çevre tarafından desteklenmesi ile gerçekleşecektir. Çevresel koşullar kalıtımın desteklenmesi ya da desteklenmemesine etki etmektedir.

Çevre, gelişimi etkileyen en önemli ikinci faktör olarak rol oynamaktadır. Çevresel faktörler bebeğin doğumu öncesinden başlayarak doğum anı ve sonrasında çeşitli açılardan gelişim üzerinde olumlu ya da olumsuz etkilerde bulunabilmektedir. Örneğin, bebek bekleyen anne adayının içerisinde bulunduğu gürültü, sigara dumanı

gibi etmenler, doğum sırasında fetüsün oksijensiz kalması, kordon dolanması v.b çevre faktörleri veya doğum sonrasında, çocuğun içine doğduğu aile, onun ilk sosyal çevresi olarak karşısına çıkmakta ve onu doğrudan etkileyen bir çevre etmeni olmaktadır.

İnsan doğduğu andan itibaren çevresi ile etkileşim içerisinde olmakta ve içinde bulunduğu çevreye sürekli uyum sağlama çabası göstermektedir. Bireyin, sosyal çevresi ile etkileşimi sonucunda davranışları şekillenmektedir. Aile, arkadaş ortamı, okul ortamı ve içinde yaşanılan toplumun kültürü gibi bileşenler bireyin çevresini oluşturmakta ve bireyin davranışları üzerinde belirleyici etkiye sahip olmaktadır.

Gelişim sürecinde kalıtım ve çevrenin hangi ölçülerde ve zamanlarda daha fazla etkili olduğuna ilişkin çeşitli görüşler bulunmaktadır. Bu etkileşim motor davranışlar, zekâ, dil, sosyal/duygusal ve davranışsal pek çok boyutta olmaktadır ve etkileşim doğrusal değildir. Gelişimin erken dönemlerinde biyolojik faktörler daha önemli iken daha sonraki dönemlerde çevrenin etkisi daha ön plana çıkmaktadır (Özmert, 2005).

Yukarıda erken çocukluk gelişiminin tanımı ve öneminden bahsedilmiş ve sonrasında gelişimin daha iyi yorumlanabilmesinde büyük etkisi olan gelişim ilkelerinin özellikleri, kalıtım ve çevre faktörlerinin de gelişim üzerindeki etkisinden bahsedilmiştir. Aşağıda farklı gelişim alanları ve bunlarıerken çocuklukdönemindeki özelliklerinden kısaca bahsedilecek, daha sonrasında erken çocuklukdöneminde sosyal ve duygusal gelişim konusunda daha detaylı bilgiler sunulacaktır.

2.2 Erken Çocukluk Döneminde Gelişim Özellikleri

Erken çocukluk dönemi gelişimin tüm alanlarda en hızlı olduğu ve etkilerinin yaşam boyu kritik sonuçlar oluşturduğu bir dönemdir. Gelişim alanları birbirleriyle karmaşık ve doğrudan etkileşim içerisindedir. Gelişimsel alanlar; bilişsel gelişim, motor gelişim, dil gelişimi, sosyal ve duygusal gelişim alanlarından oluşmaktadır.

Bilişsel gelişimin daha iyi anlaşılabilmesi için öncelikle “biliş” teriminin net olarak anlaşılabilmesi, bu alandaki gelişimi daha iyi kavramamıza yardımcı olacaktır. Biliş terimi, dünyamızı öğrenmeyi ve anlamayı içeren zihinsel faaliyetler olarak tanımlanır ve algılama, bellek, muhakeme, düşünme ve kavrama süreçlerini kapsar (Yavuzer, 2005). Bilişsel gelişim ise çevremizde gerçekleşen olayları soyut ve somut olarak değerlendirebilmeyi, mantıklı düşünmeyi ve olaylar arasında neden-sonuç ilişkili kurabilmeyi sağlamamıza yardımcı olmaktadır (Diken, 2014). Bilişsel gelişim, insanların bilgiyi nasıl edindiği, kısa ve uzun süreli bellekte nasıl kodladığı ve burada edindiği bilgiyi günlük yaşantılarına nasıl yaydığı ile ilgilenmektedir.

Erken çocukluk dönemindeki fiziksel gelişim hakkında bilgi sahibi olmak için, bedensel ve motor gelişim hakkında bilgi sahibi olunması gerekmektedir. Bedensel gelişim özellikle anne karnından ilk bebeklik yıllarına kadar olan dönemde hızla gelişmekte ve bu dönemde gerçekleşen bedensel büyüme hızı gözle görülür bir şekilde ilerlemektedir. Erken çocukluk dediğimiz ve okul öncesi döneme denk gelen yıllarda ise bedensel büyüme daha da yavaşlamaktadır. Motor gelişim, fiziksel büyüme ve merkezi sinir sisteminin gelişimine paralel olarak organizmanın isteme bağlı hareketlilik kazanmasıdır (Bayhan ve Artan, 2004). Motor gelişim hareket ile ilgili gelişim olarak da tanımlanabilir. Gelişimi süreci içerisinde olumlu ilerleme gösteren bireyler, bedenlerinin çeşitli kısımlarını dengeli kullanmayı öğrenerek

ilerleyen gelişim aşamaları için daha karmaşık beceriler kazanmaya başlarlar (Yavuzer, 2005).

Çocuk gelişiminin büyük önem taşıyan bir diğer gelişim alanı olan dil gelişimi diğer gelişim alanları ile paralel bir yol izler (Diken, 2014). Dil gelişimi, çocukların dünyaya geldikleri andan itibaren çıkardıkları sesler, ağlama, gülme, v.b jest ve mimiklerle başlar, daha sonraki dönemlerde ise etraflarındaki sesleri taklit etmekle devam eder ve gelişir. Yaşamın ilk yılında olan bir bebeğin sözcük dağarcığı yaşı ilerledikçe gelişmekte ve iki yaşın sonunda 200 sözcük kullanırken, beş yaşın sonunda 2000 sözcük kullanabilmektedir. Özellikle bir buçuk yaştan sonra dil gelişiminde gerçekleşen gelişim hızı, bu alandaki gelişimin de diğer alanlarla yakın ilişkili olduğunu göstermektedir (Yeşilyaprak, 2002).

Erken çocukluk gelişimi tanımlarına genel olarak baktığımızda gelişimin tüm alanlarda kritik olduğu kanıtlanmıştır. Bu çalışmada yürütülen özgüven ve anne baba tutumlarını yakından ilgilendiren sosyal ve duygusal gelişim alanlarına özellikle değinilecektir.

2.2.1 Duygusal Gelişim

Dil ve bilişsel gelişim alanı ile birlikte duygusal gelişim de belirlenmekte ve desteklenmektedir. Bireyler, sosyal çevreleri ile ilişki başlatabilmeleri, bu ilişkiyi sürdürebilmeleri ve karşılımlarına çıkan sorunlarla baş edebilmeleri için gerekli duygusal olgunluğa sahip olmalıdırlar.

Duygusal gelişim tanımından önce duygu teriminin tanımını yapmak, bu alandaki gelişimi daha iyi kavramamıza destek olacaktır. Duygu; bireyin onun için önemli olan bir durum ya da etkileşim içinde olduğu zaman meydana gelen his veya duygulanım olarak tanımlanmaktadır (Yüksel, 2015). Duygular, biyolojik temelli olabileceği gibi kişinin deneyimlerinden de etkilenmektedir. Aynı zamanda duygular,

bireyin ilk iletişim dili olmakta ve ilk iletişime geçtiği anne-babası veya bakımını sürdüren kişilerle yaşadığı deneyimler sonucunda şekillenmektedir.

Gerçekleştirilen birçok çalışmada çocukların mutluluk, kızgınlık, korku, v.b basit duyguları anlayabildiklerini ve ilerleyen yaşlarda ise kıskançlık ve şaşırma gibi daha karmaşık duyguları yorumlayabildikleri ortaya çıkarılmıştır (Sevinç, 2003).

Bebekler dünyaya geldikleri andan itibaren, sözel iletişime başlamadan önce kendilerini ifade etmek için, ağlama ve gülümseme gibi tepkilerle kendilerini ifade etmeye çalışırlar. Bebekler ihtiyaçlarını ifade etme yolu olarak duygularını kullanırlar (Bayhan ve Artan, 2004). Ağlama ve gülümseme bebeklerin etrafındaki kişilerle etkileşimde bulunurken sergiledikleri iki duygusal ifadedir. Ağlama yeni doğan bebeklerin dünya ile iletişim kurabilmek için sahip olduğu en önemli mekanizmadır (Yüksel, 2015). Bebekler içinde buldukları duygu durumunu ifade etmek için ağlama mekanizmasını kullanarak acı ve kızgınlık gibi duygu durumlarını ifade ederler. Gülümseme mekanizması ise sosyal bir beceri gelişimi olması nedeniyle önem taşımaktadır.

Bebeklerin duygularını ifade edebilme yetenekleri, anne – babaları veya onlara bakım veren kişilerle aralarındaki duygusal bağın başlamasına ve karşılıklı etkileşimlerine izin vermektedir (Thompson, 2010. Akt. Yüksel, 2015). Diken (2014), anne-bebek arasında kurulan sağlıklı bağın önemine değinerek, bebeğin alışkanlıklarının ve mizacının belirlenmesindeki önemine vurgu yapmıştır. Ayrıca, anne ve bebek arasında kurulan ilk bağ olan tensel bağın önemine özellikle değinilmiştir (Diken, 2014).

Duygusal gelişimi Psikoanalitik kuram açısından inceleyecek olursak, Psikoanalitik kuramın öncülerinden olan Freud ve Erikson, duygusal gelişimin, arzular ve dürtüler ile dış dünyadan gelen baskılar arasındaki temel çatışmaları

çözümüne kavuşturma yeteneği olduğunu öne sürmektedir (Akman, 2013). Böylece bireyin bakımını üstlenen kişi veya kişilerin, bebeğin duygusal açıdan sağlığını besleyerek, onların bu dürtülerinin doyumunu sağlamalıdır görüşü ortaya çıkmaktadır.

Psikoanalitik kuramın en çok bilinen öncüsü olan Sigmund Freud (1938), çalışmaları sonucunda geliştirdiği Psiko-seksüel Kuramla erken çocukluk gelişimi alanını anlamamıza ve yorumlamamıza önemli katkı koymuştur. Freud insan gelişimini içte bulunan ve çoğunun farkında olmadığımız dürtülerle açıklar (Diken, 2014). Bir nörolog olan Freud, ruhsal sorunları olan hastaları ile ilgilenirken burada yaşanan duygusal sorunların çoğunun çocukluktan ileri geldiğini öne sürmüş, dolayısı ile erken çocukluk dönemindeki gelişim ve gelişimi etkileyen etmen olarak aileler ile yakından ilgilenmiştir. Freud'un yapısal kişilik kuramına göre, kişilik üç bölümden oluşmaktadır. Bunlar; kişiliğin temel sistemi olan ve haz ilkesi ile çalışan İd, haz ilkesi ile oluşan ihtiyacın giderilmesi için gerçeklik ilkesi ile çalışan Ego ve anne baba tarafından aktarılan ödül ve ceza sistemi ile gelişen ve toplum ihtiyacına göre davranmaya yönlendiren Süperego'dur.

Freud'a göre duygusal gelişimin sağlıklı bir şekilde desteklenmesi için, onun psiko-seksüel gelişim basamaklarının ilk basamağı olan Oral Dönemde bebeklerin ağızlarıyla ilgili ihtiyaçların, onlara bakım veren kişilerce anında desteklenmesi gerekmektedir.

Freud'un Psiko-seksüel kuramından etkilenerek geliştirdiği Psiko-sosyal Kuramı ile Eric Erikson, Freud'un kuramındaki temel unsurlara ek, kültür ve sosyal çevre gibi etmenlerin de duygusal gelişim üzerindeki etkilerine değinmiştir (Diken, 2014). Erikson'un bakış açısına göre, duygusal gelişimin sekiz evresi vardır ve her bir evre biri olumlu diğeri olumsuz duygu çatışmalarını içermektedir. Erikson'a göre,

bireyin görevi her bir evrede bu duygusal çatışmayı olumlu yönde çözmektir. Bu süreçte anne babaların, öğretmenlerin ya da çocuğa bakım veren kişilerin görevi, her bir evrede bireye bu kritik öneme sahip duygu hallerini çözmede yardımcı olmaktır (Akman, 2013). Erikson'un yaşam boyu süren duygusal gelişim evreleri aşağıda verilmiştir;

- Güvene Karşı Güvensizlik (0-18 ay)
- Özekliğe Karşı Utanç (18 ay – 3.5 Yaş)
- Girişkenliğe Karşı Suçluluk (3.5 – 6 Yaş)
- Başarılı Olmaya Karşı Aşağılık Duygusu (6 – 12 Yaş)
- Kimliğe Karşı Kimlik Bocalaması (Ergenlik)
- Yakınlığa Karşı Yalıtılmışlık (Genç Yetişkinlik)
- Üretkenliğe Karşı Durgunluk (Olgun Yetişkinlik)
- Benlik Bütünlüğüne Karşı Umutsuzluk (İleri Yetişkinlik)

Yukarıda görüldüğü üzere Erikson'un evlerinden ilk dördü, erken çocukluk döneminde çocukların karşılaştığı duygusal çatışmaları içermektedir. Karşılaşılan ilk çatışma olan güvene karşı güvensizlik bebeklik dönemine denk gelmektedir. Bu dönemde temel ihtiyaçlarına cevap verilen, bakılan ve sevilen bebeklerin bu dönemde güvenmeyi öğrenmesi nedeniyle, dünyanın güvenilir bir yer olduğu duygusunu geliştirdiği gözlemlenmiştir. Çocuklar yetişkinlere karşı güven duyduklarında ve temel ihtiyaçları karşılandığında, güven duygusu ile ailelerinin denetimi altından çıkmayı kolayca kabul ederler ve burada Erikson'un ikinci evresi olan özerkliklerini sağlamış olurlar. Erikson, bebeklik döneminde güçlü özerklik geliştiren çocukların, anaokulu çağına geldiğinde üçüncü evre olan girişimcilik evresine başarı ile ulaşılacağını savunmaktadır.

Yukarıda anlaşılağı üzere, duygular ve duygusal gelişim üzerinde bireylerin yakın çevresi ile girdiğı etkileşim büyük önem taşımaktadır. Erken çocukluk dönemindeki duygusal gelişimin önemi üzerinde duran psikoanalitik yaklaşımdan anlaşılağı üzere duygular sosyal bağların kurulmasında önemli unsurlardan biridir. Duyguların, sosyal bağların kurulması üzerinde büyük etkisi olmasından dolayı araştırmacılar davranışın sosyal ve duygusal boyutlarının iç içe geçmiş olduğunu vurgulamak için “sosyal duygusal” terimini benimsemişlerdir (Bayhan ve Artan, 2004).

Erken çocukluk döneminde duygusal gelişimin tanımı ve önemine, bu alandaki kuramlardan çerçevesi ile değinilmiştir. Erken çocukluk dönemindeki sosyal gelişim ve önemi, yine kuramlar çerçevesinde açıklanacaktır.

2.2.2 Sosyal Gelişim

Çocuklar dünyaya geldikleri andan itibaren ihtiyaçlarının karşılandığı sosyal bir çevreye ihtiyaç duyarlar. Çocuklar, sürekli içinde buldukları sosyal ve kültürel ortama uyum sağlama çabasındadırlar. Bu uyum sağlama sürecinde sosyal ve duygusal gelişim önemli bir yere sahiptir.

Sosyal duygusal gelişim, çocuğun kendini ifade edebilmesi, kendisi ve çevresi ile olumlu ilişkiler kurabilmesi ve duygularını kontrol edebilmesi olarak tanımlanabilir (Saarni, 2001, Akt. Kandır ve Alpan, 2008). Sosyal ve duygusal gelişim evresinin sağlıklı bir şekilde tamamlanabilmesi ancak sağlıklı bir sosyalleşme ile gerçekleşecektir. Sosyalleşme süreci, toplumun inançlarını, tutumlarını ve kendisinden beklenen davranışları öğrenmesi ve yetişkin kuşakların yetişmekte olan kuşakları ruhsal, zihinsel ve ahlaki yönden hayata hazırlaması olarak tanımlanmaktadır (Bayhan ve Artan, 2004; Günindi, 2011).

Sosyalleşme süreci doğumdan itibaren başlayarak yaşam boyu devam eden ve içinde yaşanan kültürün değer yargılarını, ahlak kurallarını ve normlarını öğrenerek yaşanan toplum içerisinde bütünleşme çabasıdır. Sağlıklı sosyalleşme sürecinin gerçekleşebilmesinde sosyal beceriler önemli rol oynar. Sosyalleşme sürecinin en önemli öğelerinden biri olan sosyal beceriler, kişilerin başka kişilerle kuracağı ilişkiyi başlatma, sürdürme ve herhangi bir çatışma durumunda çözüm üretebilme açısından önemlidir. Sosyal beceriler, içinde bulunulan sosyal ortama uygun davranma becerisi olarak da tanımlanmakta ve kişiler arası ilişkilerin sağlıklı bir şekilde kurulmasında önemli bir rol oynamaktadır (Avcıoğlu 2001, Akt. Ekinci-Vural ve Gürşimşek, 2009).

Çocuğun sosyal gelişim sürecinde öncelikle aile ve sonrasında okul öncesi eğitim kurumları önemli bir yere sahiptir. Sosyal gelişim sosyalleşme süreci ve sosyal beceriler gelişimi ile devam ederken, bu süreç içerisinde çocuğun ilk sosyal çevresi olan anne-babası ve bu aile ortamında aldığı eğitim sosyal gelişimine doğrudan etki eden en önemli unsurdur. Sosyal beceriler, sosyal gelişim süreci içerisinde bağlanma stili, sosyal yeterlilik ve anne-baba-çocuk ilişkisi değişkenleri ile ilişkilendirilmiştir (Diken, 2014). Bağlanma stili bebek ve anne arasında karşılıklı olumlu gelişen bir ilişkinin kurulması anlamına gelmektedir. Bebek bağlanması ile ilgili kuramlar incelendiğinde, Freud'un gelişim basamaklarında yer alan ve oral döneme denk gelen ilk bebeklik yıllarında çocuğun beslenme eylemi ile gerçekleşen doyum hazzı ile ona bunu sağlayan kişi olan annesi ile arasında olan olumlu bağlanmanın pozitif etkilerinden bahsetmektedir. Ayrıca, Erik Erikson'un bireyin gelişim basamaklarının ilk basamağı olan "Güvene Karşı Güvensizlik" döneminin temsil ettiği fiziksel ve duyarlı bakımın bebeği rahatlattığı ve güven duygusunu geliştirerek bağlanmanın önemini vurguladığı görülmektedir. Sosyal yeterlilik

değişkeni ise bireyin başkaları tarafından sevilmesi ve sosyal ortamda etkili iletişim kurma becerisinin birbirine dönük iki yönünü ifade eder (Akman, 2013). Sosyal becerilerin kazanılması ailede başlamaktadır. Çocuğun ilk sosyal etkileşime girdiği anne-babasından gördüğü davranışlar sosyal yönden gelişimini desteklemekte ya da negatif yönde etkilemektedir. Erken yaşlarda başlayan sosyalleşme sürecinde çocukların topluma karşı oluşturduğu değer yargıları, davranış şekilleri ve içinde yaşadığı toplumun değer ve tutumları ilk olarak aile içerisinde şekillenecektir. Yapılan araştırmalar sonucunda, kişilerin anne-baba-çocuk etkileşimi sonucunda edindikleri sosyal davranışlar, sosyal yeterlilik ile bağlanma stili arasında ilişki saptanmıştır (Diken, 2014).

Erken çocukluk gelişiminde önemli bir yere sahip olan sosyal gelişim alanı Psikoseksüel Kuram, Psiko-sosyal Gelişim Kuramı ve Sosyal Öğrenme Kuramları ile açıklanacaktır.

Psikoseksüel Kuramın temsilcisi olan Sigmund Freud çocuk gelişimini beş gelişim basamağı ile açıklamaktadır. Bu gelişim basamakları aşağıdaki gibidir;

- Oral Dönem (0-18 ay)
- Anal Dönem (18ay-3yaş)
- Fallik Dönem (3-6 yaş)
- Latent (Örtük) Dönem (6-11 yaş)
- Genital Dönem (11-21 yaş)

Freud, psikoseksüel kuram ile çocukların bu dönemde sahip oldukları çok güçlü içsel duygularının, toplum tarafından kabul görececek düzeyde davranışları öğrenme çabalarını vurgular. Gelişim basamaklarından Oral Döneme denk gelen ve bağlanmanın ön koşulu olan beslenme ile anne ile çocuk arasında oluşacak olan güçlü bağın öneminden ve gerekliliğinden bahseder. Freud, bebeklerin oral doyum

sağlayan obje ya da kişiye bağlandıklarını öne sürmekte ve burada sağlıklı bağlanmanın gerçekleşmesi için çocuğa bakım veren kişi ya da kişilerin önemini belirtmektedir (Yüksel, 2015).

Erik Erikson'un Psiko-sosyal Gelişim Kuramı ile gelişimi yaşam boyu devam eden bir süreç olduğunu belirtmektedir. Erikson'un insan gelişimin anlatan sekiz evresi incelendiğinde; bu dönemlerden ilk üç döneme denk gelen,

- Güvene Karşı Güvensizlik Karmaşası (0 - 1 yaş)
- Özerkliğe Karşı Utanç Karmaşası (1-3 yaş) ve
- Girişimciliğe Karşı Suçluluk Karmaşası (3-6yaş)

erken çocukluk gelişimi dönemine denk gelmekte ve sosyal gelişim açısından büyük önem taşımaktadırlar (Diken, 2014).

Güvene Karşı Güvensizlik Karmaşası evresinde annelerin bebeklerin gereksinimlerini düzenli ve geciktirmeden karşıladığı sürece bebekte, güven duygusu oluşumundan bahsetmektedir. Bebek ağladığında annenin bebeğin ihtiyacını doğru şekilde anlayıp kısa sürede gidermesi durumunda, anne ve bebek arasında güven duygusunun gelişmesine yardımcı olacaktır.

Özerkliğe Karşı Utanç Karmaşası Evresinde güven duygusunu edinen çocuklar ailelerinden bağımsız olarak hareket edebilme duygusunda ve kendi başlarına bir şeyler başarabilme isteğinde olacaklardır. Bu dönemde anne-babalarının engellemeleri ile karşılaşan çocuklar inatlaşma sürecine girecektir. Bu dönemde bağımsızlığını ilan eden çocuklar aileleri tarafından aşırı derecede kısıtlanırsa girişimcilik yerine utanç ve duygusu geliştireceklerdir.

Girişimciliğe Karşı Suçluluk Karmaşası evresinde çocuklar sosyal çevre içerisinde girişkenlikleri artacaktır. Yaşamının bu dönemine kadar güven duygusu gelişmiş ve özerkliğini sağlayan çocuklarda herhangi bir eylemde bulunma ve

kendilerini yaratıcı biçimde ortaya koyma davranışı geliştirecektir. Anne-babası tarafından yapacakları ve yapmayacakları konusunda bilgilendirilen çocuklar kendini yönetme konusunda başarılı olurken, davranışları konusunda sürekli cezalandırılan çocuklarda suçluluk duygusu ön planda olacaktır.

Yukarıda bahsedilen Erikson'un gelişimsel evrelerinden, erken çocukluk dönemine denk gelen bu üç evre çocukların sosyal gelişim sürecinde önemli ipuçlarına sahiptir. Yaşamın ilk yıllarında çocuğun sosyal gelişiminin desteklenmesinde önemli bir görev üslenen aile ile çocuk arasındaki olumlu etkileşimler, aile tarafından çocuk için sağlanan uygun ortamlar ve deneyimler sayesinde çocuğun kendisi ile barışık, toplum içerisinde anlamlı bir rol üstlenen ve çevresi ile olumlu ilişkiler geliştiren bir birey olmasında önemli bir yere sahiptir. Özetle, Erikson'a göre bebeğin güven hissi, sağlıklı bağlanmanın temelidir ve sağlıklı bağlanma olumlu sosyal gelişimin ön koşuludur.

Çocuğun yaşadığı sosyal çevreye uyum sağlamanın temelinde sosyalleşme, sosyalleşmenin temelinde ise Sosyal Öğrenme Kuramı yatmaktadır.

Albert Bandura'nın sosyal öğrenme kuramının temelinde gözlem, taklit ve model alma yolu ile öğrenme yatmaktadır (Günindi, 2011). Sosyal öğrenme kuramına göre, insan davranışları ve çevre karşılıklı etkileşim içerisinde gerçekleşmektedir. Buna göre, bireylerin bir şeyleri başkalarının deneyimlerini gözlemleyerek de öğrenmeyi gerçekleştirebilmektedir. Sosyal öğrenmede temel faktör bireyin başkalarını gözleme yolu ile öğrenmeyi gerçekleştirmesidir. Gözlemlenen davranış sonucunda, modelin aldığı ödül veya ceza, gözlem yapan bireyin o davranışı taklit edip etmeme kararını etkilemektedir (Diken, 2014).

Albert Bandura'ya göre gözlemci çocuk modelden beş şey öğrenmektedir. Bunlar;

1. Çocuk başkalarını gözlemleyerek yeni beceriler öğrenebilir.
2. Çocuk model aldığı kişiyi gözlemleyerek daha önceden yasaklanan davranışı hakkında bir karara varır.
3. Model aldığı kişiyi gözlemleyerek yeni değerler veya inançlar kazanabilir.
4. Çocuk model aldığı kişiden çevrenin ve nesnenin kullanımı ile ilgili bilgi alır.
5. Çocuk, model aldığı kişinin duygularını ifade etme biçimini gözlemleyerek kendi benzer duygularını da benzer biçimde ifade etmeyi öğrenir.

Bandura'nın Sosyal Öğrenme Kuramından hareketle burada çocuğun model aldığı kişinin uygun model olmasının önemine değinilebilir.

Erken çocukluk döneminde gelişim ve gelişim özellikleri kuramsal çerçeve ile açıklanmıştır. Aşağıda araştırmanın bir diğer değişkeni olan özgüven teriminin açıklamaları yer almaktadır.

2.3 Erken Çocukluk Döneminde Özgüven Gelişimi

Özgüven kişilik gelişiminde önemli bir yer tutmaktadır. Özellikle erken çocukluk yıllarında, çocukların özgüven düzeyleri oldukça yüksek olmakla birlikte bu dönemde yeni beceriler kazanmakta olan çocuk için yüksek özgüven bir avantaj değeri taşımaktadır (Bayhan ve Artan, 2004).

Aşağıda özgüven terimine ilişkin tanımlara ve özgüvenin önemine yer verilecektir.

2.3.1 Özgüvene İlişkin Tanımlar ve Önemi

Özgüven, kişinin kendi hakkındaki olumlu ya da olumsuz değerlendirmeleri, kendisine ilişkin düşünceleri, bu düşüncelerin yol açtığı duyguları ve bu duyguların ifadesi olan davranışlarını içermektedir (Özdemir, 2016).

Literatürde özgüven ile ilgili birbirine benzeyen çeşitli tanımlarla karşılaşmıştır. Bazı çalışmalarda özgüven, genel bir kişilik özelliği olarak tanımlanmakta, özel durumlara göre değişim göstermemektedir (Karademir, 2015). Cooley (1982), özgüveni yalnızca kişinin kendi hakkındaki yargıları değil, başkalarının da kendi hakkındaki yargıları olarak tanımlamaktadır (Cooley, 1982, Sternberg ve Williams, 2002; Akt. Tokinan & Bilen,2011).

Özgüven terimi çeşitli kuramlarla açıklanmaktadır. William ve James (1890), özgüven gelişimini kişilerin başarı ile özdeşleştirdiği ve ulaşabildiği hedeflerin birikimi olarak tanımlamaktadırlar. Özgüven çalışmalarıyla öne çıkan ve alanının öncülerinden Cooley (1902) ise özgüveni, kişinin ait olduğu sosyal çevrenin aynası olarak tanımlamaktadır. Kişi ait olduğu sosyal çevre ile kendi değerlendirmesi birbirinden ayrılamaz bir bütündür. En çok bilinen ve özgüven alanında çeşitli popüler çalışmaları olan Coopersmith (1967) ve Rosenberg (1965, 1979), özgüven ile ilgili basit sembolik etkilerden bahsederler. Bu bakış açısına göre, kişilerin özgüven gelişimi kendilerini etraflarında bulunan arkadaşları veya aile üyelerinden ne derece önemli gördükleri ile ilişkilendirir. Benzer bakış açısına sahip olan Crocker ve Luhtanen (1992), kişilerin özgüveninin ait oldukları sosyal çevrede edindikleri tecrübelerle sınırlı olduğunu savunmaktadırlar (Heatherton & Wyland, 2003).

Özgüven ile ilgili açıklamalar ve tanımlar incelendiğinde, kişinin yaşamında mutlu ve başarılı bir hayat sürebilmesi için özgüven büyük önem taşımaktadır. Yukarıdaki tanımlar ışığında, özgüvenin bir kişilik özelliği olduğunu ayrıca,

özgüvenin sadece kişinin kendini yargılaması değil aynı zamanda kişinin ait olduğu sosyal çevredeki insanların kişi hakkındaki olumlu ya da olumsuz yargıları ile desteklendiğini yargısına varabiliriz.

Özgüven (self-confidence) bireyin kendisini nasıl değerlendirdiği (self-esteem) ile kendisinden memnun olup olmaması (self-satisfaction) sonucu ortaya çıkan öznel bir durumdur. Olumlu ya da olumsuz (yüksek veya düşük özgüven) olabildiği gibi, bireyin özgüveni statik değildir ve koşullara, içinde bulunulan şartlara göre değişim gösterir (Akagündüz, 2006).

Gael Lindenfield (1997), özgüveni iç özgüven ve dış özgüven olmak üzere iki ayrı boyutta incelemiştir (Akt. Tümer, 1997). İç özgüven, kişinin kendinden emin ve kendisiyle barışık olduğuna dair inançlarını ve bununla ilgili hislerini anlatırken, dış özgüven; sosyal çevremize kendimizden emin olduğumuza dair sergilediğimiz davranışları içermektedir. İç özgüven ve dış özgüven boyutları aşağıda tablo halinde verilmiştir.

İç Özgüven	Dış Özgüven
Kendini Sevme	İletişim Becerileri
Kendini Tanıma	Kendini İyi İfade Edebilme
Kendine Açık Hedefler Koyma	Kendini Ortaya Koyabilme
Pozitif Düşünme	Duygularını Kontrol Edebilme

Şekil 1: Özgüven Boyutları

İç özgüveni yüksek olan insanlarda kendini sevme, kendini tanıma, kendine açık hedefler koyma ve pozitif düşünme özellikleri hâkimdir. Özgüvenli insanlar kendilerini severler, kendi fiziksel ve duygusal gereksinimlerine önem verirler ve bu ihtiyaçlarını başkalarınınkilerle eşit tutarlar, övgü almayı, ödüllendirilmeyi severler. Sağlıklı olmak ve iyi niyetli olmak isterler. Kendine güveni yüksek olan insanlar kendilerini çok iyi tanırlar. Güçlü ve zayıf yönlerinin farkındadırlar, eleştiriye

açtırlar, kalabalığın içinde bir birey olduklarının bilincindedirler. Özgüveni yüksek insanlar kendilerine başarabilecekleri hedefler koyarlar, kendi öz eleştirilerini yapabilirler, isteklerini ve gereksinimlerini tam olarak bildikleri için karar vermede zorluk yaşamazlar. Özgüveni yüksek olan insanlar pozitif düşünce yapısına sahiptirler. Her sorunun bir çözümü olacağına ve yaşamın hep iyi olacağına inanırlar (Tümer, 1997).

Dış özgüveni yüksek olan insanlar iyi bir iletişim becerisine sahiptirler. Sözlü veya sözsüz iletişim kurmakta başarılıdırlar. Etrafındaki insanlarla anlayışlı ve sakin bir şekilde iletişim kurma ve anlaşma becerisine sahiptirler. Dış özgüveni yüksek olan insanlar kendilerini çok iyi ifade edebilme becerisine sahiptirler. Kendilerinin ve başkalarının haklarını korurlar, gerektiğinde etkin bir şekilde mücadele edebilirler, dolaylı veya dolaysız yoldan gereksinimlerini açıkça ifade edebilirler. Dış özgüveni yüksek olan insanlar kendilerini ortaya koyabilirler. Kendi bireysel farklılıklarını belirtmek adına farklı tercihlerini belirtmekten çekinmezler ve süreli etrafındaki insanları memnun etmek gibi kaygılar yaşamazlar. Dış özgüveni yüksek olan insanlar duygularını kontrol edebilme becerisine sahiptirler. Kıskançlık, öfke gibi doğal olumsuz duygular yaşadıklarında suçluluğa kapılmazlar ve bu kötü duyguları kontrol altına almanın yollarını ararlar. Ayrıca korkuları ve endişeleri ile başa çıkabildikleri için risk almaktan korkmazlar (Tümer, 1997).

Özgüven kavramı yaşam boyunca karşılaştığımız tüm deneyimleri yansıtır ve onlarla birlikte olumlu veya olumsuz ilişkilerimizde de etkilenir (Demoulin, 2000 Akt. Zembat, Kuru Turaşlı, Güven, Sezer, Akşin, Yılmaz, Bayındır, 2016). Özgüven kişinin doğal ve kendiliğinden sahip olduğu bir özellik değildir. Özgüven, doğumla birlikte başlar ve bireyin içinde yer aldığı sosyal çevre ile olumlu ya da olumsuz bir şekilde desteklenir (Zembat ve ark., 2016). Özgüven kişinin kendini

değerlendirmesi ve kendinden memnun olup, olmaması ile gerçekleşen bir olgudur (Özbey, 2004).

Özgüven kişilerin hayatının her alanına doğrudan etki etmektedir. Sosyal, duygusal, mesleki gelişim ve entelektüel gelişim olmak üzere kişilerin hayatlarının her alanına doğrudan etki eden özgüven düzeyi, küçük yaşlardan itibaren gelişmekte ve bu gelişimin bu dönemde ebeveynler tarafından veya çocuğa bakımı üstlenen kişilerce şekillenmektedir. Kişiler genellikle zayıf, orta ve yüksek özgüven düzeyine sahip olarak tanımlanmaktadır (Başoğlu, 2007 Akt. Çelik & Onay,2014). Özgüveni yüksek olan bireyler başarmak isteyen, yılmadan çalışan, başkalarının mutluluğu ve başarısı için de uğraşan kişilerdir, özgüven düzeyi düşük kişiler ise etrafındaki insanları kıskanan ve mutsuzluğu kabul etmiş kişilerdir (Özbey, 2004).

Özgüven kişilerin toplumsal değerlerini de etkilemektedir. Düşük ve yüksek özgüvenli kişiler toplum içerisinde var olur ya da yok olur (Kasatura, 1998 Akt. Çelik ve Onay, 2014).

Demoulin (2000), “Özgüven biçimsel olarak çocukluk döneminde kritik bir öneme sahiptir” demiştir. Bu süreç doğumla birlikte başlamakta ve çocuğun ilk yaşının sonuna kadar ilk güven duygusunun temellerin atılması ile devam etmektedir. Çocuk üç yaşına gelene kadar, çocuğun etrafında bulunan kişiler, sosyal çevresi ve ona bakım veren kişilerden aldığı geri bildirimler, çocuğun özgüven düzeyinin belirleyicisi olacaktır (Zembat ve ark., 2016).

Özgüven teriminin tanımı, teorik açıklamaları ve boyutlarından bahsedilmiştir. Özetle özgüven gelişimi çocuğun doğumu ile başlamakta ve kişilerin yaşamını yaşam boyunca etkilemektedir. Aşağıda özgüven gelişiminin kritik dönemlerini anlatan Psiko-sosyal Kuram ışığında açıklanacaktır.

2.3.2 Özgüven İle İlgili Kuramsal Açıklamalar

Bu bölümde; Psiko-sosyal Kuram ve Hürmanistik (İnsancıl) Kuram ile bireylerin yaşamında yaşam boyu doğrudan etki edecek olan özgüven gelişiminin temellerinin atıldığı çocukluk yıllarında nasıl gerçekleştiği ve bu sürecin kuramsal açıklamalarına yer verilecektir.

2.3.2.1 Psiko-sosyal Kuram

Psiko-sosyal Kuramın temsilcisi olan Erik Erikson, gelişimi bebeklikten yaşlılık dönemine kadar uzanan sekiz evre ile açıklamıştır. Sigmund Freud'un Psiko-seksüel Kuramından etkilenen Erikson, Psiko-sosyal Kuramı ile Freud'un öne sürdüğü kişilerin sahip olduğu İd ve Egonun dürtüleri ve Süperegonun talepleri arasında uzlaşmayı sağlamanın yanı sıra her bir gelişim evresinde bireylerin toplumun aktif bir üyesi olmasını sağlayacak tutumlar edinerek gelişime katkıda bulunmasını beklemektedir (Dönmez, 2013).

Eriksonun Psiko-sosyal Gelişim Evreleri sekiz dönemden oluşmakta ve her bir evre bir olumlu bir olumsuz çatışma sonucunda bireylerin edinecekleri kişilik özellikleri ile açıklanmaktadır.

Psiko-sosyal Kuramın ilk evresi olan, Temel Güvene Karşı Güvensizlik Karmaşası kişilerin doğduğu andan bir yaşına kadar olan zaman dilimini kapsamakta ve bu evrede kişilerin dünya ile arasındaki olumlu ilişkilerin kurulacağı ve güven duygusunun gelişeceği evre niteliği taşımaktadır (Dönmez, 2013). Bu evrede, çocukların temel ihtiyaçları, onlara bakım veren kişilerce anında ve doğru şekilde karşılanırsa bebekte güven duygusu oluşacaktır. Bu evrede bebeklerin temel ihtiyaçları sürekli ertelenir ve doğru şekilde karşılanmazsa, çocukta güven duygusu yerine, güvensizlik duygusu gelişecek ve dünyanın güvenilir bir yer olmadığı kanısına varacaktır. Kişilerin yaşamını her alanda etkileyecek olan özgüven düzeyi

gelişimi ve oluşumu bu yıllarda başlamakta ve dünyaya gelen birey özgüven ile ilgili ilk deneyimlerini burada yaşamaktadır.

Özerkliğe Karşı Utanç veya Kuşku Karmaşası olarak tanımlanan Psiko-sosyal Kuramın ikinci evresi, bir yaş ve üç yaş aralığına gerçekleşmektedir. Bu gelişim evresinde çocuk, kendi zihinsel ve motor yeteneklerini kullanarak kendi seçimlerin yapma arzusundadırlar. Çocukların bu özerk davranışları onlara bakım veren kişilerce, anne-babalarınca doğru adımlarla desteklenirse çocuklarda özerkliğin gelişmesine olanak sağlayacaktır (Akman, 2013). Yukarıda özgüven tanımları arasında yer alan yüksek özgüvene sahip olan kişilerin özerk kişiliğinden bahsedilmiştir. Özerkliğin ilk adımlarının atıldığı bu yıllarda yine anne-babalara bu gelişim özelliğinin desteklenmesi konusunda önemli görevler düşmektedir.

Girişkenliğe Karşı Suçluluk Karmaşası ile anlatılmak istenen, üç ile altı yaş aralığındaki çocukların, kendilerini yaratıcı bir şekilde ifade etme ve eylemde bulunma davranışlarının, ebeveynleri tarafından desteklendiği takdirde girişken bir kişiliğe sahip olacağı; ebeveynleri tarafından engellendiği takdirde karşıt duygu olan suçluluk duygusu gelişeceğinden bahsedilmektedir (Diken, 2014). Girişken eylemleri ebeveynleri tarafından desteklenen çocuklar, üretken, risk almaktan korkmayan özgüven düzeyi yüksek bireyler olarak yetişecekleridir.

Altı ile on iki yaş arasına denk gelen, Başarılı Olmaya Karşı Aşağılık Duygusu Karmaşasında, çocukların toplum tarafından değer verilen beceriler konusunda kendilerini yetkin hissetmesi anlatılmaktadır (Akman, 2013). Kişilerin sahip olduğu özgüven düzeyinin gelişiminin yaşam boyu devam ettiği olgusu göz önüne alındığında, Erikson bu evrede de kişilerin özgüven düzeylerinin doğrudan etkileneceğinden bahsetmektedir.

Kimliğe Karşı Kimlik Karmaşası Evresi ergenlik dönemine denk gelmektedir. Ergenler toplum içerisinde “Ben Kimim” sorusu ile kendilerine bir kimlik arayışı içerisindeyler. Değerleri ve mesleki hedefleri ile kendilerine bir kimlik oluşturmaya çalışırlar (Dönmez, 2013). Bu evre, özgüven oluşumu, desteklenmesi ve yeniden yapılanması açılarından önem taşımaktadır.

Erikson, çocuk gelişimini anlattığı sekiz evresinin ilk beş evresi ile kişilerde oluşan özgüven duygusunun desteklenmesi ve gelişmesi konusunda bizlere önemli ipuçları vermektedir. Özgüven kişilerin yaşamına doğrudan etki eden ve özellikle çocukluk döneminde çocuğun içinde büyüdüğü çevreden doğrudan etkilenmesi dolayısı ile büyük önem taşımaktadır. Bu noktada erken çocukluk döneminde ebeveynler ve onların çocuklarını yetiştirme konusunda sergiledikleri tutum ön plana çıkmaktadır.

Kişilik gelişiminin temellerinin büyük ölçüde atıldığı çocukluk yıllarında, anne-baba tutumları ve çocuğa karşı davranış biçimleri onların gelişimine doğrudan etki edecek ve çocukların sosyal gelişim ve olumlu kimlik kazanmalarının belirleyicisi olacaktır (Yalçın, 2013). Çocuklar ve anne-babaları arasındaki iletişim ve etkileşimler, onların gelecekteki gelişimsel özelliklerinin temelini oluşturacaktır (Noller & Callan, 1990, Akt. Yalçın, 2013).

2.3.2.2 Hümsnistik (İnsancıl) Kuram

Hümanistik Kuram, bireyi diğerinden ayıran ve farklı kılan, kendine özgü duyguları, inançları ve amaçları olan bir birey olarak görmekte ve bu amaçlarla ilgilenmektedir. Hümanist yaklaşıma göre, insan doğası gereği iyidir ve iyiye yönelimlidir. Birey seçimlerinde özgürdür ve bu özgürlüğü doğuştan itibaren içinde barındırdığı olumlu potansiyeli ortaya çıkarmak için kullanır (Yeşilyaprak, 2002).

İnsan doğasına iyimser bakış açısı özelliği taşıyan bu kuramın temeli benlik kavramı ile oluşmaktadır. Hümanist-İnsancıl Kuramın iki önemli isminden bahsetmekte yarar vardır. Bu isimlerden ilki “Kendini Gerçekleştirme Kuramı ile Abraham H. Maslow ve diğer önemli isim de Birey Merkezli Yaklaşımı ile Carl R. Rogers’dir.

Hümanistik Kuramın önemli isimlerinden Maslow, “Kendini Gerçekleştirme” kavramını öne sürerek bireyin kendi potansiyelini tümüyle gerçekleştirme sürecine vurgu yapmaktadır (Coon & Mitterer, 2008 Akt. Yıldızoğlu, 2013). Maslow’a göre, sağlıklı bir kişiliğin gelişebilmesi için gereksinimlerinin karşılanması gerekmektedir. Maslow bireyin yaşamında sahip olduğu gereksinimleri hiyerarşik bir düzen içerisinde, beş basamaktan oluşan gereksinim piramidi ile açıklamaktadır. Gelişim piramidinde alt basamakta yer alan ihtiyaçlar giderilir giderilmez üst basamakta yer alan güduları doyurmaya yönelirler. Birey, temelde yer alan gereksinimler karşılanmadan bir üst basamakta yer alan gereksinimlere yönelmez. Maslow’un ihtiyaçlar hiyerarşisi piramidi aşağıdaki şekilde gösterilmiştir:

Şekil 2: Maslow’un Gereksinimler Piramidi

Piramidin en altında açlık susuzluk gibi temel gereksinimler yer almakta ve bu fizyolojik gereksinimler karşılandığında ortadan kalkmaktadır. Fizyolojik gereksinimleri karşılanan birey daha sonraki basamakta yer alan kendini güvende hissetme gereksinimi hissetmektedir. Bu gereksinimin karşılanması durumunda birey kendini güvende hissedecek ve olumlu kişilik gelişiminin temelleri atılmaya başlanacaktır. Bu gereksinimin karşılanmaması durumunda ise birey sürekli bir güvenlik arayışı içerisinde olacaktır. Güvenlik gereksinimden sonra ait olma ve sevgi gereksinimi gelişecektir. Bu gereksinimin karşılanmaması durumunda bireyde yalnızlık hissi gelişecektir. Bu basamaktaki gereksinim karşılandığı takdirde bir sonraki basamak olan değer, saygınlık ve başarı gereksinimi gelecek ve karşılanmaması durumunda kişide zayıflık ve çaresizlik hissi uyandıracaktır. Bu basamaktaki gereksinimin karşılanması durumunda kendini gerçekleştirme gereksinimi ortaya çıkacaktır. Kendini gerçekleştirme yaşam boyu devam eden bir süreçtir (Yeşilyaprak, 2002). Maslow, olumlu kişilik gelişimini temel gereksinimle hiyerarşisinde yer alan basamakların sağlıklı bir şekilde tamamlanması durumunda bireyin kendi potansiyellerini tümüyle kullanarak bunun sonucunda doğasında var olan gibi özgüveni yüksek bir bireyden söz etmektedir.

Hümanistik Kuramın bir diğer önemli ismi de Birey Merkezli Yaklaşımı'nda benlik bilincini önemli tutan Carl R. Rogers'dir. Rogers, insan doğasına iyimser yaklaşan ve insanların doğdukları andan itibaren kendi potansiyellerini gerçekleştirmeye çalıştığını öne sürmektedir (Cüceloğlu, 2011 Akt. Yıldızoğlu, 2013). Rogers, kişiliğin yalnızca "Benlik Bilinci"nden oluştuğunu savunur (Yıldızoğlu, 2013). Benlik bilinci bireyin kendisi ile ilgili olumlu-olumsuz düşüncelerini, duygularını ve değerlerini yansıtan bir algıdır (Yeşilyaprak, 2002).

Benlik yaşantılar sonucu gelişmektedir, dolayısı ile birey ancak yaşantısında koşulsuz sevgi ortamında büyüdüğü takdirde olumlu bir benlik bilincine sahip olur.

Aşağıda çocuk yetiştirme tutumlarının tanımına, önemine ve bu konu ile ilgili kuramsal açıklamalara yer verilmiştir.

2.4 Çocuk Yetiştirme Tutumları

Anne – baba tutumları, çocuk yetiştirilirken onların büyüme ve sosyalleşme sürecinde anne-babaların davranış yöntemleri olarak tanımlanmaktadır (Goldberg, 2000. Akt. Firouzkouhi Moghaddam, Validad, Rakhshani,Assareh, 2017). Anne-baba tutumlarının çocukların davranış biçimlerini şekillendirdiğı ve anne-baba-çocuk etkileşiminin bu davranışlar üzerindeki etkileri yapılan araştırmalarca ortaya konulmuştur.

Ebeveyn tutumları ayrıca, anne-babanın kendi inanç ve değer yargularıyla çocuğunu yetiştirirken sergilediğı davranış, tutum, destekleme şekli, bakım şekli ve cezalandırma biçimi ve çocuktan beklentileri olarak tanımlanır (Sharma, Neelam Pandey, 2015).

Çocuğun ilk sosyal çevresini oluşturan ailesi içerisinde birincil iletişime geçtiğı kişiler olan anne-babasıyla girdiğı etkileşim, çocuğun yaşamı üzerinde doğrudan etki edecektir. Anne-babanın çocuğa karşı sergileyeceğı tutumlar onun aile içerisindeki yerini belirleyecektir ve burada edineceğı olumlu geri dönütler ona güven duygusu aşılayacak, çocuğun sosyal kabul görmesi için gerekli ortamı hazırlayacaktır (Adalet Kandır, Alpan, 2008). Anne-babanın tutum ve davranışları çocukların davranışlarını şekillendirdiğı gibi, yaşam boyu davranışları üzerinde etkiye sahiptir (Akça, 2012). Çocuk yetiştirme tutum ve davranışlarında olumlu tutumlar çocukların ilerleyen yaşlarında sosyalleşme süreci üzerinde pozitif etkiye sahiptir. Çocuğun sağlıklı bir birey olarak yetişmesinde ve olumlu kişilik

özelliklerine sahip olmasında, anne-babanın olumlu tutum ve yaklaşımları büyük önem taşımaktadır (Şanlı, Öztürk, 2012).

Çocuğun gelişim sürecinde kalıtım kadar önemli olan bir diğer faktör de anne-baba tutumlarıdır. Aile ortamı, çocukların ilk sosyal deneyimlerini yaşadıkları bir ortam olarak belirtilmekte ve özellikle erken çocukluk döneminde çocuğa bakım veren anne-babasından alacağı sevgi, hoşgörü ve doğru bakım onun anne-babasıyla girdiği etkileşimde ilk deneyimlerini yaşamasına olanak sağlayacaktır. Yaşamının bu sürecinde, çocuğun anne-babasıyla girdiği etkileşimde edineceği ilk deneyimler onun burada edineceği olumlu veya olumsuz modelleri yaşamına yansıtmasına neden olacaktır. Anne-baba tutumlarına bu çerçeveden baktığımızda, çocuğa yaşamın ilk yıllarında aile ortamında yöneltilen davranışların büyük önem taşıdığı yargısına varmaktayız (Yavuzer, 2007). Çocukların kişilik oluşumları, ahlak, değer ve yargılarının oluşumdaki en büyük etken anne-babadan aldıkları model davranışlardır. Anne-babalar çocukların yaşam sürecinde en büyük ilham kaynağıdır (Khairollah, 2011, Akt. Shok Hong, Sang Long, Abdull Rahman, 2017). Çocukların yaşadıkları topluma ve sosyal çevrelerine karşı olumlu ve kabul edilebilir davranış geliştirmelerindeki en büyük etmen anne-baba davranışlarının çocuklar üzerindeki etkisidir.

Anne-babaların çocuk yetiştirme tutum ve davranışlar özellikle okul öncesi dönemde önemli rol oynamaktadır. Toplumsallaşma ve sosyal kabul sürecinin en yoğun yaşandığı bu yıllarda çocuklar ilk deneyimlerini edinecekler ve buradaki deneyimleri yaşam boyu etkisini taşıyacaktır (Şanlı & Öztürk, 2012).

Anne-babanın çocuklar üzerindeki tutum ve davranışları çeşitli faktörlerden etkilenmektedir. Anne-babanın yaşı, eğitim düzeyi, ait olduğu sosyal çevre, çocuğun kaçınıcı çocuk olduğu ve hamilelik sürecinde istenen bir bebek olup olmadığı gibi

faktörler, anne-babanın çocuğa karşı tutum ve davranışlarını etkileyen faktörlerdir (Uyanık Balat, 2007). Ebeveynlerin çocuk yetiştirme tutum ve davranışlarını sergilerken kullandıkları disiplin yöntemleri, onların kendi kişilik özelliklerinden kendi aile ortamı algılarından kaynaklanmaktadır. Ailenin içinde bulunduğu toplumun kültürel özellikleri de anne-babanın davranışlarını etkilemektedir (Uyanık Balat ve Yılmaz, 2014).

Anne-babanın sosyodemografik değişkenleri, üniversite mezunu olup olmadıkları, çalışıp çalışmadıkları gibi değişkenler anne-baba tutumlarını doğrudan etkilemektedir. Anne-baba tutumları ile ilgili yapılan araştırmalar incelendiğinde üniversite mezunu annelerin çocuk yetiştirmede demokratik tutum benimsedikleri ve çocuklara yönelik davranışlarında adil oldukları sonucuna ulaşılmıştır. Anne-babanın kendi çocuk yetiştirme tutum ve davranışını nasıl değerlendirdiği, kendini otoriter ya da demokratik olarak algılaması da çocuk yetiştirme tutumlarını etkileyen etmenler arasında yer almaktadır (Uyanık Balat, 2007).

Anne-baba tutumları ile ilgili literatür taraması yapıldığında çeşitli sınıflandırmalar olduğu görülmektedir. Yavuzer (2007), çocuğun benlik kavramının, onun ilk davranış modellerini edineceği aile ortamında, anne-babasının sergilediği tutum ve davranışların bir yansıması olarak görmektedir. Yavuzer, çocuk yetiştirmede karşılaşılan tutumları beş başlık altında toplamıştır. Baskıcı-otoriter tutum, destekleyici-yetkili ve güvenilir tutum, gevşek tutum (ihmalkâr ve aşırı hoşgörülü), aşırı korumacı tutum, tutarsız ve kararsız tutum olarak isimlendirilmektedirler. Baskıcı-otoriter tutumda, anne-babanın cezalandırıcı yöntem kullanarak, çocuğun kendi belirledikleri kurallara uyması gerektiği konusunda zorlayıcı davranışlar sergilediği görülmektedir. Böyle bir tutumda yetişen çocuklarda sosyal yetersizlik, düşük benlik saygısı ve çekingen davranışlar gözlemlenecektir.

Gevşek tutum, ihmalkâr ve aşırı hoşgörölü olmak üzere iki farklı boyutta ele alınmaktadır. İhmalkâr tutumda anne-babaların istekleri ve sosyal yaşamları çocukların isteklerinden daha önce gelmektedir. İlgisiz ve kayıtsız bir ailede büyüyen çocuklar saldırgan olurlar. Aşırı hoşgörölü tutumda ise çocukların istekleri fazlasıyla ön planda olmakta hatta çocukların karşısında teslim olan anne-baba modelinden bahsedilmektedir. Bu tür benmerkezci bir ortamda büyüyen çocukların sosyal gelişiminde gecikmeler olur ve yetersiz sosyal gelişim sonucu arkadaş çevresinde dışlanabilirler. Aşırı korumacı tutum, çocuğa gereğinden fazla kontrol ve özen gösterilmesi anlamına gelen bu tutumun en tipik özelliği bebekleştirmedir. Böyle bir ortamda çocuğun büyümesine izin verilmeyeceği için toplumsal gelişimi engellenir ve arkadaş edinmekte zorluk yaşar. Tutarsız ve kararsız tutumda çocuklar anne-babanın kararsız davranışları konusunda ikilem yaşar. Aynı davranış yüzünden bir gün cezalandırılırken bir başka gün ödüllendirildiği için hangi yaklaşımın doğru olduğu kararına varamaz ve dengeli değer yargıları geliştiremez. Son olarak destekleyici-yetkili ve güvenilir tutumda anne-babalar çocuklarını aktif olarak dinlemekte, çocuğuyla ilişki içerisindeyken ona karşı ilgili ve şefkatlidir. Böyle bir demografik ortamda yetişen çocuklar kendi kararlarını verebilmekte ve sorumluluklarını da üstlenmektedirler. Dolayısı ile böyle ortamda gelişen çocuklar özgüveni yüksek ve sosyal gelişim açısından yeterli olgunluğa ulaşabilen bireyler olarak yaşamlarına devam ederler.

Diana Baumrind (1971), anne-baba tutum ve davranışları ile ilgili çeşitli çalışmalar yapmış ve bu alandaki öncü isimlerden biri olmuştur. Baumrind, özellikle okul öncesi dönemde yaptığı çalışmalarda üç ebeveyn stilinden bahsetmektedir. Ebeveyn kontrolünün üç modelini, demokratik, otoriter ve izin verici ebeveynler olarak tanımlamıştır (Karabulut Demir & Şendil, 2008). Demokratik ebeveynlerin,

çocukları üzerinde kontrolleri fazladır fakat aynı zamanda çocuklarının bağımsız davranışlarını desteklerler ve onların ihtiyaçlarına karşı ilgilidirler. Otoriter ebeveynler çocukları üzerinde yüksek derecede kontrole sahiptirler ve koydukları kurallar için ceza sistemini kullanırlar. Son olarak izin verici ebeveynlerin çocukları üzerindeki kontrolleri oldukça düşüktür ve çocuklarına gereğinden fazla özgürlük tanırırlar (Başak Altay & Güre, 2012).

Maccoby ve Martin (1983), Diana Baumrind'in ebeveynlik stillerini yeniden gözden geçirmiş; ilgi/kabul (responsiveness) ve talep (demandingness) olmak üzere iki boyut üzerinden ele almıştır (Akt. Driscoll, 2013). İlgi/kabul ve talep boyutlarının kesiştikleri noktalara göre, dört bölümlük özelliklere ayırarak incelemiştir. Buna göre; talep ve kabul etmede yüksek olan ebeveynler demokratik, talepte yüksek fakat kabulde düşük olan ebeveynleri otoriter, talepte düşük, kabulde yüksek olanları izin verici ve aynı zamanda talepte ve kabulde de düşük olan ebeveynleri de ihmalkar ebeveynler olarak sınıflandırmıştır (Karabulut Demir & Şendil, 2008).

Anne-baba tutumları üzerinde yapılan çeşitli çalışmalar sonucunda, çocuk gelişimi üzerinde doğrudan etkisi olduğu kanıtlanmıştır. Anne-babaların ebeveynlik stillerinin daha iyi anlaşılması nedeniyle aşağıda kuramsal açıklamalara yer verilecektir.

2.4.1 Anne – Baba Tutumları Kuramsal Yaklaşım

Anne-babaların çocuk yetiştirme tutumları doğal olarak çocukların davranış örüntülerine yansır. Anne-baba tutumları, ebeveynlerin çocukları ile geçirdiği zaman kalitesinin de belirleyicisidir. Ebeveynlerin çocuk yetiştirirken sergiledikleri tutum ve davranışlar çocukların kişilik gelişimi üzerinde olumlu veya olumsuz etki yaratmaktadır. Ebeveynlik sürecindeki etkileşimi daha iyi anlamak için, anne-babaların çocukları ile girdikleri etkileşimde kullandıkları ebeveynlik stillerini veya

tutumlarını, çocuklarını nasıl disipline ettiklerini ve anne-baba olarak ortak ebeveynliği nasıl başardıklarını yakından incelemek gerekmektedir (Yüksel, 2015).

Ebeveynlerin çocuk yetiştirme stilleri ile çocukların sosyalleşme süreci arasındaki bağlantıyı öne süren Diana Baumrind (1971), çocuk yetiştirme tutum ve davranışları konusuna kuramsal açıdan öncülük etmiştir (Başak Altay & Güre, 2012). Baumrind (1967), ebeveyn davranışlarını; kontrol, olgunluk beklentisi, açık iletişim ve bakım olarak dört boyutta incelemiştir. Ebeveyn kontrolü, anne-babanın çocuklarının sosyalleşme sürecinde, üzerinde baskı veya zorlama olmadan bağımsızca kendi davranışlarını ifade edebilmelerinde öncülük etmeleri olarak tanımlanmaktadır. Olgunluk beklentisi boyutunda kullanılan beklenti, anne-babaların çocuklarının üzerinde zihinsel, sosyal ve duygusal açıdan gerekli olgunluğa ulaşmaları ve kendi kararlarını kendileri verebilmesi konusunda baskıcı davranmalarını anlatır. Açık iletişimde ise anne-babaların çocukları ile girdikleri etkileşim sürecinde net ve anlaşılır bir dili kullanmaları gerektiğini anlatmaktadır. Son olarak ebeveyn bakım boyutunda anlatılan, anne-babaların çocukların beslenme, giyim ve sevgi konularında koşulsuz sevgiyi hissettirmeleri anlatılmaktadır (Baumrind, 1967).

Diana Baumrind, ebeveynlik stillerini otoriter, demokratik ve izin verici olmak üzere üçe ayırmıştır. Baumrind, ebeveynlik stillerini yukarıda genişçe açıklanan kontrol, açık iletişim, olgunluk beklentisi ve bakım olmak üzere dört boyut altında incelemiştir (Firouzkouhi Moghaddam, Validad, Rakhshani, Assareh, 2017). Baumrind'in belirlediği ebeveynlik stilleri aşağıdaki gibidir;

1- Otoriter Anne-Baba

Baumrind (1971)'in belirlediği bu tutumda anne-babalar, çocuklarını kendi emirlerine uymaya zorlamakta ve cezalandırıcı tutumla istediklerini

yaptırmaya zorlamaktadırlar. Otoriter anne-babalar çocuklarının gelişimi üzerinde fazlasıyla kontrol sahibi olmak isterler. Çocukları ile girdikleri iletişimde onları dinlemezle ve katı kurallar koyarak onları kontrol etmek isterler.

2- Demokratik Anne-Baba

Demokratik anne-babalar çocuklarını bağımsız olamaya teşvik ederken, kontrol etmesi gereken durumda gerekli müdahaleyi yaparlar. Bu tarz ebeveynler çocuklarının isteklerine karşı duyarlıdırlar ve onlara sevgilerini göstermekten çekinmezler.

3- İzin Verici Anne-Babalar

Bu tarz anne-babalar çocuklarına fazlasıyla özgürlük tanırırlar. Onların hiçbir davranışına müdahale etmeyerek ihmal boyutuna varan bir hoşgörü sergilerler.

Maccoby ve Martin (1983), Diana Baumrin'in öne sürdüğü ebeveyn stillerini yeniden gözden geçirmiş ve bu üç ebeveyn stillerini talep (demandingness) ve ilgi/kabul (responsiveness) olmak üzere iki boyut üzerinden ele almışlardır (Akt. Driscoll, 2013). Talep ve ilgi/kabul boyutu arasındaki kesişim çocukların gelişim sürecine doğrudan etki etmektedir. Ebeveyn stillerinde yer alan Maccoby ve Martin (1983)'in öne sürdüğü talep boyutu, yüksek oranda ebeveyn kontrolü ve katılık içermektedir. Baumrind'e göre (1996), talep boyutu çocukların gereksinimleri, ebeveyn gözetimi ve disiplini altında karşılanır ve çocuklar böylece bağımlı oldukları kültüre/aileye adepte olurlar (Shok Hong, Sang Long & Abdull Rahman, 2015). Ebeveyn stillerinde yer alan talep boyutu anne-babanın çocuklarına karşı olan davranışlarında yüksek derecede katılık ve çocukların davranışlarını kontrol etme olarak da tanımlanabilir. İlgi/Kabul boyutu ise, destek, ilgi/sıcaklık ve ebeveyn

desteği içermektedir. Baumrind'e göre (1996), ilgi/kabul boyutunda aileler çocuklarının kişiliğini destekleyerek özgüven geliştirmelerine yardımcı olmaktadır. Ayrıca, bu boyutta aileler çocuklarının ihtiyaçlarına anında cevap verir ve gelişimleri konusunda onlara yardımcı olurlar. Bu tip aileler her zaman aktif olarak dinleyen, ihtiyaçlarına cevap veren ve ilgi/şefkatini esirgemeyen ebeveyn olarak tanımlanırlar (Shok Hong, Sang Long & Abdull Rahman, 2015).

Maccoby ve Martin (1983)'in tanımladığı ilgi ve talep boyutları, birbirleri ile keşiştikleri noktalarda, dört bölümlük bir ebeveyn özellik planı altında incelenmiştir. Bunlar, talep ve kabul etmede yüksek olan ebeveynler demokratik, talepte yüksek fakat kabulde düşük olan ebeveynler otoriter, talepte düşük kabulde yüksek olanlar izin verici, talep boyutunda da kabul boyutunda da düşük olan ebeveynler ise ihmalkâr olarak nitelendirilmişleridir.

2.5 Konu ile İlgili Araştırmalar

Literatür taramasında özgüven üzerine yapılmış birçok çalışma ile karşılaşılmıştır. Kişilik gelişiminin en önemli parçası olan özgüven, farklı yaş gruplarında farklı amaçlarla çalışmalara dâhil olmuştur. Türkiye'de ve Dünyada anne-baba tutumu ile çocuktaki özgüven düzeyini ölçen çalışmalardan bahsedilecektir.

2.5.1 Farklı Ülkelerde Gerçekteştirilen Çalışmalar

Pakistan ve Afganistan sınırı yakınlarında olan Zahindan şehrinde, annelerin farklı ebeveyn stilleri ile çocukların sahip olduğu özgüven düzeyi arasındaki ilişkinin incelendiği çalışmada, demokratik tutum sergileyen annelerin ve çocuklarının özgüven düzeyi arasında yüksek oranda anlamlı ilişki bulunmuştur (Firouzkouhi Moghaddam, Vilidad, Rakhshani, Assareh, 2017). İndiya'da yapılan bir başka çalışmayla da, ergenlik dönemindeki çocukların özgüven düzeyi ile anne-baba çocuk

yetiştirme stilleri arasındaki ilişki incelenmiştir (Sharma & Pandey, 2015). Yapılan bu çalışma sonucunda, çalışmaya katılan ergen çocuklar ve anne-babalarının sergilediği izin verici ebeveyn stili ile demokratik ebeveyn stili ve özgüven düzeyi arasında anlamlı fark bulunmamıştır. Her iki stilde de otoriter ebeveyn stiline kıyasla yüksek özgüven sonucu ortaya çıkmıştır. Bir diğer çalışmada da, Nijerya’da ortaokul öğrencilerinin özgüven düzeyleri ile algıladıkları ebeveyn stilleri arasındaki ilişki incelenmiştir (Ngozi Aihie, 2016). Araştırma sonucunda, ergen çocuklarla otoriter ebeveyn tutumları arasında negatif ilişki, demokratik ebeveyn tutumu ile ergen çocuklardaki özgüven düzeyi arasında olumlu ilişki bulunmuştur. İran’ın Ahvaz şehrinde üniversite öğrencilerinin akademik başarı, özgüven ve anne-baba tutumlarını karşılaştırdıkları çalışmalarında özgüven ve okul başarısı arasında yüksek oranda olumlu ilişkiler bulmuşlardır. Ayrıca demokratik ebeveyn tutumu ile özgüven arasında olumlu ilişki, otoriter tutum ile özgüven arasında negatif ilişki sonuçları bulunmuştur (Mehdi Motvaliyan, Moradi, Salehi Shabliz, Reza Hekmat, 2014). Lataof (2008)’un anne-babaların ebeveyn stillerinin 5 yaşındaki çocukları üzerindeki etkisini incelediği çalışmasında, bu yaş grubunda çocuğa sahip ebeveynlerin daha çok demokratik ebeveyn stilini benimsedikleri sonucunu bulmuştur. Grimes (2012), ebeveynlik yeterliliği bilgisi ve yeni doğan bebek arasındaki oluşan ebeveynlik iletişimini incelediği çalışmasında, ebeveyn ve çocuk arasında oluşan ilk deneyimler ile ebeveynlik öz yeterliliği arasında anlamlı bir ilişki bulmamıştır. Kashahu, Dibra, Osmanağa ve Bushati (2014), ebeveynlerin demografik özellikleri ile ebeveynlik stilleri ve çocukların akademik başarısını ölçtükleri çalışmalarında demografik tutumu benimseyen ailelerin yüksek eğitim aldığı sonucunu bulmuşlardır. Farklı ülkelerde gerçekleştirilen bir başka çalışmada çalışan annelerin ebeveynlik stilleri ile erken çocukluk gelişimi döneminde olan çocuklarının gelişimini takip etme

arasındaki ilişkiyi incelendiği çalışmada, çalışan annelerin gelişmekte olan çocuklarını daha yakından takip etmeleri gerektiğini öne sürmüştür (Tong, Shinohara, Sugisawa, Tanaka, Maruyama, Sawada, Ishi & Anme, 2009).

Farklı ülkelerde yapılan çalışmaların çoğunlukla ergenler ve üniversite öğrencileri üzerinden yapıldığı sonuçlarına ulaşılmıştır.

2.5.2 Türkiye’de ve KKTC’de Gerçekleştirilen Çalışmalar

KKTC’de çocukların özgüven düzeyi ile anne-baba tutumu arasındaki ilişkiyi doğrudan ölçen herhangi bir çalışma ile karşılaşılmamıştır. Ancak KKTC’de üniversite öğrencilerinin sigara-alkol kullanımı ve aile sorunları ile ilişkisinin incelendiği ve alkol deneyen öğrencilerle denemeyen öğrencilerin aile ortamı karşılaştırıldığında, sigara ve alkol deneyen öğrencilerin aile ortamını daha olumsuz algıladıkları sonucuna ulaşılmıştır (Kolay Akfert, S. Çakıcı, M. Çakıcı, 2009). KKTC’de yürütülen ve anne-baba tutumu ile ilişkilendirilen bir diğer çalışma, üniversite öğrencilerinin sosyal kaygı analizlerinin cinsiyet, akademik başarı ailenin gelir düzeyi ve anne-baba eğitim düzeyine göre farklılık gösterip göstermediği ile ilgili çalışmadır. Bu çalışma sonucuna göre annenin eğitim düzeyinin sosyal kaygı ile ilişkili olduğu fakat babanın eğitim düzeyinin ise ilişkili olmadığı sonucu bulunmuştur (Çağlar, Dinçyürek, Arslan, 2012).

Türkiye üzerinde yapılan çalışmalar incelendiğinde, Aksaray’da okul öncesi eğitim çağındaki çocukların özgüven düzeyi ile ebeveyn tutumları arasındaki ilişkinin incelendiği çalışmanın sonucunda demokratik anne-baba tutumunun, 5-6 yaş grubu çocukların özgüven duygusu gelişiminde anlamlı ve pozitif yönde ilişki olduğu ve diğer tutumların da çocuklardaki özgüven düzeyi ile negatif yönde bir ilişki olduğu sonucu bulunmuştur (Günalp, 2007). 48-72 aylar arasında çocuğu bulunan ebeveynlerin çocuk yetiştirme tutumları ile çocuklarının benlik

kavramlarının incelendiği bir başka çalışma da, annelerin çocuk yetiştirme davranışları ile çocukların benlik kavramları arasında olumlu ilişki bulunmuştur (Yıldız Çiçekler, Alakoç Pirpir, 2015). Bir diğer çalışma da, ebeveyn tutumlarının anasınıfına devam eden çocukların sosyal yetkinlik ve içe dönüklük davranışı üzerindeki etkisinin incelendiği çalışmadır (Durmuşoğlu Saltalı & Arslan, 2012). Sümer, Gündoğdu Aktürk, ve Helvacı (2010) tarafından yürütülen ve ebeveyn tutumlarının, anasınıfına devam eden çocukların sosyal yetkinlik ve içe dönüklük davranışlarını incelediği çalışmanın sonucunda çocukların sosyal yetkinlik ve içe dönüklük davranışları üzerinde anlamlı ilişkiler bulunmuştur. Ebeveyn tutum ve davranışlarının baskı, disiplin ve koruyuculuğa karşılık gelen davranışları çocuk ve ergenler üzerinde olumsuz etki yarattığı sonuçları bulunmuştur. Bir diğer çalışma ise anne-baba ve çocuk ilişkilerinin derlendiği bir çalışma olup, burada incelenen çalışmaların bazılarının anne-baba tutumlarının çocukların davranış problemleri ile ilişkili olduğunu belirtirken bazı çalışmaların da bununla ilişkili olmadığı sonucuna ulaşılmıştır (Kırma, Doğan, 2017). Okulöncesi dönem çocuklarının sosyal davranışlarını belirlemek amacıyla gerçekleştirilen bir çalışma ile çocukların özgüven duyguları çeşitli değişkenler açısından incelenmiş ve bu çalışma ile erkek öğrencilerin puan ortalamalarının kız öğrencilere göre yüksek olduğu sonucuna ulaşılmıştır (Hamiden Karaca, Gündüz ve Aral, 2011). 6. Sınıf öğrencilerinin bilimsel tutumları ve özgüvenleri arasındaki ilişkinin incelendiği bir başka çalışma da ise kızlarda özgüven ve bilimsel tutum düzeyleri arasındaki ilişkinin erkeklere oranla daha yüksek olduğu sonucu bulunmuştur (Çelik & Onay, 2014). Tatlı, Selimoğlu ve Bademci (2012), okul öncesi dönemde çocuğu olan annelerin çocuk yetiştirme tutumlarını inceledikleri çalışmalarını çeşitli değişkenler açısından incelemişler ve annenin eğitim düzeyinin yüksek olması uygun disiplin yöntemlerini

bildiğini ve onayladığı sonucuna varmışlardır. Özel iyi oluşun yapısında oluşabilecek değişkenlerin ölçüldüğü bir çalışmada, anne-baba tutumlarının öz saygı ve sosyal destekle ilişkisi aranmış ve anne-baba tutumlarının algılanan sosyal destek ve özel iyi oluşla ilişkili olduğu sonucuna ulaşılmıştır (Türkmen, 2012).

Bölüm 3

YÖNTEM

Bu bölümde araştırma modeli, evren-örneklem belirleme süreci, veri toplama araçları, verilerin toplanma süreci ve analizleri ile ilgili bilgiler verilecektir.

3.1 Araştırma Modeli

Araştırma anne – babanın çocuk yetiştirme tutumları ve çocuklarının sahip olduğu özgüven düzeyini ölçmesi nedeni ile nicel bir nitelik taşımaktadır. Çalışmada 5-6 yaş grubunda anasınıfına devam eden çocukların özgüven düzeyinin belirlenmesi amacıyla ve bu çocukların anne-babalarının çocuk yetiştirme tutumlarının belirlenmesi amacıyla tarama modeli ile veri toplanmıştır. Grupta var olan belirli nitelikleri belirlemek amacıyla veri toplanmasını gerektiren çalışmalara tarama araştırması (survey) denir (Büyüköztürk, Çakmak, Akgün, Karadeniz ve Demirel, 2012). Bu çalışma kapsamında, anne babaların çocuk yetiştirme tutumları ile 5-6 yaş aralığında, anaokuluna giden çocukların özgüven düzeyi arasındaki karşılıklı ilişkiler ele alınmış, elde edilen verilerin nedenleri ve sonuçları farklı değişkenler açısından incelenmeye çalışılmıştır. Çalışma, anne - babanın çocuk yetiştirme tutumu ile çocuğun sahip olduğu özgüven düzeyi arasındaki ilişkinin incelenmesi nedeni ile betimsel ve ilişkisel araştırma modelidir. Gruplar arası ilişkileri ve bağlantıları inceleyen araştırmalara, ilişkisel araştırma denir (Büyüköztürk ve ark., 2012).

3.2 Evren ve Örneklem

3.2.1 Evren

Araştırmanın hedef evrenini Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti'nde 5-6 yaş aralığında bulunan, 2011 doğumlu çocuklar ve onların aileleri, ulaşılabilir evrenini ise KKTC'de, İskele ve Mağusa bölgelerinde, Milli Eğitim Bakanlığı'na bağlı devlet anaokullarına devam eden 5- 6 yaş aralığındaki çocuklar ve aileleri oluşturmaktadır. Bilimsel araştırma yöntemlerinde iki çeşit evren modeli kullanılmaktadır. Bunlar, hedef evren ve ulaşılabilir evrendir. Hedef evren genelde ulaşılması güç olan evren olarak tanımlanırken, araştırmacının gerçekçi ve ulaşılabilir seçimi ise ulaşılabilir evren olarak tanımlanmaktadır (Büyüköztürk ve ark., 2012).

3.2.2 Örneklem ve Örnekleme

Araştırma, KKTC'nin Mağusa ilçesinde bulunan Polatpaşa İlkokulu Anasınıfı, Alasya Vakıf Anaokulu, Yeni Boğaziçi İlkokulu Anasınıfı, Mormenekşe İlkokulu Anasınıfı ve İskele ilçesinde bulunan İskele Maarif Anaokulu, Mehmetçik İlkokulu'nda, 2016-2017 eğitim ve öğretim yılında okul öncesi eğitim alan 5-6 yaş grubu 2011 doğumlu çocuklarla yürütülmüştür. Araştırma süresince 59 kız, 61 erkek olmak üzere toplam 120 çocuk ve ebeveynleri olan 99 anne ve 21 babaya ulaşılmıştır.

Araştırmada örneklem belirlenmesi küme örnekleme yoluyla yapılmıştır. Çalışmada, örneklemin her aşamasında farklı yöntem izlenen bir örnekleme olan çok aşamalı örnekleme yöntemi kullanılmıştır (Büyüköztürk ve ark., 2012 s.85).

İlk aşama İskele İlçesinde eğitim gören 2011 doğumlu çocuklar ve ebeveynlerini temsil edecek olan örneklem, seçkisiz olmayan örnekleme yöntemlerinden, amaçsal örnekleme yaklaşımı ile belirlenmiştir. Amaçsal örnekleme, çalışmanın amacına bağlı olarak bilgi açısından zengin durumların seçilerek

derinlemesine araştırma yapılmasına olanak tanımaktadır (Büyüköztürk ve ark., 2012 s. 90). Örnekleme yöntemi olarak ise, amaçsal örnekleme yaklaşımının bir yöntemi olan tipik durum örnekleme yöntemi kullanılmıştır. Tipik durum örnekleme yöntemi, araştırma problemi ile ilgili olarak evrende yer alan çok sayıdaki durumdan tipik olan bir durumun belirlenerek bu örnek üzerinden bilgi toplanması sürecini anlatır (Büyüköztürk ve ark., 2012 s.90).

Araştırma verileri öncelikle İskele İlçesinde bulunan İskele Maarif Anaokul'nda toplanmıştır. İskele Maarif Anaokulu Milli Eğitim Bakanlığı'na bağlı İskele İlçesinde bulunan 60-72 aylık çocuklara yönelik okul öncesi eğitim hizmeti vermektedir. 2016-2017 eğitim ve öğretim yılında toplam 59 öğrenciye okul öncesi eğitim hizmeti sunulmuştur. İlk aşamada İskele Maarif Anaokulu'nun seçilmesinin nedeni, okulda farklı sosyodemografik özelliklere sahip ebeveynlerin ve çocukların yer almasıdır. Okul yönetimi ve öğretmenlerin de çalışmaya olumlu yönde bakması, ilgilenmesi ve uygulamanın yapılabilmesi için gerekli ortamın hazırlanması konusunda yardımcı olmaları çalışmanın ve çocuklarla yapılan birebir uygulamaların geçerliliği açısından etkili olmuştur.

Araştırma verileri daha sonra İskele İlçesine bağlı Mehmetçik İlkokulu'nda toplanmıştır. Mehmetçik İlkokulu, Milli Eğitim Bakanlığı'na bağlı ve Mehmetçik bölgesindeki çocuklara yönelik okul öncesi eğitim ve ilköğretim veren bir eğitim kurumudur. Araştırmanın yapıldığı 2016-2017 eğitim ve öğretim yılında Mehmetçik İlkokulun'da 5-6 yaş grubunda eğitim ve öğretim gören öğrenci sayısı 25'tir. Mehmetçik İlkokulundaki müdür ve öğretmenlerin araştırma konusuna gösterdiği hassasiyet, ölçeklerin ailelere ulaştırma süreci ve geri toplama sürecindeki özverili çalışmaları, araştırmanın etkin bir şekilde ilerlemesi konusunda etkili olmuştur.

İkinci aşama olarak araştırmanın Mağusa İlçesine bağlı okullarında okul öncesi eğitim gören çocukları ve ebeveynleri temsil edecek olan örneklem seçiminde, benzeşik örnekleme yöntemi kullanılmıştır. Bu örnekleme yöntemi ile amaca bağlı olarak verilen benzeşik alt grupların seçilmesi söz konusudur. Araştırmanın verileri, Mağusa İlçesinde ilk olarak Polatpaşa İlkokulunda toplanmıştır. Polatpaşa İlkokulu’da 2016-2017 eğitim ve öğretim yılında, okul öncesi eğitim gören, toplam 75 öğrenci bulunmaktadır.

Araştırma verileri Mağusa İlçesinde Alasya Vakıf Anaokulu’nda toplanmıştır. Alasya Vakıf Anaokulu’nda 2016-2017 eğitim yılında, okul öncesi eğitim gören 155 öğrenci bulunmaktaydı.

Mağusa İlçesine bağlı olan Yeni Boğaziçi İlkokulu ve Mormenekşe İlkokulu, araştırma verilerinin toplandığı son iki eğitim kurumu özelliğini taşımaktadır. Yeni Boğaziçi İlkokulu, 2016-2017 eğitim ve öğretim yılında, 30 öğrenciye okul öncesi eğitim vermiştir. Mormenekşe İlkokulu, 2016-2017 eğitim yılında 22 öğrenciye okul öncesi eğitim hizmeti sunmuştur.

3.2.3 Çalışma Grubu

Katılımcı anne-baba ve çocukları ile ilgili demografik bilgiler tablo 1 ve tablo 2’de yer almaktadır.

Tablo 1: Katılımcı anne-babalara ilişkin demografik bilgiler

Değişkenler	Gruplar	N=120	Yüzde%
Katılımcı	Anne	99	82.5
	Baba	21	17.5
Yaş	18-25	3	2.5
	26-35	74	61.7
	36-45	41	34.2
	46-55	2	1.7

Öğrenim Durumu	İlkokul Mezunu	13	10.8
	Ortaokul Mezunu	14	11.7
	Lise Mezunu	44	36.7
	Üniversite Mezunu	49	40.8
Çalışma Durumu	Çalışmıyor	46	38.3
	Memur	21	17.5
	Özel Sektör	35	29.2
	Serbest	7	5.8
	Diğer	11	9.2
Ailedeki Çocuk Sayısı	1	27	22.5
	2	69	57.5
	3	24	20.0

Tablo 2: Katılımcı çocuklara ilişkin demografik bilgiler

Değişkenler	Gruplar	N=120	Yüzde%
Katılımcı Çocuklar	Kız	59	49.2
	Erkek	61	50.8
Yaş	5	78	65.0
	6	42	35.0

3.3 Veri Toplama Araçları ve Veri Toplama Süreci

3.3.1 Veri Toplama Araçları

Araştırmada kullanılan veri toplama araçları, DeMoulin Çocuklar İçin Benlik Algısı Ölçeği, Ebeveyn Tutum Ölçeği ve Kişisel Bilgi Formu'dur. Aşağıda veri toplama araçları ile ilgili detaylı bilgilere yer verilmiştir.

3.3.1.1 DeMoulin Çocuklar İçin Benlik Algısı Ölçeği (DSCDS)

DeMoulin Self-Concept Developmental Scale (DSCDS), DeMoulin Benlik Algısı Ölçeği, çocukların bireysel benlik kavramının sistematik ve karşılaştırılmalı analiz edilmesini sağlayan ve tanı koyan bir ölçme aracıdır (Kuru Turaşlı & Zembat, 2013). Tennessee Üniversitesi'nden Dr Donald Demoulin tarafından geliştirilen testin Türkçe'ye uyarlanması 2006 yılında Nalan Kuru Turaşlı tarafından gerçekleştirilmiştir (Kuru Turaşlı, 2014).

Ölçek, iki alt boyuttan oluşmaktadır. Çocuğa uygulayıcı tarafından yöneltilecek olan 29 sorudan ilk 14 ifade öz-yeterlilik alt boyutuna ait olup, çocukların kendilerini grup içinde nasıl algıladıkları ile ilgili ifadeleri içermektedir. Ölçekte yer alan son 15 ifade öz-saygı boyunu içermektedir. Bu alt boyut çocukların kendileri ile ilgili öz değerlendirmelerini içerir.

Ölçek belirlenen standart yönerge doğrultusunda çocuklara bireysel olarak uygulanır. Uygulama sırasında çocuklara ölçekte yer alan 29 soru uygulayıcı tarafından yöneltir ve çocukların yöneltile soruların cevabı olarak bir A4 kâğıdında bulunan yüz ifadelerinin olduğu cevap anahtarını boyamaları beklenir. Çocuklara renkli boya kalemleri verilir ve soru maddeleri uygulayıcı tarafından net ve anlaşılır cümlelerle sohbet içinde sorulur. Ölçekte 3 çeşit yüz ifadesi bulunmaktadır. Ölçekte bulunan her gülen yüz 3 puan, her ifadesiz yüz 2 puan ve her mutsuz yüz 1 puan değerine sahiptir. Ölçek puanlaması yapılırken her bir alt boyut için düşük, orta ve yüksek değeri verilmektedir. Bu değerler Öz Yeterlilik Alt Boyutu için; 14-23 arası düşük, 24-33 arası orta ve 34-42 arası yüksek olarak belirtilmiştir. Öz Saygı Alt Boyutu için; 15-24 arası düşük, 25-34 arası orta ve 35-45 arası yüksek olarak belirtilmiştir. DeMoulin Toplam Alt Boyutu için de 29-48 arası düşük, 49-68 arası orta ve 69- 87 arası yüksek olarak belirlemiştir. Öncelikle

çocukların bu yüz ifadelerini tanımlaması sağlanır ve ardından soru maddeleri içinde yer alan sorular sorulur ve çocuktan kendi için en uygun olan yüz ifadesini boyaması istenir.

DeMoulin Çocuklar İçin Benlik Algısı Ölçeği uygulanması sırasında dikkat edilecek nokta, çocuğun yöneltilen soru içeriğini doğru anladığından emin olunmasıdır. Uygulamanın her bir çocuk için yaklaşık 15 dakika içinde tamamlanması beklenir.

3.3.1.1.1 DeMoulin Çocuklar İçin Benlik Algısı Ölçeği'nin Güvenirlik Analizleri

DeMoulin Çocuklar İçin Benlik Algısı Ölçeği Turaşlı (2006) tarafından Türkçe adaptasyonu ve dilsel eşdeğerliği ile birlikte geçerlik güvenirlik çalışmasında 170 çocuk üzerinden yapılan maksimum güvenirlik çalışmasında Cronbach Alfa, Spearman tekniklerinde 0.885 en yüksek ve en düşük güvenirlik 0.880 Guttman tekniği ile elde edilmiştir. Ölçeğin öz yeterlilik alt ölçeği için iç tutarlılık katsayılarına göre, çocuk öz yeterlilik alt ölçeğinin içtutarlılığı yüksek Spearman tekniğinden elde edilmiştir (0,836). En düşük sonuç ise Cronbach alfa tekniğinden elde edilmiştir(0,795) Öz saygıalt ölçeği için test-tekrar test güvenirlik katsayısı sonuçlarına göre, çocuklara yapılan uygulama sonuçları arasında test-tekrar test güvenirlik katsayısı .516 olarak bulunmuştur ve .01 düzeyinde anlamlıdır. Öz saygıalt ölçeği için iç tutarlılık katsayıları sonuçlarına göre, iç tutarlılığı yüksek Spearman tekniğinden elde edilmiştir (0,831). En düşük sonuç ise Cronbach alfa tekniğinden elde edilmiştir(0,801) (Kuru Turaşlı, 2014).

Bu araştırma kapsamında, araştırmacı tarafından geçerlilik ve güvenirliği belirlemek amacıyla Cronbach (α) güvenirliği analizleri 120 kişiden toplanan verilerle yapılmıştır. Yapılan analizlerin sonucunda ölçeğin tamamını oluşturan 29 soru maddesine ilişkin cronbach alpha güvenirlik katsayısı (α) .79 olarak saptanmıştır. İlk

alt boyut olan Öz-Yeterlilik Alt Boyutunun içerdiği 14 maddeye ilişkin cronbach alpha güvenilirlik katsayısı (α) .72 olarak belirlenmiştir. Bu alt boyutta yer alan maddelerin madde toplam korelasyonlarına bakıldığında .071 ile .454 arasında değiştiği görülmektedir. İkinci alt boyut olan Öz-Saygı Alt Boyutunun içerdiği 15 maddeye ilişkin cronbach alpha güvenilirlik katsayısı (α) .62 olarak belirlenmiştir. Bu alt boyutta da yer alan maddelerin madde toplam korelasyonlarına bakıldığında -.054 ile .377 arasında değiştiği görülmektedir.

3.3.1.2 Ebeveyn Tutum Ölçeği (ETÖ)

Ebeveyn Tutum Ölçeği, Karabulut Demir ve Şendil (2008) tarafından, 2-6 yaş grubundaki çocuklara sahip olan ebeveynlerin çocuk yetiştirme davranışlarını ölçmek amacıyla geliştirilmiştir. Ölçek, dört alt boyuttan ve 46 maddeden oluşmaktadır. Ölçeğin alt boyutları Demokratik, Otoriter, Aşırı Koruyucu ve İzin Verici olarak tanımlanmaktadır.

Ölçeğin Demokratik Alt Boyutu 17 maddeden oluşmaktadır. Madde numaraları: 2,5,6,7,10,13,14,15,18,20,23,25,29,36,37,38,42 olarak belirtilmiştir. Bu boyut çocuğun ayrı bir kişi olduğunu kabul etmeyi, bağımsız bir kişilik geliştirmesini ve fikirlerini açıkça ifade etmesini teşvik etmeyi içermektedir. (Örnek madde: Çocuğuma bağımsız olmayı öğrenmesi konusunda yardımcı olurum.) Ölçeğin Otoriter Tutum Alt Boyutu 11 maddeden oluşmaktadır. Madde numaraları: 3,9,11,19,26,27,32,35,39,40,45 olarak tanımlanmıştır. Otoriter tutum alt boyutunda, çocuğun ayrı bir birey olduğu kabulü yoktur. Bunun tersine ebeveynin çocuğun sahibi olduğu anlayışı hâkimdir. Tek yönü iletişim, baskı, kurallara koşulsuz itaat, sözel ve fiziksel ceza gibi konuları içerir. (Örnek madde: Çocuğum yanlış bir şekilde davrandığında ona bağırırım.) Aşırı Koruyucu Tutum Alt Boyutu 9 maddeden oluşmakta ve madde numaraları: 4,8,12,16,21,22,28,41,46 olarak belirtilmiştir. Bu alt

boyutta ebeveyn çocuğun kendi başına yetemeyeceği, bu nedenle sürekli korunması gerektiği inancına hâkimdir. Uygun olmayan müdahaleleri, aşırı kontrolü, çocuğa sorumluluk vermektten kaçınmayı içermektedir. (Örnek madde: Çocuğumu kendisi için yorucu olabilecek işlerden korurum.) Ölçeğin son alt boyutu olan İzin Verici Tutum boyutu 9 maddeden oluşmaktadır. Madde numaraları: 1,17,24,30,31,33,34,43,44 olarak belirtilmiştir. İzin verici tutum alt boyutunda, ebeveyn tarafından çocuğun her yaptığını hoş karşılama, çok fazla özgürlük tanıma ve çocuğu şımartma gibi konuları içermektedir. (Örnek madde: Çocuğumun istediği saatte uyumasına izin veririm.)

Ebeveyn Tutum Ölçeği (ETÖ), 5'li ölçek Likert tarzında bir ölçektir. Ölçek, anne-babaların çocukları ile etkileşimlerindeki davranış modellerini anlatan maddelerden oluşmaktadır. Ölçekte, ebeveynlerin her bir davranış modelinin karşısına davranışlarının sıklık oranlarına göre farklılaşan 5 seçenek bulunmaktadır. Her madde için bu seçeneklerden biri işaretlenmesi beklenmektedir. “Her zaman böyledir” 5 puan; “Çoğunlukla böyledir” 4 puan; “Bazen böyledir” 3 puan; “Nadiren böyledir” 2 puan ve “Hiçbir zaman böyle değildir”1 puan almaktadır. Böylece yanıtlayan anne-babaların, bahis edilen davranışı ne sıklıkta yaptıklarını ifade etmeleri sağlanmıştır. Her boyuttan alınan puanlar ayrı ayrı hesaplanarak her boyut için bir puan elde edilmektedir. Bir boyuttan yüksek puan almak o boyutun temsil ettiği davranış şeklini benimsemek anlamına gelmektedir.

3.3.1.2.1 Ebeveyn Tutum Ölçeği'nin Güvenirlik Analizleri

ETÖ boyutlarının güvenirliklerini tespit etmek üzere iç tutarlık katsayıları incelenmiştir. Boyutların Cronbach alfa güvenirlik katsayıları demokratik boyut için .83, otoriter boyut için .76, aşırı koruyucu boyut için .75 ve izin verici boyutu için .74'tür.

Bu araştırmada araştırmacı tarafından ölçekle ilgili olarak toplanan 120 kişiden toplanan veriler ile uygulanan güvenirlik analizleri sonucunda demokratik boyut için cronbach alpha değeri .79, otoriter boyut için cronbach alpha değeri .76, aşırı koruyucu boyut için cronbach alpha değeri .80 ve izin verici boyut için cronbach alpha değeri .63 olarak belirlenmiştir.

3.3.1.3 Kişisel Bilgi Formu

Araştırmada kullanılan Kişisel Bilgi Formu araştırmacı tarafından hazırlanmıştır. Hazırlanan kişisel bilgi formu ile araştırmaya katılan çocukların ebeveynleri hakkında cinsiyet, yaş, meslek v.b bilgilere ulaşılmaya çalışılmıştır. Ayrıca, ocuğun ebeveyninin ekonomik durumu, ocuk yetiştirme tutumları, ocuk yetiştirme konusundaki yeterlilik algılarını belirlemeye yönelik çeşitli sorulara yanıt aranmıştır. Kişisel Bilgi Formu, 9 adet seçenekli, 3 adet derecelendirmeli olmak üzere toplam 12 sorudan oluşmaktadır. Cinsiyet dışında kalan 8 soru 4-6 seçenekten, derecelendirmeli olarak sorulan sorular ise 1-7 puan arasında (1= Az, 7= çok) bir puan dağılımından oluşmaktadır. Seçenekli sorular içerisinde yer alan ebeveynlerin öğrenim durumu ile çalışma durumu ile ilgili bilgiler formu dolduran ebeveyn tarafından kendisi ve aynı zamanda eşi için işaretlenmiştir. Derecelendirme sorularında yer alan ve ebeveynlerin ocuk yetiştirme konusundaki yeterlilik algıları, eşi ile anlaşma durumları ve sosyal çevrelerinden gördükleri destek durumlarını yansıtacak sorular 7 derecelendirmeli bir ölçekle sunulmuştur. Verilerin analizi aşamasında derecelendirmeli ölçekler  düzeyde gruplanarak yorumlanmıştır (1+2=Az, 3+4+5=Orta, 6+7=ok). Kişisel Bilgi Formunda bulunan ailenin gelir düzeyi ve anaokuluna giden çocuğunuzun yaşı ve cinsiyeti bilgileri toplanmış olmasına rağmen, bu veriler veri analizinde kullanılmamıştır.

Kişisel Bilgi Formunun başlangıcında yapılacak olan çalışma ile ilgili kısa bir bilgilendirme verilmiştir. Ayrıca, ebeveynlerin yöneltilen soruları eksiksiz ve kendi durumlarını en iyi yansıtır biçimde cevaplamaları konusunda bilgiler verilmiş, çalışma sonucunda elde edilen verilerin bilimsel amaçlı kullanılacağı konusunda bilgilendirilmiştirler.

3.3.2 Çalışmada Dikkate Alınan Etik İlkeler ve Veri Toplama Süreci

Etik davranış araştırmacının etik ile ilgili konulara duyarlı olmasından doğar. Etik ilkelerin geliştirilmesinde genelde temel alınan yaklaşımlar; hakkaniyet ilkesi, insan hakları, faydacılık veya bireysellik ilkeleridir. Bilimde etik standartların iki kavramsal esası bulunmaktadır. Bunlar ahlak ve bilimdir (Büyüköztürk ve ark. 2012). Buna bağlı olarak araştırma sürecinde çalışmanın bilimsel hedeflerine ulaşmak üzere etik kurallara hassasiyet gösterilmiştir. Uygulanan bilim etiğinin temel ilkeleri aşağıdaki gibidir;

1. Dürüstlük: Araştırma süresince toplanan veriler ve sonuçları dürüstçe yansız bir şekilde sunulmuştur.
2. Dikkat: Araştırmanın uygulama süresince verilerin doğru toplanmasına dikkat edilmiş ve veri analizleri yapılırken aynı dikkat hassasiyetle gösterilmiştir. Deneysel, yöntemsel hataları ve araştırmacı tarafınca kaynaklanan hataların en az düzeye indirilmesine ve veri toplama – yorumlama sürecinde yansız olunmuş ve menfaat çalışmalarından uzak durulmuştur.
3. Açıklık: araştırma süresince toplanan veriler, ve sonuçları ilgili kişilerce paylaşılmıştır. Araştırma ile ilgili eleştirilere açık olunacak ve çalışmanın başkaları tarafından değerlendirilmesine olanak sağlanacaktır.
4. Özgürlük: Uygulama hakkında katılımcılara gerekli bilgiler verilmiş, araştırma sürecine katılan çocukların ebeveynlerinden izin formu aracılığıyla

izin alınmış ve sürece katılmak istemeyen ebeveyn/çocuk herhangi bir zorlama olmamıştır.

5. Yasallık: Araştırma süresi başlamadan önce gerekli yasal izinlerin tümüne başvurulmuş ve gerekli izinler alınmıştır. Araştırma ile ilgili yasal izin öncelikle KKTC Milli Eğitim Bakanlığı'ndan alınmış ve ardından DAÜ Etik Kurulundan gerekli izinler için başvuru yapılmış ve yasal izinler alınmıştır. Uygulamanın sürdürüldüğü okullardaki yönetici, öğretmen ve gerekli durumda veliye bilgilendirme yapılmıştır.
6. Katılımcılara Saygı: Araştırmacı tarafından çalışma sürecine katılan ebeveyn ve çocuklarının haklarına saygı gösterilmiş ve gözetilmiştir. Katılımcıların kimlik bilgileri gizli tutulmuş, uygulamaya katılan çocuklar için ebeveynlerinden izin alınmış, ebeveyn izni olmasına rağmen uygulamaya katılmak istemeyen çocuklara saygı duyulmuş ve uygulama esnasında çocukların kendilerini rahat ve güvende hissedecekleri ortamlar hazırlanmıştır. Uygulamanın yürütüldüğü okullardaki müdür ve öğretmenlerle çalışma günü öncesinde görüşülmüş ve uygulamalar, onların programlarını aksatmayacak şekilde gerçekleştirilmiştir.

Yukarıda bahsedilen ilkelere bağlı kalınarak yapılan araştırma süreci aşağıdaki gibidir:

Veri toplama araçlarından ilki olan DeMoulin Çocuklar İçin Benlik Algısı Ölçeği'nin uygulanması ile ilgili, ölçeği Türkçe'ye uyarlayan Nalan Kuru Turaşlı ile elektronik posta aracılığı ile yazışmalar yapılmış, KKTC'de yapılacak olan bu çalışma ile ilgili etik bilgilendirmeler sonrasında ölçek kullanımı ile ilgili gerekli izinler, araştırma sonucunun Nalan Kuru Turaşlı ile paylaşılması gerekçesi ile alınmıştır.

Araştırma süresince kullanılan ikinci veri toplama aracı olan ve Evren Karabulut Demir ile Gül Şendil tarafından geliştirilen Ebeveyn Tutum Ölçeği için gerekli izinler, Gül Şendil tarafından alınmıştır.

Çalışma süresince ebeveynlere ve çocuklarına kullanılan olan ölçme araçları İskele İlçesinde; İskele Maarif Anaokulu ve Mehmetçik İlkokulu ile Mağusa İlçesinde; Alasya Vakıf Anaokulu, Polatpaşa İlkokulu, Mormenekşe İlkokulu ve Yeni Boğaziçi İlkokulu için Milli Eğitim Bakanlığı'ndan gerekli izinler alınmıştır. Ayrıca Doğu Akdeniz Üniversitesi Bilimsel Araştırma ve Yayın Etiği Kurulu tarafından da gerekli forumlar doldurularak, ölçeklerin ve araştırmacı tarafından hazırlanan gönüllü olur formu, veli onay formu ve kişisel bilgi formu ekleri de sunulmuş yasal izinler alınmıştır. Araştırma süresince gerçekleştirilen uygulama için gerekli izinler 2016-2017 Eğitim ve Öğretim Yılı'nın ilk döneminde alınmış, ikinci döneminde ise uygulamalar araştırmaya katılan kişilere uygulanmıştır.

İlk olarak İskele İlçesinde bulunan Maarif Anaokulu'nda (59 öğrenci) ve Mehmetçik İlkokulu'nda (25 öğrenci) okul öncesi eğitim alan 84 çocuğun anne-babasına izin formu, kişisel bilgi formu, gönüllü olur formu ve Ebeveyn Tutum Ölçeği kapalı bir zarf içinde, zarfın sağ üst köşesinde çocuğu tanıttak bir kod ve sol alt köşesinde araştırmayı yürütecek kişinin adı – soyadı yazılı biçimde gönderilmiştir. Aynı uygulama Mağusa İlçesinde bulunan Polatpaşa İlkokulu (75 öğrenci), Alasya Vakıf Anaokulu (155 öğrenci), Mormenekşe İlkokulu (22 öğrenci) ve Yeni Boğaziçi İlkokulu (30 öğrenci) için de yapılmıştır. Anne-babalara gönderilen “Gönüllü Olur Formu” ile “Veli Onay Formu” üzerinde araştırmannın amacı ve süreç ile ilgili bilgilendirmeler, ebeveynlerin anlayacağı biçimde açık olarak ifade edilmiştir.

Mağusa ve İskele İlçesindeki adı geçen okullarda gönderilen izin forumları ve gönüllü olur forumlarından 120 anne-babadan geri dönüş alınmıştır.

DeMoulin Çocuklar İçin Benlik Algısı Ölçeği uygulanmadan araştırmaya katılan her bir çocuğun ebeveyninin göndermiş olduğu izin formlarının bulunduğu zarflar, araştırmacı tarafından anlaşılır bir biçimde kodlanmış ve böylelikle çocuk ile ebeveyni arasında ilişki kurulmuştur.

İskele ve Mağusa İlçelerinde bulunan, Milli Eğitim Bakanlığı'na bağlı ve yukarıda ismi geçen okullarda, DeMoulin Çocuklar İçin Benlik Algısı Ölçeği'ni uygulamak üzere, okullarda bulunan ve ışık-ses özellikleri açısından müsait olan sınıflar düzenlenmiş ve araştırmacı uygulamaya katılacak olan çocuklara önce kendini tanıtarak onlardan sözlü izin alarak uygulamalarını gerçekleştirmiştir. Araştırma süresince gidilen okul öncesi eğitim kurumlarında çocuklar sınıflarından önce öğretmenden izin alınarak sonra da çocuğa süreç anlatılarak izin alınmaktadır. Araştırmacı her çocuğa “Merhaba, ben Nermin Öğretmen, ben de bir öğretmenim ve benim eğitim verdiğim kurumdaki çocuklar senden de küçük.. Dilersen senle eğlenceli boyama etkinliği yapmak istiyorum?” şeklinde sözel iletişime geçilerek, çocukların gönüllü olarak etkinliğe katılması sağlanmıştır.

Uygulama esnasında çocuklara “Şimdi seninle eğlenceli boyama yapacağız. Boya kalemlerinden dilediğini seçebilirsin. Ben sana sırasıyla bazı cümleler okuyacağım ve sen de bu durumlar karşısında kendini nasıl hissettiğini boyayacaksın.” Şeklinde bir iletişim başlatılır ve öncelikle çocuğun önünde duran ve yüz ifadelerinin olduğu cevap anahtarındaki ifadelerin çocuğun kendisi tarafından belirlenmesi sağlanır.

DeMoulin Çocuklar İçin Benlik Algısı Ölçeği'nin uygulama süresi her bir çocuk için 15 dakika olarak belirtilmiştir. Bu ölçekle ilgili uygulama kriterlerinde yer alan her bir ifadeye doğru ve dürüstçe uyulmuştur.

3.4 Verilerin Analizi

DeMoulin Çocuklar İçin Benlik Algısı Ölçeği, Ebeveyn Tutum Ölçeği ve Kişisel Bilgi Formu ile toplanan veriler, SPSS 18 programında analiz edilmiştir.

Veri analizinde ilk olarak uygulanan ölçme araçlarının normallik koşulunu karşılayıp karşılamadığına ilişkin analizler gerçekleştirilmiştir. DeMoulin Çocuklar İçin Benlik Algısı Ölçeği'nde yer alan 29 maddeden elde edilen toplam puanlar ve Ebeveyn Tutum Ölçeği'nde yer alan 46 maddeden elde edilen toplam puanlar üzerinden normallik testi yapılmıştır. Yapılan Kolmogorov-Smirnov testi sonucunda, basıklık ve çarpıklık katsayıları incelenmiş ve değerlerin -1.5 ile +1.5 arasında olduğu gerekçesi ile verilerin normal dağılım gösterdiği belirlenmiştir.

Araştırmada çocuğun cinsiyeti ve ebeveynlerin cinsiyetine göre ETÖ puanlarının karşılaştırılmasında İlişkisiz Örneklem t-Testi kullanılmıştır. Bağımsız örneklem için t-testi, iki bağımsız örneklemden elde edilen ortalamalar arasındaki farkın manidarlığını test etmek üzere kullanılan parametrik bir testtir (Büyüköztürk, Çokluk, Köklü, 2014).

Araştırmada anne-babanın öğrenim durumu, çalışma durumu, ailedeki çocuk sayısı, kendi belirttikleri çocuk yetiştirme yaklaşımları, çocuk yetiştirme yeterlilik algıları, çocuk yetiştirme konusunda eşi ile anlaşma durumları ve sosyal çevrelerinden gördükleri destek durumlarının puan karşılaştırması, İlişkisiz Örneklem İçin Tek Faktörlü ANOVA kullanılmıştır. DeMoulin Çocuklar İçin Benlik Algısı Ölçeği'nin puanlarının karşılaştırılması amacıyla yine İlişkisiz Örneklem İçin Tek Faktörlü ANOVA kullanılmıştır.

Çalışmada uygulanan ölçeklerin alt boyut ve toplam puanları arasındaki ilişkiler korelasyon analizi yolu ile, Pearson Analiz Tekniği ile incelenmiştir.

Bölüm 4

BULGULAR

Yöntem bölümünde açıklanan veri toplama aracı ile DeMoulin Çocuklar İçin Benlik Algısı Ölçeği'ne ilişkin alt problemlerle ilgili verilere yer verilmiştir. Çalışmanın alt problemine ilişkin bulgulara aşağıda detaylı bir şekilde yer ele alınarak açıklanmıştır.

4.1 Çalışmanın Birinci Alt Problemine İlişkin Bulgular

Çalışmanın birinci alt problemi 5-6 yaş grubundaki çocukların özgüven düzeyleri cinsiyetlerine göre farklılaşıp farklılaşmadığı ile ilgilidir. Bu alt problem doğrultusunda elde edilen veriler tablo 3'te yer almaktadır.

Tablo 3: Çocukların DeMoulin Benlik Algısı Ölçeği, Alt Boyut ve Toplam Puanlarının Cinsiyete Göre T-Testi Analizleri

Cinsiyet	N	\bar{x}	Ss	t	p
Öz Yeterlilik	Kız	59	36.627	4.059	-.326 .745
	Erkek	61	36.868	4.063	
Öz Saygı	Kız	59	39.864	3.256	.287 .663
	Erkek	61	40.032	3.177	
DM Toplam	Kız	59	76.491	6.433	.998 .000**
	Erkek	61	76.901	6.513	

** p<.01

Tablo 3'de araştırmaya katılan 5-6 yaş aralığındaki çocukların DeMoulin Benlik Algısı Ölçeğinde yer alan alt boyutlara verdikleri yanıtların cinsiyetlerine göre puan

ortalamları görülmektedir. Öz yeterlilik alt boyutunda yer alan puan ortalamaları incelendiğinde, kız çocukların puan ortalaması ($\bar{x}=36.627$) ve erkek çocukların puan ortalaması ($\bar{x}=36.868$) değerlerine sahip olup puan ortalamaları arasında anlamlı bir farklılık bulunmamıştır ($t(118)=-.326, p>.05$).

Öz saygı alt boyutunda yer alan puan ortalamaları incelendiğinde, puanlar arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık bulunmamıştır ($t(118)=.287, p>.05$). Bu alt boyutta yer alan kız çocukların puan ortalamaları ($\bar{x}=39.864$) ve erkek çocukların sahip olduğu puan ortalamaları ($\bar{x}=40.032$) olarak tanımlanmıştır.

Çocukların DeMoulin Benlik Algısı Ölçeğinde yer alan sorulara verdikleri yanıtların toplam puan ortalamaları cinsiyetlerine göre incelendiğinde, istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık bulunmuştur ($t(118)=.998, p<.01$). DeMoulin Toplam alt boyutunda kız çocukların puan ortalaması ($\bar{x}=76.491$) ve erkek çocukların puan ortalaması ($\bar{x}=76.901$) olarak belirtilmiştir.

4.2 Çalışmanın İkinci Alt Problemine İlişkin Bulgular

Çalışmanın ikinci alt problemi 5-6 yaş grubundaki çocukların özgüven düzeylerinin ebeveynlerinin öğrenim durumlarına göre farklılaşıp farklılaşmadığı ile ilgilidir. Bu alt problem doğrultusunda elde edilen veriler tablo 4a ve 4b'de görülmektedir.

Tablo 4a: Çocukların DeMoulin Benlik Algısı Ölçeği Alt Boyut ve Toplam Puanlarının Ebeveynlerinin Öğrenim Durumlarına Göre Ortalama ve Standart Sapma Değerleri

Öğrenim Durumu	N	\bar{x}	Ss
Öz Yeterlilik			
İlkokul	13	35.615	4.407
Ortaokul	14	37.000	4.260
Lise	44	37.886	4.254
Üniversite	49	35.959	3.523
Toplam	120	36.750	4.046

Öz Saygı

İlkokul	13	40.307	3.660
Ortaokul	14	39.428	4.013
Lise	44	40.090	3.381
Üniversite	49	39.877	2.712
Toplam	120	39.950	3.204
DeMoulin Toplam			
İlkokul	13	75.923	7.857
Ortaokul	14	76.428	7.753
Lise	44	77.977	6.749
Üniversite	49	75.836	5.308
Toplam	120	76.700	6.450

Tablo 4b: Çocukların DeMoulin Benlik Algısı Alt Boyut ve Toplam Puanlarının Ebeveynlerinin Öğrenim Durumlarına Göre ANOVA Sonuçları

Varyansın Kaynağı	Kareler Toplamı	Sd	Kareler Ortalaması	F	p	Anlamlı Fark
Öz Yeterlilik						
Gruplar arası	105.073	3	35.024	2.204	.091	
Grup içi	1843.427	116	15.892			
Toplam	1948.500	119				
Öz Saygı						
Gruplar arası	6.601	3	2.200	.210	.889	
Grup içi	1215.099	116	10.475			
Toplam	1221.700	119				
DeMoulin Toplam						
Gruplar arası	117.177	3	39.059	.937	.425	
Grup içi	4834.023	116	41.673			
Toplam	4951.200	119				

Tablo 4a ve tablo 4b’de katılımcıların DeMoulin Benlik Algısı Ölçeği, alt boyut puanlarının, anne - babalarının öğrenim durumlarına göre ortalama ve standart sapma değerleri ve ANOVA sonuçları yer almaktadır.

Tablo 4a ve 4b Öz Yeterlilik Alt Boyutundaki puan ortalamaları incelendiğinde, puanlar arasında anlamlı bir farklılık gözlemlenmemiştir

(F(3,116)=2.204, p>.05). Bu alt boyutta yer alan puan ortalamaları ilkokul mezunu ebeveynlerin çocukları için (\bar{x} =36.615), ortaokul mezunu ebeveynlerin çocukları için (\bar{x} =37.000), lise mezunu ebeveynlerin çocukları için (\bar{x} =37.886) ve üniversite mezunu ebeveynlerin çocukları için (\bar{x} =35.959) olarak belirlenmiştir.

Öz Saygı Alt Boyutunda bulunan puan ortalamaları ilkokul mezunu ebeveynlerin çocukları için (\bar{x} =40.307), ortaokul mezunu ebeveynlerin çocukları için (\bar{x} =39.428), lise mezunu ebeveynlerin çocukları için (\bar{x} =40.090) ve üniversite mezunu ebeveynlerin çocukları için (\bar{x} =39.877) olarak belirlenmiştir. Bu alt boyutta da puanlar arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık bulunmamıştır (F(3,116)=.210, p>.05).

DeMoulin Benlik Algısı Ölçeğinden, çocukların aldıkları toplam puanların ortalamaları arasında ebeveynlerin öğrenim durumuna göre anlamlı bir farklılık gözlemlenmemiştir (F(3,116)=.937, p>.05). Bu alt boyutta ilkokul mezunu ebeveynlerin çocukları için (\bar{x} =75.923), ortaokul mezunu ebeveynlerin çocukları için (\bar{x} =76.428), lise mezunu ebeveynlerin çocukları için (\bar{x} =77.977), üniversite mezunu ebeveynlerin çocukları için (\bar{x} =75.836) puan ortalamaları elde edilmiştir.

4.3 Çalışmanın Üçüncü Alt Problemine İlişkin Bulgular

Çalışmanın üçüncü alt problemi, 5-6 yaş aralığındaki çocukların özgüven düzeyi ile ebeveynlerinin çalışma durumu arasındaki ilişki olup olmadığı ile ilgilidir. Bu alt problem doğrultusunda elde edilen veriler tablo 5a ve 5b’de görülmektedir.

Tablo 5a: Çocukların DeMoulin Benlik Algısı Ölçeği Alt Boyut ve Toplam Puanlarının Ebeveynlerinin Çalışma Durumlarına Göre Ortalama ve Standart Sapma Değerleri

Çalışma Durumu	N	\bar{x}	Ss
Öz Yeterlilik			
Çalışmıyor	46	36.087	4.530
Memur	21	36.381	3.774

Özel sektör	35	37.942	3.262
Serbest	7	37.714	3.147
Diğer	11	35.818	4.792
Toplam	120	36.750	4.046
Öz Saygı			
Çalışmıyor	46	39.978	3.543
Memur	21	40.238	1.946
Özel sektör	35	40.428	2.903
Serbest	7	38.714	3.302
Diğer	11	38.545	4.321
Toplam	120	39.950	3.204
DeMoulin Toplam			
Çalışmıyor	46	76.065	7.382
Memur	21	76.619	4.758
Özel sektör	35	78.371	5.636
Serbest	7	76.428	5.740
Diğer	11	74.363	7.684
Toplam	120	76.700	6.450

Tablo 5b: Çocukların DeMoulin Benlik Algısı Alt Boyut ve Toplam Puanlarının Ebeveynlerinin Çalışma Durumlarına Göre ANOVA Sonuçları

Varyansın Kaynağı	Kareler Toplamı	Sd	Kareler Ortalaması	F	Anlamlı p Fark
Öz Yeterlilik					
Gruplar arası	88.945	4	22.236	1.375	.247
Grup içi	1859.555	115	16.170		
Toplam	1948.500	119			
Öz Saygı					
Gruplar arası	42.185	4	10.546	1.028	.396
Grup içi	1179.515	115	10.257		
Toplam	1221.700	119			
DeMoulin Toplam					
Gruplar arası	177.012	4	44.253	1.066	.377
Grup içi	4774.188	115	41.515		
Toplam	4951.200	119			

Tablo 5a ve 5b’de araştırmaya katılan katılımcıların, DeMoulin Benlik Algısı alt boyut puanlarının, ebeveynlerinin çalışma durumuna göre puan ortalamalarına yer verilmiştir.

DeMoulin Benlik Algısı leği, z Yeterlilik Alt Boyutundaki puan ortalamaları arasında anlamlı bir farklılık gözlemlenmemiştir ($F(4,115)=1.375$, $p>.05$). Bu alt boyutta çalışmayan ebeveynlere sahip çocuklar ($\bar{x}=36.087$), memur ebeveynlere sahip çocuklar($\bar{x}=36.381$), özel sektör çalışanı ebeveynlere sahip çocuklar ($\bar{x}=37.942$), serbest meslek grubundan ebeveynlere sahip çocuklar ($\bar{x}=37.714$) ve bunun dışında meslekleri olan ebeveynlere sahip çocuklar ($\bar{x}=35.818$) puan ortalamasına sahiptir.

z Saygı Alt Boyutunda alışmayan ebeveynlerin çocuklarının puan ortalaması ($\bar{x}=39.978$), memur ebeveynlerin çocuklarının puan ortalaması ($\bar{x}=40.238$), özel sektör çalışan ebeveynlerin çocuklarının puan ortalaması ($\bar{x}=40.428$), serbest meslek grubundan ebeveynlerin çocuklarının puan ortalaması ($\bar{x}=38.714$) ve diğer meslek gruplarında çalışan ebeveynlerin çocuklarının puan ortalaması ($\bar{x}=38.545$) olarak belirlenmiştir. Bu alt boyuttaki puan ortalamaları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık gözlemlenmemiştir ($F(4,115)=1.028$, $p>.05$).

DeMoulin Toplam Alt Boyutundaki puan ortalamaları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık gözlemlenmemiştir ($F(4,115)=1.066$, $p>.05$). Bu alt boyutta yer alan çalışmayan ebeveynlerin çocuklarının puan ortalaması ($\bar{x}=76.065$), memur ebeveynlerin çocuklarının puan ortalaması ($\bar{x}=76.619$), özel sektör çalışanı ebeveynlerin çocuklarının puan ortalaması ($\bar{x}=78.371$), serbest meslek grubu ebeveynlerin çocuklarının puan ortalaması ($\bar{x}=76.428$) ve diğer çalışma koşullarındaki ebeveynlerin çocuklarının puan ortalaması ($\bar{x}=74.373$)’dir.

4.4 Çalışmanın Dördüncü Alt Problemine İlişkin Bulgular

Çalışmanın dördüncü alt problemi, 5-6 yaş aralığındaki çocukların özgüven düzeyinin ailedeki çocuk sayısı ile farklılaşıp farklılaşmadığı ile ilgilidir. Bu alt problem doğrultusunda elde edilen veriler tablo 6a ve 6b’de görülmektedir.

Tablo 6a: Çocukların DeMoulin Benlik Algısı Ölçeği Alt Boyut ve Toplam Puanlarının Ailedeki Çocuk Sayısına Göre Ortalama ve Standart Sapma Değerleri

Çocuk Sayısı	N	\bar{x}	Ss	
Öz Yeterlilik	1	27	37.222	3.619
	2	69	36.652	4.189
	3	24	36.500	4.201
	Toplam	120	36.750	4.046
Öz Saygı	1	27	39.777	3.389
	2	69	39.956	3.397
	3	24	40.125	2.437
	Toplam	120	39.950	3.204
DeMoulin Toplam	1	27	77.000	5.863
	2	69	76.608	6.834
	3	24	76.625	6.177
	Toplam	120	76.700	6.450

Tablo 6b: Çocukların DeMoulin Benlik Algısı Alt Boyut ve Toplam Puanlarının Ailedeki Çocuk Sayısına Göre ANOVA Sonuçları

Varyansın Kaynağı	Kareler Toplamı	Sd	Kareler Ortalaması	F	p	Anlamlı Fark
Öz Yeterlilik						
Gruplar arası	8.181	2	4.091	.247	.782	
Grup içi	1940.319	117	16.584			
Toplam	1948.500	119				
Öz Saygı						
Gruplar arası	1.539	2	.769	.074	.929	
Grup içi	1220.161	117	10.429			
Toplam	1221.700	119				

DeMoulin Toplam					
Gruplar arası	3.140	2	1.570	.037	.964
Grup içi	4948.060	117	42.291		
Toplam	4951.200	119			

Tablo 6a ve 6b’de araştırmaya katılan katılımcıların DeMoulin Benlik Algısı alt ölçek puanlarının ailedeki çocuk sayısına göre puan ortalamalarına yer verilmiştir.

DeMoulin Benlik Algısı Ölçeği Öz Yeterlilik Alt Boyutunda istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık gözlemlenmemiştir ($F(2,117)=.247, p>.05$). Bu boyutta yer alan bir çocuklu ailelerden gelen çocuklar ($\bar{x}=37.222$), iki çocuklu ailelerden gelen çocuklar ($\bar{x}=36.652$) ve üç çocuklu ailelerden gelen çocuklar ($\bar{x}=36.500$) puan ortalamasına sahiptir.

Öz Saygı Alt Boyutunda yer alan bir çocuklu ailelerden gelen çocuklar ($\bar{x}=39.777$), ikiçocuklu ailelerden gelen çocuklar ($\bar{x}=39.956$), üççocuklu ailelerden gelen çocuklar ($\bar{x}=40.125$) puan aldıkları ve puan ortalamaları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark olmadığı gözlenmiştir ($F(2,117)=.074, p>.05$).

DeMoulin Toplam Puan ortalamaları açısından incelendiğinde birçocuklu ailelerden gelen çocuklar ($\bar{x}=77.000$), ikiçocuklu ailelerden gelen çocuklar ($\bar{x}=76.608$) ve üç çocuklu ailelerden gelen çocuklar ($\bar{x}=76.625$) şeklinde puanlar almışlardır ve puanlar arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark bulunmamaktadır ($F(2,117)=.037, p>.05$).

4.5 Çalışmanın Beşinci Alt Problemine İlişkin Bulgular

Çalışmanın beşinci alt problemi, 5-6 yaş aralığındaki çocukların özgüven düzeyi ile ebeveynlerinin kendi belirttikleri çocuk yetiştirme yaklaşımları arasında

ilişki olup olmadığı ile ilgilidir. Bu alt problem doğrultusunda elde edilen veriler Tablo 7a ve 7b’de görülmektedir.

Tablo 7a: Çocukların DeMoulin Benlik Algısı Ölçeği Alt Boyut ve Toplam Puanlarının Ebeveynlerin Kendi Belirttikleri Çocuk Yetiştirme Yaklaşımlarına Göre Ortalama ve Standart Sapma Değerleri

Belirtilen			
Yaklaşım	N	\bar{x}	Ss
Öz Yeterlilik			
Otoriter	3	36.000	2.000
Demokratik	65	37.292	3.412
Koruyucu	52	36.115	4.755
Toplam	120	36.750	4.046
Öz Saygı			
Otoriter	3	42.666	1.527
Demokratik	65	40.076	2.432
Koruyucu	52	39.634	3.985
Toplam	120	39.950	3.204
DeMoulin Toplam			
Otoriter	3	78.666	2.081
Demokratik	65	77.369	5.094
Koruyucu	52	75.750	7.913
Toplam	120	76.700	6.450

Tablo 7b: Çocukların DeMoulin Benlik Algısı Alt Boyut ve Toplam Puanlarının Ebeveynlerin Kendi Belirttikleri Çocuk Yetiştirme Yaklaşımlarına Göre ANOVA Sonuçları

Varyansın Kaynağı	Kareler Toplamı	Sd	Kareler Ortalaması	F	p	Anlamlı Fark
Öz Yeterlilik						
Gruplar arası	41.746	2	20.873	1.281	.282	
Grup içi	1906.754	117	16.297			
Toplam	1948.500	119				
Öz Saygı						
Gruplar arası	28.360	2	14.180	1.390	.253	
Grup içi	1193.340	117	10.199			
Toplam	1221.700	119				

DeMoulin Toplam

Gruplar arası	87.645	2	43.822	1.054	.352
Grup içi	4863.555	117	41.569		
Toplam	4951.200	119			

Tablo 7a ve 7b’de katılımcıların DeMoulin Benlik Saygısı Ölçeği alt boyutlarının puan ortalaması ebeveynlerin kendi belirttikleri çocuk yetiştirme yaklaşımlarına göre puan ortalamalarına yer verilmiştir.

Tablo 7a ve 7b’de yer alan Öz Yeterlilik Alt Boyutunda yer alan otoriter yaklaşıma sahip olduğunu belirten ebeveynlerin çocuklarının ($\bar{x}=36.000$), demokratik yaklaşıma sahip olduğunu belirten ebeveynlerin çocuklarının ($\bar{x}=37.292$) ve koruyucu yaklaşıma sahip olduğunu belirten ebeveynlerin çocuklarının ($\bar{x}=36.115$) puan ortalamasına sahip olduğu ve bu alt boyutta yer alan puanlar arasında anlamlı bir farklılık olmadığı gözlenmiştir ($F(2,117)=1.281, p>.05$).

DeMoulin Benlik Algısı Ölçeği Öz Saygı Alt Boyutundaki puan ortalamaları incelendiğinde puanlar arasında istatistiksel olarak herhangi bir farklılık gözlemlenmemiştir($F(2,117)=1.390, p>.05$). Bu boyutta yer alan otoriter yaklaşıma sahip olduğunu belirten ebeveynlerin çocukları ($\bar{x}=42.666$), demokratik yaklaşıma sahip olduğunu belirten ebeveynlerin çocukları ($\bar{x}=40.076$) ve koruyucu yaklaşıma sahip olduğunu belirten ebeveynlerin çocukları($\bar{x}=39.634$) puan ortalamalarına sahiptir.

DeMoulin Toplam Puan ortalamaları açısından incelendiğinde otoriter yaklaşıma sahip olduğunu belirten ebeveynlerin çocuklarının ($\bar{x}=78.666$), demokratik yaklaşıma sahip olduğunu belirten ebeveynlerin çocuklarının ($\bar{x}=77.369$) ve koruyucu yaklaşıma sahip olduğunu belirten ebeveynlerin çocuklarının ($\bar{x}=77.369$) puan ortalamalarına sahiptir.

$\bar{x}=75.750$) puan ortalamasına sahip olduğu belirlenmiştir. Bu alt boyuttaki puan ortalamaları incelendiğinde puanlar arasında anlamlı bir farklılık gözlemlenmemiştir ($F(2,117)=1.054, p>.05$).

4.6 Çalışmanın Altıncı Alt Problemine İlişkin Bulgular

Çalışmanın altıncı alt problemi 5-6 yaş aralığındaki çocukların özgüven düzeyleri ile ebeveynlerinin belirttiği çocuk yetiştirme yeterlilik algıları arasında ilişki olup olmadığı ile ilgilidir. Bu alt problem doğrultusunda elde edilen veriler tablo 8a ve 8b’de görülmektedir.

Tablo 8a: Çocukların DeMoulin Benlik Algısı Alt Boyut ve Toplam Puanlarının Ebeveynlerin Çocuk Yetiştirme Yeterlilik Algılarına Göre Ortalama ve Standart Sapma Değerleri

Yeterlilik		N	\bar{x}	Ss
Öz Yeterlilik	Az	3	37.333	3.214
	Orta	63	36.666	4.091
	Çok	54	36.814	4.093
	Toplam	120	36.750	4.046
Öz Saygı	Az	3	36.666	5.131
	Orta	63	40.015	2.981
	Çok	54	40.056	3.321
	Toplam	120	39.950	3.204
DeMoulin Toplam				
	Az	3	74.000	2.000
	Orta	63	76.682	6.392
	Çok	54	76.870	6.709
	Toplam	120	76.700	6.450

Tablo 8b: Çocukların DeMoulin Benlik Algısı Alt Boyut ve Toplam Puanlarının Ebeveynlerin Çocuk Yetiştirme Yeterlilik Algılarına Göre ANOVA Sonuçları

Varyansın Kaynağı	Kareler Toplamı	Sd	Kareler Ortalaması	F	p	Anlamlı Fark
Öz Yeterlilik						
Gruplar arası	1.685	2	.843	.051	.951	
Grup içi	1946.815	117	16.639			
Toplam	1948.500	119				
Öz Saygı						
Gruplar arası	33.216	2	16.608	1.635	.199	
Grup içi	1188.484	117	10.158			
Toplam	1221.700	119				
DeMoulin Toplam						
Gruplar arası	23.457	2	11.728	.278	.757	
Grup içi	4927.743	117	42.117			
Toplam	4951.200	119				

Tablo 8a ve 8b’de çocukların DeMoulin Benlik Algısı ölçeğinden aldıkları puanların, ebeveynlerinin kendilerini çocuk yetiştirme konusunda ne ölçüde yeterli gördüklerine göre puan ortalamalarına yer verilmiştir.

DeMoulin Benlik Algısı Ölçeği Öz Yeterlilik Alt Boyutunda yer alan puan ortalamaları incelendiğinde, çocuk yetiştirme konusunda kendini az yeterli gören ebeveynlere sahip çocukların puanlarının ($\bar{x}=37.333$), orta düzeyde yeterli gören ebeveynlere sahip çocukların puanlarının ($\bar{x}=36.666$) ve çok yeterli gören ebeveynlere sahip çocukların puanlarının ($\bar{x}=36.814$) olduğu belirlenmiştir. Öz yeterlilik alt boyutundaki puan ortalamaları arasında anlamlı bir farklılık gözlemlenmemiştir ($F(2,117)=.052$, $p>.05$).

Öz Saygı Alt Boyutunda çocuk yetiştirme konusunda kendini az yeterli gören ebeveynlere sahip çocukların puanları ($\bar{x}=36.666$), orta düzeyde yeterli gören ebeveynlere sahip çocukların puanları ($\bar{x}=40.015$) ve çok yeterli gören ebeveynlere

sahip çocukların puanları ($\bar{x}=40.056$) olmakla birlikte puan ortalamaları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark görülmemiştir ($F(2,117)=1.635, p>.05$).

DeMoulin Toplam puan ortalamaları incelendiğinde ebeveynlerin kendilerini çocuk yetiştirme konusunda ne ölçüde yeterli algıladıklarına göre puanlar arasında anlamlı bir fark gözlemlenmemiştir ($F(2,117)=.278, p>.05$). Bu alt boyutta yer alan puan ortalamaları, çocuk yetiştirme konusunda kendini az yeterli gören ebeveynlere sahip çocuklar için ($\bar{x}=74.000$), çocuk yetiştirme konusunda kendini orta düzeyde yeterli gören ebeveynlere sahip çocuklar için ($\bar{x}=76.682$) ve çocuk yetiştirme konusunda kendini çok yeterli gören ebeveynlere sahip çocuklar için ($\bar{x}=76.870$) olarak belirtilmiştir.

4.7 Çalışmanın Yedinci Alt Problemine İlişkin Bulgular

Çalışmanın yedinci alt problemi 5-6 yaş aralığındaki çocukların özgüven düzeylerinin, ebeveynlerinin çocuk yetiştirme konusunda eşi ile anlaşma durumu ile farklılaşıp farklılaşmadığı ile ilgilidir. Bu alt problem doğrultusunda elde edilen veriler tablo 9a ve 9b’de görülmektedir.

Tablo 9a: Çocukların DeMoulin Benlik Algısı Ölçeği Alt Boyut ve Toplam Puanlarının Ebeveynlerin Çocuk Yetiştirme Konusunda Eşi ile Anlaşma Durumuna Göre Ortalama ve Standart Sapma Değerleri

Anlaşma		N	\bar{x}	Ss
Öz Yeterlilik	Az	19	36.368	3.961
	Orta	56	37.000	4.348
	Çok	45	36.600	3.750
	Toplam	120	36.750	4.046
Öz Saygı	Az	19	39.947	3.535
	Orta	56	39.821	3.459
	Çok	45	40.111	2.765
	Toplam	120	39.950	3.204
DeMoulin Toplam	Az	19	76.315	6.137

Orta	56	76.821	7.309
Çok	45	76.711	5.500
Toplam	120	76.700	6.450

Tablo 9b: Çocukların DeMoulin Benlik Algısı Alt Boyut ve Toplam Puanlarının Ebeveynlerin Çocuk Yetiştirme Konusunda Eşi ile Anlaşma Durumuna Göre ANOVA Sonuçları

Varyansın Kaynağı	Kareler Toplamı	Sd	Kareler Ortalaması	F	p	Anlamlı Fark
Öz Yeterlilik						
Gruplar arası	7.279	2	3.639	.219	.803	
Grup içi	1941.221	117	16.592			
Toplam	1948.500	119				
Öz Saygı						
Gruplar arası	2.094	2	1.047	.100	.905	
Grup içi	1219.606	117	10.424			
Toplam	1221.700	119				
DeMoulin Toplam						
Gruplar arası	3.636	2	1.818	.043	.958	
Grup içi	4947.564	117	42.287			
Toplam	4951.200	119				

Tablo 9a ve 9b’de araştırmaya katılan çocukların DeMoulin Benlik Algısı Ölçeği puanlarının, anne babaların çocuk yetiştirme konusunda eşi ile anlaşma durumlarına göre analiz sonuçları sunulmuştur.

Öz Yeterlilik Alt Boyutunda çocuk yetiştirme konusunda eşi ile az anlaştığını belirten ebeveynlere sahip çocukların ($\bar{x}=36.368$), çocuk yetiştirme konusunda eşi ile orta düzeyde anlaştığını belirten ebeveynlere sahip çocukların ($\bar{x}=37.000$) ve çocuk yetiştirme konusunda eşi ile çok anlaştığını belirten ebeveynlere sahip çocukların ($\bar{x}=36.600$) puan ortalamasına sahip oldukları görülmüş ve bu alt

boyutta yer alan puan ortalamaları arasında anlamlı bir farklılık gözlemlenmemiştir (F(2,117)=.219, p>.05).

DeMoulin Benlik Algısı Ölçeği Öz Saygı Alt Boyutunda yer alan puan ortalamaları arasında anlamlı bir farklılık gözlemlenmemiştir (F(2,117)=1.047, p>.05). Bu alt boyutta çocuk yetiştirme konusunda eşi ile az anlaştığını belirten ebeveynlere sahip çocukların (\bar{x} =39.947), çocuk yetiştirme konusunda eşi ile orta düzeyde anlaştığını belirten ebeveynlere sahip çocukların (\bar{x} =39.821) ve çocuk yetiştirme konusunda eşi ile çok anlaştığını belirten ebeveynlere sahip çocukların (\bar{x} =40.111) puanları olarak belirlenmiştir.

DeMoulin Toplam puanlar incelendiğinde; çocuk yetiştirme konusunda eşi ile az anlaştığını belirten ebeveynlere sahip çocukların aldıkları puanların (\bar{x} =76.315), çocuk yetiştirme konusunda eşi ile orta düzeyde anlaştığını belirten ebeveynlere sahip çocukların aldıkları puanların (\bar{x} =76.821) ve çocuk yetiştirme konusunda eşi ile çok anlaştığını belirten ebeveynlere sahip çocukların aldıkları puanların (\bar{x} =76.711) olduğu görülmüştür. Bu alt boyutta yer alan puan ortalamaları arasında anlamlı bir farklılık gözlemlenmemiştir (F(2,117)=1.818, p>.05).

4.8 Çalışmanın Sekizinci Alt Problemine İlişkin Bulgular

Çalışmanın sekizinci alt problemi 5-6 yaş aralığındaki çocukların özgüven düzeyi ile ebeveynlerinin çocuk yetiştirme konusunda sosyal çevrelerinden gördüğü destek durumu ile farklılaşıp farklılaşmadığı ile ilgilidir. Bu alt problem doğrultusunda elde edilen veriler tablo 10a ve 10b'de görülmektedir.

Tablo 10a: Çocukların DeMoulin Benlik Algısı Alt Boyut ve Toplam Puanlarının Ebeveynlerin Çocuk Yetiştirme Konusunda Sosyal Çevresinden Gördüğü Destek Durumuna Göre Ortalama ve Standart Sapma Değerleri

Sosyal Destek	N	\bar{x}	Ss
---------------	---	-----------	----

Öz Yeterlilik			
Az	50	35.280	4.342
Orta	46	37.782	3.469
Çok	24	37.833	3.595
Toplam	120	36.750	4.046

Öz Saygı			
Az	50	39.320	3.507
Orta	46	40.847	2.707
Çok	24	39.541	3.148
Toplam	120	39.950	3.204

DeMoulin Toplam			
Az	50	74.600	7.359
Orta	46	78.630	5.003
Çok	24	77.375	5.777
Toplam	120	76.700	6.450

Tablo 10b: Çocukların DeMoulin Benlik Algısı Alt Boyut ve Toplam Puanlarının Ebeveynlerin Çocuk Yetiştirme Konusunda Sosyal Çevresinden Gördüğü Destek Durumuna Göre ANOVA Sonuçları

Varyansın Kaynağı	Kareler Toplamı	Sd	Kareler Ortalaması	F	p	Anlamlı Fark
Öz Yeterlilik						
Gruplar arası	185.261	2	92.630	6.146	.003	1-2**
Grup içi	1763.239	117	15.070			1-3**
Toplam	1948.500	119				
Öz Saygı						
Gruplar arası	60.927	2	30.463	3.071	.050	
Grup içi	1160.773	117	9.921			
Toplam	1221.700	119				
DeMoulin Toplam						
Gruplar arası	402.858	2	201.429	5.181	.007	
Grup içi	4548.342	117	38.87			
Toplam	4951.200	119				

** p<.01

Tablo 10a ve 10b’de çocukların DeMoulin Benlik Algısı Ölçeğinden aldıkları puanların ebeveynlerin çocuk yetiştirme konusunda sosyal çevresinden aldığı destek durumuna göre puan ortalamalarına yer verilmiştir.

DeMoulin Benlik Algısı Ölçeği Öz Yeterlilik Alt Boyutunda çocuk yetiştirme konusunda sosyal çevresinden az destek gördüğünü belirten ebeveynlere sahip çocukların puan ortalamalarının ($\bar{x}=35.280$), çocuk yetiştirme konusunda sosyal çevresinden orta düzeyde destek gördüğünü belirten ebeveynlere sahip çocukların puan ortalamalarından ($\bar{x}=37.782$) ve çocuk yetiştirme konusunda sosyal çevresinden çok destek gördüğünü belirten ebeveynlere sahip çocukların puan ortalamalarından ($\bar{x}=37.833$ anlamlı düzeyde düşük olduğu görülmüştür. Puanlar arasında farkın kaynağını bulmak üzere yapılan Scheffe Testi sonucunda bu farklılığın az destek gördüğünü belirten ebeveynlerin çocuklarının puanları ile orta düzeyde ve çok destek gördüğünü belirten ebeveynlerin çocuklarının puanları arasındaki farktan kaynaklandığı belirlenmiştir ($F(2,117)=6.146, p<.05$).

DeMoulin Benlik Algısı Ölçeği Öz Saygı Alt Boyutunda yer alan puan ortalamaları, çocuk yetiştirme konusunda sosyal çevresinden az destek gördüğünü belirten ebeveynlere sahip çocuklar için ($\bar{x}=39.320$), çocuk yetiştirme konusunda sosyal çevresinden orta düzeyde destek gördüğünü belirten ebeveynlere sahip çocuklar için ($\bar{x}=40.847$) ve çocuk yetiştirme konusunda sosyal çevresinden çok destek gördüğünü belirten ebeveynlere sahip çocuklar için ($\bar{x}=39.541$) olarak verilmiştir. Bu alt boyutta yer alan puan ortalamaları arasında anlamlı bir farklılık gözlemlenmemiştir ($F(2,117)=3.071, p>.05$).

DeMoulin Toplam puanlar incelendiğinde, puan ortalamaları arasında istatistiksel olarak anlamlı fark gözlemlenmiştir ($F(2,117)=5.181, p<.05$). Puanlar arasındaki farkın kaynağını bulmak üzere yapılan Scheffe Testi sonuçlarına göre, çocuk yetiştirme konusunda sosyal çevresinden az destek gördüğünü belirten ebeveynlere sahip çocukların puanları ile ($\bar{x}=74.600$) çocuk yetiştirme konusunda

sosyal çevresinden orta düzeyde destek gördüğünü belirten ebeveynlere sahip çocukların puanları ($\bar{x}=78.630$) anlamlı farklılığa neden olan puan ortalamalarıdır.

4.9 Çalışmanın Dokuzuncu Alt Problemine İlişkin Bulgular

Çalışmanın dokuzuncu alt problemi çocuk yetiştirme tutumlarının ebeveynlerin çocuklarının cinsiyetine göre farklılaşıp farklılaşmadığı ile ilgilidir. Bu alt problem doğrultusunda elde edilen veriler tablo 11’de görülmektedir.

Tablo 11: Anne - Babaların Ebeveyn Tutum Ölçeği Alt Boyut Puanlarının Çocuklarının Cinsiyetine Göre T-Testi Analizleri

Cinsiyet	N	\bar{x} Ss	t	p	
Demokratik	Kız 59	72.830	7.129	-1.092	.277
	Erkek 61	74.311	7.708		
Otoriter	Kız 59	21.254	5.312	-.836	.405
	Erkek 61	22.147	6.329		
Koruyucu	Kız 59	33.101	5.976	.472	.638
	Erkek 61	32.557	6.632		
İzin Verici	Kız 59	19.728	4.409	-.927	.356
	Erkek 61	20.508	4.784		

Tablo 11 incelendiğinde, öncelikle katılımcıların Ebeveyn Tutum Ölçeğinin Demokratik Tutum alt boyutunda yer alan sorulara verdikleri yanıtlarla ilgili puan ortalamaları görülmektedir.

Kız çocuğa sahip anne - babaların Demokratik Alt boyutundaki puan ortalamaları ($\bar{x}=72.830$), erkek çocuğa sahip anne - babaların puan ortalamaları ($\bar{x}=74.311$) olmakla birlikte, bu boyutta puanlar arasında farklılık istatistiksel olarak anlamlı bulunmamıştır ($t(118)=-1.092, p>.05$).

Ebeveyn Tutum Ölçeği Otoriter Tutum alt boyutunda yer alan sorulara verilen yanıtlar incelendiğinde, kız çocuğa sahip anne babaların puan ortalamaları

($\bar{x}=21.354$) ve erkek çocuğa sahip anne - babaların puan ortalamaları ($\bar{x}= 22.147$) olarak belirtilmiş ve puanlar arasında anlamlı bir farklılık bulunmamıştır ($t(118)=-.836, p>.05$).

Ebeveyn Tutum Ölçeğinin Koruyucu Tutum alt boyutu incelendiğinde, kız çocuğa sahip anne - babaların bu alt boyuta aldığı puan ortalaması ($\bar{x}=33.101$) ve erkek çocuk sahibi anne babaların verdiği yanıtların puan ortalaması ($\bar{x}=32.557$)

Olarak belirtilmiştir. Bu alt boyutta puanlar arasında istatistiksel olarak anlamlı farklılık bulunmamıştır ($t(118)=.472, p>.05$).

Ebeveyn Tutum Ölçeğinin, İzin Verici Tutum alt boyutuna verilen yanıtların ortalaması incelendiğinde kız çocuğa sahip anne - babaların bu alt boyutta yer alan puan ortalamaları ($\bar{x}=19.728$) ile erkek çocuğa sahip anne - babaların puan ortalamaları ($\bar{x}=20.508$) olarak belirtilmiştir. Bu alt boyutta puanlar arasında anlamlı bir farklılık bulunmamıştır ($t(118)=-.927, p>.05$).

4.10 Çalışmanın Onuncu Alt Problemine İlişkin Bulgular

Çalışmanın onuncu alt problemi anne-babaların çocuk yetiştirme tutumları ile öğrenim durumları arasında ilişki olup olmadığı ile ilgilidir. Bu alt boyut doğrultusunda elde edilen veriler tablo 12a ve 12b'de görülmektedir.

Tablo 12a: Anne - Babaların Ebeveyn Tutum Ölçeği Alt Boyut Puanlarının Öğrenim Durumlarına Göre Ortalama ve Standart Sapma Değerleri

Öğrenim Durumu	N	\bar{x}	Ss
Demokratik			
İlkokul	13	70.692	7.663
Ortaokul	14	69.928	7.700
Lise	44	75.022	6.620
Üniversite	49	74.102	7.662
Toplam	120	73.583	7.435
Otoriter			
İlkokul	13	24.153	4.827
Ortaokul	14	21.571	6.913

Lise	44	20.931	5.367
Üniversite	49	21.795	6.157
Toplam	120	21.708	5.844

Koruyucu

İlkokul	13	36.615	5.454
Ortaokul	14	37.214	4.509
Lise	44	32.704	5.708
Üniversite	49	30.673	6.475
Toplam	120	32.825	6.297

İzin Verici

İlkokul	13	20.384	3.990
Ortaokul	14	17.642	3.774
Lise	44	19.954	4.589
Üniversite	49	20.918	4.825
Toplam	120	20.125	4.600

Tablo 12b: Anne - Babaların Ebeveyn Tutum Ölçeği Alt Boyut Puanlarının Öğrenim Durumlarına Göre ANOVA Sonuçları

Varyansın Kaynağı	Kareler Toplamı	Sd	Kareler Ortalaması	F	p	Anlamlı Fark
Demokratik						
Gruplar arası	400.002	3	133.334	2.503	.063	
Grup içi	6179.165	116	53.269			
Toplam	6579.167	119				
Otoriter						
Gruplar arası	104.916	3	34.972	1.024	.385	
Grup içi	3959.876	116	34.137			
Toplam	4064.792	119				
Koruyucu						
Gruplar arası	683.956	3	227.985	6.554	.000**	1-4
Grup içi	4035.369	116	34.788			2-4
Toplam	4719.325	119				
İzin Verici						
Gruplar arası	119.251	3	39.750	1.921	.130	
Grup içi	2399.874	116	20.689			
Toplam	2519.125	119				

**P<.01

Tablo 12a ve 12b’de araştırmaya katılan anne ve babaların, Ebeveyn Tutum Ölçeği alt boyut puanlarının kendi öğrenim durumlarına göre dağılımları yer almaktadır.

Tablo 12a ve 12b’de yer alan Ebeveyn Tutum Ölçeğinin Demokratik Tutum alt boyutunda, anne – babaların aldıkları puanlar öğrenim durumlarına göre sunulmuştur. Buna göre ilkokul mezunu olan anne-babaların puan ortalaması (\bar{x} =70.692), ortaokul mezunu anne - babaların puan ortalaması (\bar{x} =69.928), lise mezunu anne - babaların puan ortalaması (\bar{x} =75.022) ve üniversite mezunu anne-babaların puan ortalaması (\bar{x} =74.102) olarak görölmektedir. Anne babaların öğrenim durumlarına göre puan ortalamaları arasındaki fark anlamlı bulunmamıştır($F(3,116)= 2.503, p> .05$).

Anne – babaların, Otoriter Tutum alt boyutunda öğrenim durumlarına göre aldıkları puan ortalamaları, ilkokul mezunu anne – babalar için (\bar{x} =24.153), ortaokul mezunu anne-babalar için(\bar{x} =21.571), lise mezunu anne-babalar için (\bar{x} =20.931) ve üniversite mezunu anne babalar için(\bar{x} = 21.795) olarak belirtilmiştir. Otoriter tutum alt boyutunda yer alan anne - babaların öğrenim durumlarına göre puanlar arasındaki fark istatistiksel olarak anlamlı bulunmamıştır ($F(3,116)=1.024, p>.05$).

Koruyucu Tutum boyutunda yer alan puanlar arası fark istatistiksel olarak anlamlı bulunmuştur ($F(3,116)=6.554, p<.01$). Puanlar arası farkın kaynağını belirlemek üzere yapılan Scheffe Testi sonuçlarına göre farklılık ilkokul mezunu(\bar{x} =36.615) ve ortaokul mezunu(\bar{x} =37.214) anne – babaların puanları ile üniversite mezunu (\bar{x} =30.673) anne - babaların puanları arasındaki farklılıktan kaynaklanmaktadır.

Anne – babaların İzin Verici Tutum alt boyutunda aldıkları puanlar, ilkokul mezunu anne – babalar için (\bar{x} =20.384), ortaokul mezunu anne – babalar için (\bar{x}

=17.642), lise mezunu anne-babalar için ($\bar{x}=19.954$) ve üniversite mezunu anne-babalar için ($\bar{x}=20.918$) olarak tanımlanmıştır. Ebeveyn Tutum Ölçeği, İzin Verici Tutum alt boyutunda puan ortalamaları arasında anlamlı bir fark görülmemiştir ($F(3,116)=1.921, p>.05$).

4.11 Çalışmanın On Birinci Alt Problemine İlişkin Bulgular

Çalışmanın on birinci alt problemi ebeveynlerin çocuk yetiştirme tutumlarının çalışma durumlarına göre farklılaşıp farklılaşmadığı ile ilgilidir. Bu alt problem doğrultusunda elde edilen veriler tablo 13a ve 13b'de görülmektedir.

Tablo 13a: Anne - Babaların Ebeveyn Tutum Ölçeği Alt Boyut Puanlarının Ebeveynlerin Çalışma Durumlarına Göre Ortalama ve Standart Sapma Değerleri

Çalışma Durumu	N	\bar{x}	Ss
Demokratik			
Çalışmıyor	46	72.782	7.822
Memur	21	75.190	6.772
Özel sektör	35	73.742	7.678
Serbest	7	76.428	3.207
Diğer	11	71.545	8.091
Toplam	120	73.583	7.435
Otoriter			
Çalışmıyor	46	22.695	5.295
Memur	21	20.952	6.359
Özel sektör	35	20.200	5.103
Serbest	7	20.428	6.729
Diğer	11	24.636	7.710
Toplam	120	21.708	5.844
Koruyucu			
Çalışmıyor	46	34.869	5.166
Memur	21	29.285	4.529
Özel sektör	35	32.542	7.068
Serbest	7	31.000	9.092
Diğer	11	33.090	6.564
Toplam	120	32.825	6.297
İzin Verici			
Çalışmıyor	46	20.434	4.524
Memur	21	19.238	4.968
Özel sektör	35	20.342	4.214

Serbest	7	19.000	5.322
Diğer	11	20.545	5.447
Toplam	120	20.125	4.600

Tablo 13b: Anne - babaların Ebeveyn Tutum Ölçeği Alt Boyut Puanlarının Ebeveynlerin Çalışma Durumlarına Göre ANOVA Sonuçları

Varyansın Kaynağı	Kareler Toplamı	Sd	Kareler Ortalaması	F	Anlamlı p	Fark
Demokratik						
Gruplar arası	186.975	4	46.744	.841	.502	
Grup içi	6392.191	115	55.584			
Toplam	6579.167	119				
Otoriter						
Gruplar arası	242.240	4	60.560	1.822	.129	
Grup içi	3822.551	115	33.240			
Toplam	4064.792	119				
Koruyucu						
Gruplar arası	482.227	4	120.557	3.272	.014*	1-2
Grup içi	4237.098	115	36.844			
Toplam	4719.325	119				
İzin Verici						
Gruplar arası	33.398	4	8.350	.386	.818	
Grup içi	2485.727	115	21.615			
Toplam	2519.125	119				

* P<.05

Tablo 13a ve 13b’de anne-babaların çalışma durumlarına göre Ebeveyn Tutum Ölçeği alt boyut puan ortalamaları yer almaktadır.

Tablo 13a ve 13b’de yer alan Demokratik Tutum alt boyutunda puanlar arasındaki fark istatistiksel olarak anlamlı bulunmamıştır. Demokratik tutum alt boyutunda çalışmayan anne – babaların puan ortalaması (\bar{x} =72.782), memurların puan ortalaması (\bar{x} =75.190), özel sektör (\bar{x} =73.742), serbest meslek (\bar{x} =76.428) ve diğer meslek grubu puan ortalaması (\bar{x} =71.545) olarak belirlenmiştir (F(4,115)=.841, p>.05).

Otoriter Tutum alt boyutunda çalışmayan anne-babaların puan ortalaması (\bar{x} =22.695), memur olan anne babaların (\bar{x} =20.952), özel sektörde çalışan anne babaların (\bar{x} =20.200), serbest meslek grubunda çalışan anne-babaların (\bar{x} =20.428) ve diğer çalışma grubunu belirten anne babaların puan ortalaması (\bar{x} =24.636) olarak belirtilmiştir. Otoriter tutum alt boyutunda belirtilen puan ortalamaları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark bulunmamıştır (F(4,115)=1.822, p>.05).

Araştırmaya katılan anne-babaların Koruyucu Tutum alt boyutunda yer alan sorulara verdikleri yanıtların puan ortalaması incelendiğinde istatistiksel olarak anlamlı bir fark bulunmuştur (F(4,115)=3.272, p<.05). Puanlar arasındaki farklılığın kaynağını belirtmek amacıyla kullanılan Scheffe Testinin sonuçlarına göre, çalışmayan anne – babaların puan ortalamaları (\bar{x} =34.869) ve memur olan anne babaların puan ortalamaları (\bar{x} =29.285) arasındaki farklılık belirtilen farklılığa neden olmuştur.

İzin Verici Tutum alt boyutunda anne-babaların çalışma durumlarına göre puan ortalamalarında herhangi istatistiksel bir farklılık görülmemiştir (F(4,115)=.386, p>.05). Bu durumda çalışmayan anne babaların puan ortalaması (\bar{x} =20.434), memur anne – babaların puan ortalaması(\bar{x} =19.238), özel sektör çalışanı anne –babaların puan ortalaması (\bar{x} =20.342), serbest meslek sahibi anne-babaların puan ortalaması (\bar{x} =19.000) ve diğer çalışma grubundaki anne - babaların puan ortalaması (\bar{x} =20.545) olarak belirtilmiştir.

4.12 Çalışmanın On İkinci Alt Problemine İlişkin Bulgular

Çalışmanın on ikinci alt problemi anne-babaların ebeveyn tutumlarının ailedeki çocuk sayısına göre farklılaşıp farklılaşmadığı ile ilgilidir. Bu alt problem doğrultusunda elde edilen veriler tablo 14a ve 14b’de görülmektedir.

Tablo 14a: Anne - Babaların Ebeveyn Tutum Ölçeği Alt Boyut Puanlarının Ailedeki Çocuk Sayısına Göre Ortalama ve Standart Sapma Değerleri

Çocuk Sayısı		N	\bar{x}	Ss
Demokratik	1	27	73.740	6.734
	2	69	73.869	7.621
	3	24	72.583	7.856
	Toplam	120	73.583	7.435
Otoriter	1	27	22.259	6.762
	2	69	21.434	5.909
	3	24	21.875	4.599
	Toplam	120	21.708	5.844
Koruyucu	1	27	32.444	6.600
	2	69	32.014	5.857
	3	24	35.583	6.665
	Toplam	120	32.825	6.297
İzin Verici	1	27	21.185	5.136
	2	69	19.869	4.331
	3	24	19.666	4.742
	Toplam	120	20.125	4.600

Tablo 14b: Anne - Babaların Ebeveyn Tutum Ölçeği Alt Boyut Puanlarının Çocuk Sayısına Göre ANOVA Sonuçları

Varyansın Kaynağı	Kareler Toplamı	Sd	Kareler Ortalaması	F	p	Anlamlı Fark
Demokratik						
Gruplar arası	30.322	2	15.161	.271	.763	
Grup içi	6548.845	117	55.973			
Toplam	6579.167	119				

Otoriter					
Gruplar arası	14.025	2	7.012	.203	.817
Grup içi	4050.767	117	34.622		
Toplam	4064.792	119			
Koruyucu					
Gruplar arası	231.839	2	115.920	3.022	.053
Grup içi	4487.486	117	38.355		
Toplam	4719.325	119			
İzin Verici					
Gruplar arası	39.892	2	19.946	.941	.393
Grup içi	2479.233	117	21.190		
Toplam	2519.125	119			

Tablo 14a ve 14b’de Ebeveyn Tutum Ölçeğinde yer alan alt boyutların, ailedeki çocuk sayısına göre puan ortalamaları yer almaktadır.

Tablo 14a ve 14b’de yer alan Demokratik Tutum alt boyutundaki puan ortalamaları incelendiğinde, istatistiksel olarak herhangi bir farklılık gözlemlenmemiştir ($F(2,117)=15.161, p>.05$). Bir çocuğa sahip olan anne-babaların puan ortalamaları ($\bar{x}=73.740$), iki çocuğa sahip olan anne babaların puan ortalamaları ($\bar{x}=73.869$) ve 3 çocuğa sahip olanların ortalamaları (72.583) olarak değerlendirilmiştir.

Otoriter Tutum alt boyutunda, bir çocuğa sahip olan anne - babaların puan ortalamaları ($\bar{x}=22.259$), iki çocuğa sahip olan anne-babaların puan ortalamaları ($\bar{x}=21.434$) ve üç çocuğa sahip olan anne – babaların puan ortalamaları ($\bar{x}=21.875$) olarak belirlenmiş ve bu alt boyutta puan ortalamaları arasında anlamlı bir farklılık bulunmamıştır ($F(2,117)=.203, p>.05$).

Analiz sonuçlarında, Koruyucu Tutum alt boyutu incelendiğinde, puan ortalamaları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark görülmemiştir ($F(2,117)=115.920, p>.05$). Bu boyutta, bir çocuğa sahip anne-babaların puan

ortalamları ($\bar{x}=32.444$), iki çocuğa sahip anne – babaların puan ortalamaları ($\bar{x}=32.014$) ve üç çocuğa sahip anne-babaların puan ortalamaları ($\bar{x}=35.583$) olarak görülmektedir.

Ebeveyn Tutum Ölçeği, İzin Verici Tutum alt boyutunda yer alan bir çocuğa sahip anne-babaların puan ortalaması ($\bar{x}=21.185$), iki çocuğa sahip anne-babaların puan ortalaması ($\bar{x}=19.869$) ve üç çocuğa sahip anne-babaların puan ortalaması ($\bar{x}=19.666$) olarak belirtilmiştir. İzin Verici Tutum alt boyutundaki puan ortalamaları arasında anlamlı bir fark gözlemlenmemiştir ($F(2,117)=19.946, p>.05$).

4.13 Çalışmanın On Üçüncü Alt Problemine İlişkin Bulgular

Çalışmanın on üçüncü alt problemi anne-babaların çocuk yetiştirme tutumlarının belirttikleri çocuk yetiştirme yaklaşımlarına göre farklılaşp farklılaşmadığı ile ilgilidir. Bu alt problem doğrultusunda elde edilen veriler tablo 15a ve 15b’de görülmektedir.

Tablo 15a: Anne-Babaların Ebeveyn Tutum Ölçeği Alt Boyut Puanlarının Belirttikleri Çocuk Yetiştirme Yaklaşımlarına Göre Ortalama ve Standart Sapma Değerleri

Belirtilen Yaklaşım	N	\bar{x}	Ss
Demokratik			
Otoriter	3	58.333	7.505
Demokratik	65	74.753	6.745
Koruyucu	52	73.000	7.343
Toplam	120	73.583	7.435
Otoriter			
Otoriter	3	32.000	6.082
Demokratik	65	20.815	5.186
Koruyucu	52	22.230	6.079
Toplam	120	21.708	5.844
Koruyucu			
Otoriter	3	34.000	3.464
Demokratik	65	31.107	6.314
Koruyucu	52	34.903	5.815
Toplam	120	32.825	6.297

İzin Verici			
Otoriter	3	17.333	6.658
Demokratik	65	20.200	4.507
Koruyucu	52	20.192	4.657
Toplam	120	20.125	4.600

Tablo 15b: Anne-Babaların Ebeveyn Tutum Ölçeği Alt Boyut Puanlarının Belirttikleri Çocuk Yetiştirme Yaklaşımlarına Göre ANOVA Sonuçları

Varyansın Kaynağı	Kareler Toplamı	Sd	Kareler Ortalaması	F	Anlamlı p	Fark
Demokratik						
Gruplar arası	804.438	2	402.219	8.149	.000 **	1-2
Grup içi	5774.728	117	49.357			1-3
Toplam	6579.167	119				
Otoriter						
Gruplar arası	383.776	2	191.888	6.099	.003 **	1-2
Grup içi	3681.015	117	31.462			1-3
Toplam	4064.792	119				
Koruyucu						
Gruplar arası	420.560	2	210.280	5.723.004 **		2-3
Grup içi	4298.765	117	36.742			
Toplam	4719.325	119				
İzin Verici						
Gruplar arası	23.981	2	11.991	.562	.571	
Grup içi	2495.144	117	21.326			
Toplam	2519.125	119				

** P<.01

Tablo 15a ve 15b’de araştırmaya katılan anne babaların kendi belirttikleri çocuk yetiştirme yaklaşımlarına göre ETÖ alt boyutlarından aldıkları puan ortalamaları yer almaktadır.

Tablo 15a ve 15b’de, Ebeveyn Tutum Ölçeği, Demokratik Tutum alt boyutunda yer alan ve anne – babaların kendi belirttikleri çocuk yetiştirme yaklaşımlarına göre puan dağılımı incelendiğinde, puan ortalamaları arasında istatistiksel olarak anlamlı farklılıklar gözlemlenmiştir (F(2,117)=8.149, p<.01).

Puanlar arasındaki farkın kaynağını bulmak amacıyla yapılan Scheffe Testinin sonuçlarına göre, otoriter yaklaşıma sahip olduğunu belirten anne - babaların puan ortalaması ($\bar{x}=58.333$) ile demokratik yaklaşıma sahip olduğunu belirten anne-babaların puan ortalaması ($\bar{x}=74.753$) ve koruyucu yaklaşıma sahip olduğunu belirten anne - babaların puan ortalaması ($\bar{x}=73.000$) anlamlı düzeyde farklılaşmaktadır.

Ebeveyn Tutum Ölçeği Otoriter Tutum alt boyutunda yer alan puan ortalamaları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark gözlemlenmiştir ($F(2,117)=191.888, p<.01$). Analiz sonucunda gözlenen puan farklarını bulmak amacıyla Scheffe Testi sonuçları incelendiğinde, otoriter yaklaşıma sahip olduğunu belirten anne-babaların ($\bar{x}=32.000$), demokratik yaklaşıma sahip olduğunu belirten anne-babaların ($\bar{x}=20.815$) ve koruyucu yaklaşıma sahip olduğunu belirten anne-babaların ($\bar{x}=22.230$) anlamlı düzeyde yüksektir.

Anne – babaların, kendi çocuk yetiştirme yaklaşımını değerlendirdiği Ebeveyn Tutum Ölçeği, Koruyucu Tutum alt boyutu puan ortalamaları incelendiğinde puanlar arasında anlamlı bir farklılık gözlemlenmiştir. Scheffe Testi sonuçlarına göre, demokratik yaklaşıma sahip olduğunu belirten anne – babaların puan ortalaması ($\bar{x}=31.107$) koruyucu yaklaşıma sahip olduğunu belirten anne – babaların puan ortalamasından ($\bar{x}=34.903$) anlamlı düzeyde farklılaşmaktadır ($F(2,117)=5.723, p<.01$).

İzin Verici Tutum alt boyutunda yer alan otoriter yaklaşıma sahip olduğunu belirten anne - babalar ($\bar{x}=17.333$), demokratik yaklaşıma sahip olduğunu belirten anne-babalar ($\bar{x}=20.200$), koruyucu yaklaşıma sahip olduğunu belirten anne - babalar ($\bar{x}=20.192$) puan ortalamalarına sahip olmakla birlikte, puanlar arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık gözlemlenmemiştir ($F(2,117)=.562, p>.01$).

4.14 Çalışmanın On Dördüncü Alt Problemine İlişkin Bulgular

Çalışmanın on dördüncü alt problemi anne-babaların çocuk yetiştirme tutumlarının belirttikleri çocuk yetiştirme yeterlilik algılarına göre farklılaşp farklılaşmadığı ile ilgilidir. Bu alt problem doğrultusunda elde edilen veriler tablo 16a ve 16b’de görülmektedir.

Tablo 16a: Anne - Babaların Ebeveyn Tutum Ölçeği Alt Boyut Puanlarının Ebeveynlerin Çocuk Yetiştirme Yeterlilik Algılarına Göre Ortalama ve Standart Sapma Değerleri

Yeterlilik		N	\bar{x}	Ss
Demokratik	Az	3	71.666	5.859
	Orta	63	71.825	7.340
	Çok	54	75.740	7.153
	Toplam	120	73.583	7.435
Otoriter	Az	3	28.666	8.504
	Orta	63	22.492	5.082
	Çok	54	20.407	6.208
	Toplam	120	21.708	5.844
Koruyucu	Az	3	41.000	6.082
	Orta	63	32.603	6.348
	Çok	54	32.629	6.051
	Toplam	120	32.825	6.297
İzin Verici	Az	3	25.000	3.605
	Orta	63	20.015	4.804
	Çok	54	19.981	4.319
	Toplam	120	32.825	6.297

Tablo 16b: Anne - Babaların Ebeveyn Tutum Ölçeği Alt Boyut Puanlarının Ebeveynlerin Çocuk Yetiştirme Yeterlilik Algılarına Göre ANOVA Sonuçları

Varyansın Kaynağı	Kareler Toplamı	Sd	Kareler Ortalaması	F	Anlamlı p	Fark
Demokratik						
Gruplar arası	457.050	2	228.525	4.367	.015 *	2-3
Grup içi	6122.116	117	52.326			
Toplam	6579.167	119				

Otoriter					
Gruplar arası	275.342	2	137.671	4.251	.017
Grup içi	3789.450	117	32.388		
Toplam	4064.792	119			
Koruyucu					
Gruplar arası	205.653	2	102.827	6.665	.074
Grup içi	4513.672	117	38.578		
Toplam	4719.325	119			
İzin Verici					
Gruplar arası	73.159	2	36.580	1.750	.178
Grup içi	2445.966	117	20.906		
Toplam	2519.125	119			

* $p < .05$

Tablo 16a ve 16b’de, Ebeveyn Tutum Ölçeği alt boyut puanlarının, araştırmaya katılan anne –babaların çocuk yetiştirme yeterlilik algılarına göre puan ortalamalarına yer verilmiştir.

Ebeveyn Tutum Ölçeği, Demokratik Tutum alt boyutundaki puan ortalamaları incelendiğinde, puanlar arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık gözlemlenmiştir ($F(2,117)=4.367$, $p < .05$). Scheffe Testi sonuçları incelendiğinde çocuk yetiştirme konusunda kendisini orta düzeyde yeterli bulanlar ($\bar{x}=71.825$) ile çok yeterli bulanların ($\bar{x}=75.740$) puan ortalamaları arasındaki farklılaşma anlamlı farklılığa neden olmuştur. Çocuk yetiştirme konusunda kendisini çok yeterli bulanlar daha demokratik bir çocuk yetiştirme tutumuna sahiptir.

Ebeveyn Tutum Ölçeği Otoriter Tutum alt boyutunda yer alan ve çocuk yetiştirme konusunda kendilerini az yeterli bulan anne – babaların puan ortalaması ($\bar{x}=28.666$), çocuk yetiştirme konusunda kendilerini orta düzeyde yeterli bulan anne – babaların puan ortalaması ($\bar{x}=22.492$) ve çocuk yetiştirme konusunda kendilerini çok yeterli bulan anne – babaların puan ortalaması ($\bar{x}=20.407$) olarak belirtilmiştir ($F(2,117)=4.251$, $p=.017$).

Koruyucu Tutum alt boyutunda yer alan, çocuk yetiştirme konusunda kendilerini az yeterli bulan anne – babaların puan ortalaması ($\bar{x}=41.000$), çocuk yetiştirme konusunda kendilerini orta düzeyde yeterli bulan anne – babaların puan ortalaması ($\bar{x}=32.603$) ve çocuk yetiştirme konusunda kendilerini az yeterli bulan anne – babaların puan ortalamaları ($\bar{x}=32.629$) arasında anlamlı bir farklılık gözlemlenmemiştir ($F(2,117)=6.665, p>.05$).

Ebeveyn Tutum Ölçeği, İzin Verici Tutum alt boyutunda yer alan, anne babaların kendilerini çocuk yetiştirme konusunda az yeterli gördükleri puan ortalaması ($\bar{x}=25.000$), çocuk yetiştirme konusunda kendilerini orta düzeyde yeterli gördükleri puan ortalaması ($\bar{x}=20.015$) ve çocuk yetiştirme konusunda kendilerini çok yeterli gördükleri puan ortalamaları ($\bar{x}=19.981$) arasında anlamlı bir farklılık gözlemlenmemiştir ($F(2,117)=1.757, p>.05$).

4.15 Çalışmanın On Beşinci Alt Problemine İlişkin Bulgular

Çalışmanın on beşinci alt problemi anne-babaların çocuk yetiştirme tutumları ile çocuk yetiştirme konusunda eşi ile anlaşma durumuna göre farklılaşp farklılaşmadığı ile ilgilidir. Bu alt problem doğrultusunda elde edilen veriler tablo 17a ve 17b’de görülmektedir.

Tablo 17a: Anne - Babaların Ebeveyn Tutum Ölçeği Alt Boyut Puanlarının Çocuk Yetiştirme Konusunda Eşi ile Anlaşma Durumuna Göre Ortalama ve Standart Sapma Değerleri

Anlaşma	N	\bar{x}	Ss	
Demokratik	Az	19	70.000	7.972
	Orta	56	73.214	7.472
	Çok	45	75.555	6.635
	Toplam	120	73.583	7.435
Otoriter	Az	19	25.000	7.579
	Orta	56	21.946	5.139
	Çok	45	20.022	5.310
	Toplam	120	21.708	5.844

Koruyucu	Az	19	33.789	6.579
	Orta	56	32.178	5.997
	Çok	45	33.222	6.595
	Toplam	120	32.825	6.297
İzin Verici	Az	19	21.473	5.440
	Orta	56	19.892	4.491
	Çok	45	19.844	4.358
	Toplam	120	20.125	4.600

Tablo 17b: Anne - Babaların Ebeveyn Tutum Ölçeği Alt Ölçek Puanlarının Çocuk Yetiştirme Konusunda Eşi ile Anlaşma Durumuna Göre ANOVA Sonuçları

Varyansın Kaynağı	Kareler Toplamı	Sd	Kareler Ortalaması	F	p	Anlamlı Fark
Demokratik						
Gruplar arası	426.627	2	213.313	4.056	.020**	1-3
Grup içi	6152.540	117	52.586			
Toplam	6579.167	119				
Otoriter						
Gruplar arası	336.975	2	168.487	5.288	.006**	1-3
Grup içi	3727.817	117	31.862			
Toplam	4064.792	119				
Koruyucu						
Gruplar arası	48.175	2	24.088	.603	.549	
Grup içi	4671.150	117	39.924			
Toplam	4719.325	119				
İzin Verici						
Gruplar arası	41.120	2	20.560	.971	.382	
Grup içi	2478.005	117	21.180			
Toplam	2519.125	119				

** p<.01

Tablo 15a ve 15b'de katılımcıların Ebeveyn Tutum Ölçeği alt boyut puanlarının, çocuk yetiştirme konusunda eşleri ile anlaşma durumuna göre puan ortalamaları yer almaktadır.

Ebeveyn Tutum Ölçeği, Demokratik Tutum alt boyutundaki puanlar arasındaki ortalama incelendiğinde istatistiksel olarak anlamlı farklılık

gözlemlenmiştir ($F(2,117)=4.056, p<.05$). Anlamli farklılığa neden olan boyutları belirlemek amacıyla uygulanan Scheffe Testi sonuçlarına göre çocuk yetiştirme konusunda eşi ile az anlaştığını belirten anne – babalar ($\bar{x}=70.000$) ve çocuk yetiştirme konusunda eşi ile çok anlaştığını belirten anne – babaların puan ortalamaları ($\bar{x}=75.555$) anlamli düzeyde farklılaşmaktadır.

Tablo 17a ve 17b’de yer alan Ebeveyn Tutum Ölçeği, Otoriter Tutum alt boyutunda istatistiksel olarak anlamli farklılık gözlemlenmiştir ($F(2,117)=5.288, p<.01$). Scheffe Testi sonucuna göre çocuk yetiştirme konusunda eşi ile az anlaştığını belirten anne – babaların puan ortalamaları ($\bar{x}=25.000$) ile eşi ile çok anlaştığını belirten anne – babaların puan ortalamaları ($\bar{x}=20.022$) anlamli düzeyde farklılaşmaktadır.

Koruyucu Tutum alt boyutunda çocuk yetiştirme konusunda eşi ile az anlaştığını belirten anne – babaların puan ortalamaları ($\bar{x}=33.789$), eşi ile orta düzeyde anlaştığını belirten anne – babaların puan ortalamaları ($\bar{x}=32.178$) ve eşi ile çok anlaştığını belirten anne – babaların puan ortalamaları ($\bar{x}=33.222$) olarak belirtilmiştir. Bu boyut altındaki puan ortalamaları incelendiğinde istatistiksel olarak anlamli bir farklılık gözlemlenmemiştir ($F(2,117)=.606, p>.05$).

Ebeveyn Tutum Ölçeği, İzin Verici Tutum alt boyutunda yer alan ve eşi ile az anlaştığını belirten anne – babaların puan ortalamaları ($\bar{x}=21.473$), eşi ile orta düzeyde anlaştığını belirten anne – babaların puan ortalamaları ($\bar{x}=19.892$) ve eşi ile çok anlaştığını belirten anne – babaların puan ortalamaları ($\bar{x}=19.844$) olarak belirtilmiştir. Bu alt boyutta puanlar arasında anlamli bir farklılık gözlemlenmemiştir ($F(2,117)=.971, p>.05$).

4.16 Çalışmanın On Altıncı Alt Problemine İlişkin Bulgular

Çalışmanın on altıncı alt problemi anne babaların çocuk yetiştirme tutumları ile bu konuda sosyal çevrelerinden aldığı destek arasında anlamlı bir ilişki olup olmadığı ile ilgilidir. Bu alt problem doğrultusunda elde edilen veriler tablo 18a ve 18b’de görülmektedir.

Tablo 18a: Anne - Babaların Ebeveyn Tutum Ölçeği Alt Boyut Puanlarının Ebeveynlerin Çocuk Yetiştirme Konusunda Sosyal Çevresinden Gördüğü Destek Durumuna Göre Ortalama ve Standart Sapma Değerleri

Sosyal Destek	N	\bar{x}	Ss	
Demokratik	Az	50	72.440	7.798
	Orta	46	73.413	7.310
	Çok	24	76.291	6.430
	Toplam	120	73.583	7.435
Otoriter	Az	50	21.920	5.612
	Orta	46	22.282	6.202
	Çok	24	20.166	5.576
	Toplam	120	21.708	5.844
Koruyucu	Az	50	32.660	7.375
	Orta	46	33.369	5.117
	Çok	24	32.125	6.074
	Toplam	120	32.825	6.297
İzin Verici	Az	50	20.860	4.593
	Orta	46	19.239	4.789
	Çok	24	20.291	4.112
	Toplam	120	20.125	4.600

Tablo 18b: Katılımcıların Ebeveyn Tutum Ölçeği Alt Boyut Puanlarının Ebeveynlerin Çocuk Yetiştirme Konusunda Sosyal Çevresinden Gördüğü Destek Durumuna Göre ANOVA Sonuçları

Varyansın Kaynağı	Kareler Toplamı	Sd	Kareler Ortalaması	F	Anlamlı p Fark
Demokratik					
Gruplar arası	242.736	2	121.368	2.241	.111
Grup içi	6336.431	117	54.158		
Toplam	6579.167	119			

Otoriter					
Gruplar arası	74.452	2	37.226	1.092	.339
Grup içi	3990.339	117	34.105		
Toplam	4064.792	119			
Koruyucu					
Gruplar arası	26.763	2	13.381	.334	.717
Grup içi	4692.562	117	40.107		
Toplam	4719.325	119			
İzin Verici					
Gruplar arası	63.777	2	31.889	1.520	.223
Grup içi	2455.348	117	20.986		
Toplam	2519.125	119			

Tablo 18a ve 18b’de, Ebeveyn Tutum Ölçeği alt boyut puanlarının ebeveynlerin sosyal çevrelerinden gördüğü destek durumuna göre puan ortalamalarına yer verilmiştir.

Ebeveyn Tutum Ölçeği, Demokratik Tutum alt boyutunda, puan ortalamaları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık gözlemlenmemiştir ($F(2,117)=2.241$, $p>.05$). Bu alt boyutta sosyal çevrelerinden az destek gördüğünü belirten anne - babalar ($\bar{x}=72.440$), sosyal çevresinden orta düzeyde destek gördüğünü belirten anne - babalar ($\bar{x}=73.413$) ve sosyal çevrelerinden çok destek gördüğünü belirten anne - babalar ($\bar{x}=76.291$) puan ortalamalarına sahiptirler.

Otoriter Tutum alt boyutunda, sosyal çevresinden az destek gören anne - babalar ($\bar{x}=21.920$), sosyal çevresinden orta düzeyde destek gören anne-babalar ($\bar{x}=22.282$) ve sosyal çevresinden çok destek gören anne-babalar ($\bar{x}=20.166$) puan ortalamasına sahiptir. Bu alt boyuttaki puan ortalamaları arasında anlamlı bir farklılık gözlemlenmemiştir ($F(2,117)=1.092$, $p>.05$).

Ebeveyn Tutum Ölçeği, Koruyucu Tutum alt boyutunda yer alan, sosyal çevresinden az destek gördüğünü belirten anne-babalar ($\bar{x}=32.660$), sosyal çevresinden orta düzeyde destek gördüğünü belirten anne-babalar($\bar{x}=33.369$) ve sosyal çevresinden çok destek gördüğünü belirten anne - babalar($\bar{x}=32.125$) puan ortalamasına sahiptirler. Bu alt boyutta yer alan puan ortalamaları arasında anlamlı bir farklılık gözlemlenmemiştir ($F(2,117)=.334, p>.05$).

İzin Verici Tutum alt boyutunda yer alan ve sosyal çevresinden az destek gördüğünü belirten anne-babaların puan ortalaması ($\bar{x}=20.860$), sosyal çevresinden orta düzeyde destek gördüğünü belirten anne-babaların puan ortalaması ($\bar{x}=19.239$) ve sosyal çevresinden çok destek gördüğünü belirten anne-babaların puan ortalaması ($\bar{x}=20.291$) olarak belirlenmiştir. İzin Verici Tutum alt boyutunda yer alan puan ortalamaları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık gözlemlenmemiştir ($F(2,117)=1.520, p>.05$).

4.17 Çalışmanın On Yedinci Alt Problemi

Çalışmanın son alt problemi ile DeMoulin Çocuklar İçin Benlik Algısı Ölçeği Atl Boyut ve Toplam Puanları ile ETÖ Alt Boyutları arasındaki ilişkiler korelasyon analizi yoluyla incelenerek yorumlanacaktır.

Tablo19: DeMoulin Alt Boyutları ve Toplam Puanı ile ETÖ Alt Boyutları Arasında Yapılan Korelasyon Analizi Sonuçları

Değişkenler	Otoriter	Koruyucu	İzin	OY	OSAY	DMTOP
Demokratik	-.386** .000	.024 .797	.041 .660	.114 .215	.089 .331	.116 .207
Otoriter		.094 .305	.151 .100	-.050 .587	.008 .933	-.028 .765
Koruyucu			.031	.106	.092	.112

	.740	.250	.318	.223
İzin		-.008	.019	.005
		.933	.835	.960
OY			.577**	.914**
			.000	.000
OSAY				.859**
				.000

Tablo 17 incelendiğinde Ebeveyn Tutum Ölçeği alt boyutlarından elde edilen puanlar ile DeMoulin Çocuklar İçin Benlik Algısı Ölçeği toplam ve alt boyut puanları arasındaki korelasyonlar görülmektedir.

Ebeveyn Tutum Ölçeği Otoriter Alt Boyutu ile Demokratik Alt Boyutu arasında ters yönde ($r=-.386$, $p<0.01$) anlamlı bir ilişki olduğu bulunmuştur.

DeMoulin Çocuklar İçin Benlik Algısı Ölçeği Öz Yeterlilik Alt Boyutu ile Öz Saygı Alt Boyutu ($r=.577$, $p<0.01$) ile DeMoulin Toplam Puanları ($r=.914$, $p<0.01$) arasında pozitif yönde anlamlı bir ilişki bulunmuştur.

DeMoulin Çocuklar İçin Benlik Algısı Ölçeği Öz Saygı Alt Boyutu ile DeMoulin Toplam Alt boyutu arasında pozitif yönde anlamlı bir ilişki bulunmuştur ($r=.859$, $p<0.01$).

Ebeveyn Tutum Ölçeği alt boyutlarından elde edilen puanlar ile DeMoulin Çocuklar İçin Benlik Algısı Ölçeği toplam ve alt boyut puanları arasında anlamlı herhangi bir ilişki belirlenmemiştir.

Bölüm 5

SONUÇ VE TARTIŞMA

Araştırmanın bu bölümünde, uygulanan veri toplama araçları yoluyla toplanan ve 5-6 yaş çocuklarının özgüven düzeyleri ve ebeveyn çocuk yetiştirme tutumları ile ilgili olabilecek değişkenlere ilişkin analiz sonuçları alan yazındaki çalışmalar doğrultusunda tartışılarak yorumlanacaktır.

Örnekleme oluşturan, okul öncesi eğitim kurumuna devam eden çocukların DeMoulin Benlik Algısı Ölçeği Alt Boyut Puanları çocukların cinsiyetine göre değerlendirildiğinde, Öz Yeterlilik Alt Boyutu ve Öz Saygı Alt Boyutlarında cinsiyet değişkeni açısından anlamlı bir fark bulunmamıştır. DeMoulinin Toplam Benlik Algısı puanları incelendiğinde, araştırmaya katılan kız öğrencilerin Toplam Benlik Algısı puan ortalamaları erkek öğrencilere göre daha düşük olduğu görülmüş ve bu fark istatistiksel olarak anlamlı çıkmıştır.

Alan yazında benzer çalışmalar gözden geçirildiğinde çocukların cinsiyetleri ile özgüven duyguları arasındaki ilişkilerde çelişki sonuçlara ulaşıldığı görülmektedir. Örneğin, Hamiden Karaca, Gündüz ve Aral (2011)'in okul öncesi dönem çocuklarının sosyal davranışlarını belirlemek amacıyla gerçekleştirdikleri çalışmalarında öğretmen görüşlerine göre erkek öğrencilerin puan ortalamalarının kız öğrencilerin puan ortalamasına kıyasla yüksek olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Bu sonucu destekleyen bir veride Sharma ve Pandey'nin (2015), ebeveyn tutumlarının ergenlik dönemindeki çocukların özgüvenine etkilerini inceledikleri

çalışmadan gelmiş ve erkek ergenlerin özgüven düzeyinin kız ergenlere göre az miktarda da olsa yüksek olduğu tespit edilmiştir.

Bundan farklı biçimde, Gültekin Akduman, Günindi ve Türkoğlu (2015), çocukların okul öncesi dönemde sosyal beceri düzeyleri ile davranış problemleri arasındaki ilişkiyi inceledikleri çalışmalarında çocukların cinsiyete göre problem davranış puanlarının ortalamalarına bakıldığında kız çocukların sosyal beceri düzeylerinin erkek çocuklara göre anlamlı düzeyde yüksek olduğu sonucu bulunmuştur. Çelik ve Onay (2014)'ın 6. sınıf öğrencilerin bilimsel tutumları ve özgüvenleri arasındaki ilişkiyi inceledikleri çalışmalarında, kızlarda özgüven ve bilimsel tutum düzeyleri arasındaki ilişkinin erkeklere oranla daha yüksek olduğu bulunmuştur.

Yukarıdaki örneklerden görüleceği gibi cinsiyet ile özgüven düzeyi arasındaki ilişkileri inceleyen çalışma sayısı sınırlıdır ve ele alınan yaş düzeyleri de farklılaşmaktadır. Ayrıca belirtilen çalışmalarda çocukların özgüven düzeyleri farklı ölçme araçları ile incelenerek çeşitli değişkenlere göre ilişkilendirilmeye çalışılmıştır. Bu nedenle gelecekte yapılacak çalışmalarda erken dönemlerde çocukların özgüven düzeylerinin cinsiyetlerine göre ne tür özellikler taşıdığına yönelik daha detaylı araştırmalara gereksinim vardır. Ayrıca bu çalışmaların boylamsal olarak sürdürülmesinin de süreç içinde farklı cinsiyetten çocukların özgüven düzeylerindeki değişimlerin izlenmesi açısından yararlı olacağı düşünülmektedir.

Çalışmanın ikinci alt problemi, çocukların özgüven puanlarının ebeveynlerinin eğitim durumları açısından farklılaşıp farklılaşmadığının anlaşılması ile ilgilidir. Bu alt problem kapsamında yapılan analizlerde Öz Yeterlilik alt boyutu ve Öz Saygı alt boyutlarının yanı sıra DeMoulin toplam puanları açısından

ebeveynlerin eğitim durumlarına göre bir fark görülmemiştir. Ancak farklı eğitim düzeylerine sahip ebeveynleri olan çocukların puan ortalamaları incelendiğinde ÖzYeterlik alt boyutunda ilkokul mezunu ebeveynlerin çocukları ($\bar{x}=35.615$) ile üniversite mezunu ebeveynlerin çocukları ($\bar{x}=35.959$) birbirilerine yakın puan almışlardır. Öz Saygı boyutunda da bu ilişkide farklılık gözlenmekle birlikte DeMoulin Toplam puanlarından da benzer bir yönelim gözlenmektedir (İlkokul $\bar{x}=75.923$, üniversite $\bar{x}=75.836$). Bu bulgu alan yazında ebeveyn eğitim durumlarının etkisini inceleyen çalışmaların bulguları açısından değerlendirildiğinde ilginçtir. Tatlı, Selimoğlu ve Bademci (2012) okulöncesi dönemde çocuğu olan annelerin çocuk yetiştirme tutumları inceledikleri çalışmalarında, annelerin eğitim düzeyi ile çocuk yetiştirme tutumları arasında anlamlı ilişki bulunmuştur. Yürütülen bu çalışma sonucuna göre annenin eğitim düzeyinin yüksek olması uygun disiplin yöntemlerini bildiğini ve uyguladığını göstermektedir. Benzer biçimde, 5-6 Yaş çocuğu olan ebeveynlerin çocuk yetiştirme tutumlarının incelendiği, Özgüven ve Tezel Şahin (2005) tarafından yürütülen çalışmada, ebeveynlerin öğrenim düzeyi arttıkça anne-baba tutumlarının olumlu yönde değişime uğradığı ve geleneksel tutumdan uzaklaştığı sonucuna ulaşılmıştır. Yurtdışından elde edilen çalışma bulgularına göre de, kolej öğrencilerinin akademik başarıları ile ebeveynlerinin eğitim düzeyleri arasında olumlu yönde ilişkiler bulunmuştur (Gooding, 2001; Smoke, 2006).

Bu çalışmadan elde edilen bulgular ile yukarıdaki sonuçlar desteklenmemektedir. Bunun nedenlerinin daha iyi anlaşılabilmesi için ailelerin eğitim durumlarının yanı sıra, aile içinde çocuğa sağladıkları farklı ortamlarını da daha detaylı incelenmesi gereklidir. Bu açıdan ebeveynlerin eğitim durumlarının çocukları ile ilişkilerine hangi biçimlerde yansıdığı konusunda daha detaylı incelemelere gerek vardır.

Araştırmanın üçünü alt problemi ebeveynlerin çalışma durumlarına ile çocuklarının özgüven puanları arasındaki ilişki ile ilgilidir. Bu alt problem kapsamında çocukların DeMoulin Benlik Algısı Ölçeği Öz Yeterlilik Alt Boyutu, Öz Saygı Alt Boyutu ve DeMoulin Toplam alt boyutunda aldıkları puan ortalamaları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark gözlemlenmemiştir. Bu alt boyutta istatistiksel olarak anlamlı fark çıkmasa da, öz saygı alt boyutunda yer alan memur ve özel sektör çalışanı ailelerin puan ortalamasındaki yakınlık ile (Memur $\bar{x}=40.248$ ve Özel Sektör $\bar{x}=40.428$) DeMoulin Toplam Alt Boyutunda yer alan özel sektör çalışanı ailenin çocuklarının aldığı puan ortalamasındaki yükseklik dikkat çekicidir ($\bar{x}=78.371$). Alan yazın incelendiğinde çocuklardaki özgüven düzeyi ile anne-babanın çalışma durumu arasındaki ilişkiyi doğrudan ölçen çalışmalara rastlanmamıştır. Fakat, özgüven terimini içeren kişilik gelişimi, benlik gelişimi ile ilgili araştırmalar incelendiğinde, kişilik gelişiminde ailesel faktörlerin etkisini inceleyen bir çalışma ile karşılaşılmıştır (Yeşilyaprak, 1993). Bu çalışma ile ergenlerin kişilik gelişimi ile annenin çalışması arasında ilişki arandığında istatistiksel olarak anlamlı bir sonuca ulaşılmamıştır. Benzer bir araştırma ise Deckers, Falk, Kosse, Schildberg-Hörisch (2015) tarafından, sosyoekonomik statünün çocuğun kişilik gelişimi üzerine etkilerini incelediği çalışma olmuştur. Bu çalışma ile anne-babanın eğitim düzeyi ile gelir durumu incelenmiş ve yüksek sosyoekonomik düzeye sahip ailelerin çocuklarının daha yüksek IQ sonuçlarına ulaştıkları, daha sabırlı oldukları ve daha paylaşımcı oldukları sonucu ortaya çıkmıştır.

Araştırmanın üçüncü alt problemi olan anne-babanın çalışma durumu ile çocukların özgüven düzeyi arasında herhangi bir ilişki bulunmaması, ebeveynlerin çocukları ile girdikleri etkileşimde çalışma durumlarında ziyade birlikte geçirdikleri

zaman niteliğinin önemli olduğu ile alakalı olabilmektedir. Alan yazında bu alt problemle ilgili sınırlı kaynak ulaşımı da bizlere çocuklarla girilen etkileşim niteliğinin önemini hatırlatmaktadır. Anne-babanın çalışma durumu ile çocuğun gelişimi arasındaki ilişkileri belirlemeye yönelik çalışmalarda, anne-babanın çocukla birlikte geçirdiği zamanın niteliksel açıdan özellikleri daha detaylı inceleyecek çalışmalar yapılabilir.

Araştırmanın dördüncü alt problemi, çocukların özgüven puanlarının ailedeki çocuk sayısına göre farklılaşıp farklılaşmadığı ile ilgilidir. DeMoulin Çocuklar İçin Benlik Algısı Ölçeği Öz Yeterlilik, Öz Saygı ve DeMoulin Toplam Alt Boyutlarında yer alan puan ortalamaları arasında anlamlı bir farklılık gözlemlenmemiştir. Ölçeğin sahip olduğu üç alt boyutun puan ortalamaları kendi içinde değerlendirildiğinde, her alt boyutun kendi içinde birbirine çok yakın değerler aldığı görülmüştür.

Alan yazında benzer çalışmalar gözden geçirildiğinde, kardeş sayısı ile özgüven düzeyini doğrudan inceleyen çalışmalara rastlanmamış fakat kardeş sayısı ve çocuğun davranış problemleri, öz kavram ilişkisi ve doğum sırası ile özgüven arasındaki ilişkileri ölçen çalışmalara rastlanmıştır. Bu çalışmalardan biri olan ve okul öncesi çocukların davranış problemleri ile sosyal beceri düzeyleri arasındaki ilişkiyi inceleyen çalışma da, kardeş sayıları problem davranış puanlarına ilişkin ortalama ile sosyal beceri puanlarına ilişkin ortalama arasında anlamlı bir fark gözlemlenmemiştir (Gültekin Akduman, Günindi, Türkoğlu, 2015). Johnson'ın (2014) doğum sırasının kişilerin hayat doyumu, kişilik ve özgüven gelişimine etkisini incelediği çalışmasında, doğum sırası ve kişilerin özgüven gelişimi arasında anlamlı bir ilişki bulunmamıştır. Farklı şekilde, kardeş sayısı ve öz-kavram ilişkisini inceleyen bir diğer araştırmada da (Ö.Tuncer, İnci Atay, Türker & H. Tuncer, 2014),

kardeş sayısı ile öz-kavram puanı arasında anlamlı bir ilişki bulunmuş dolayısı ile araştırma sonucunda kardeş sayısının özgüven ile ilişkili olduğu belirtilmiştir.

Alan yazındaki çalışmalar incelendiğinde, çocuklar üzerinde yapılan araştırmalar da kardeş sayısı ile özgüven arasında tutarlı bir ilişki bulunamadığı sonucuna ulaşılmıştır. Kardeş sayısı veya doğum sırası değişkenleri ile ilgili yapılan çalışmalarda çıkan anlamlı farklılıkların daha çok ergenlik çağındaki çocuklarla ilgili olduğu gözlemlenmiştir. Bu nedenle özellikle erken çocukluk dönemindeki çocukların özgüven gelişimleri ile ailedeki kardeş sayısı arasında ilişkilerin daha kapsamlı çalışılması gerektiği düşünülmektedir.

Araştırmanın beşinci alt problemi, çocukların özgüven puanlarının anne-babalarının kendi belirttikleri çocuk yetiştirme tutumlarına göre farklılaşp farklılaşmadığının anlaşılması ile ilgilidir. Öz Yeterlilik Alt boyutu, Öz Saygı Alt Boyutu ve DeMoulin Toplam puan ortalamaları arasında ebeveynlerin kendi belirttikleri çocuk yetiştirme tutumları açısından anlamlı bir farklılık gözlemlenmemiştir. Ancak, DeMoulin Toplam Alt Boyutu puan ortalamaları incelendiğinde, otoriter tutuma sahip olduğunu belirten ebeveynlerin puanları (\bar{x} =78.666) ve koruyucu tutuma sahip olduğunu belirtenlerin (\bar{x} = 75.750) puan ortalamalarının birbirinden oldukça farklı değer aldığı gözlemlenmiştir. Bu bulgu alan yazında incelendiğinde, ebeveyn tutum ve davranışlarının baskı, disiplin ve koruyuculuğa karşılık gelen davranışları çocuk ve ergenler üzerinde olumsuz etki yarattığı ve demokratik ve kabul edici tutumun çocuklar üzerinde olumlu etki yarattığı sonuçları bulunmuştur (Sümer, Gündoğdu Aktürk, Helvacı, 2010). Kırman ve Doğan'ın (2017), anne-baba ve çocuk ilişkilerini derledikleri çalışmalarında bazı çalışmaların anne baba tutumlarının çocukların davranış problemleri ile ilişkili olduğunu belirtirken bazı çalışmalarında bununla ilişkili olmadığı sonucuna

ulaşmıştır. Bu araştırmadan elde edilen bulgular ile farklı sonuca sahip olan bir çalışma da Firouzkouhi Moghaddam, Validad, Rakhshani ve Assareh (2017)'in annelerin farklı ebeveyn stillerinin çocuğun özgüveni üzerine etkilerini inceledikleri çalışmadır. Bu çalışmada ilköğretime devam eden çocukları özgüven düzeyi ile annelerinin sergiledikleri ebeveyn stilleri arasındaki ilişki incelenmiş ve en yüksek özgüvene sahip çocukların otoriter ebeveyn stiline sahip ebeveynleri olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Görüldüğü gibi alan yazın incelendiğinde ebeveynlerin kendilerince algıladıkları ve belirttikleri çocuk yetiştirme stilleri ile çocuklardaki özgüven arasındaki ilişkilerle ilgili farklı sonuçlara ulaşılmıştır. Anne-babaların kendi belirttikleri ebeveyn tutumlarının çocukların gelişimi üzerinde olumlu ya da olumsuz etkisinin belirtildiği çalışmaların yanı sıra ebeveynlerin tutumlarının çocuk gelişimi üzerinde nötr etkisinin bulunduğu çalışmalarla da karşılaşmıştır. Bu çalışmada çocuklardaki özgüven düzeyi ile anne baba tutumu arasındaki ilişkinin yeterince ortaya koyulamamış olmasının önemli bir nedeninin örneklem grubunun küçük olması ile ilişkili olabileceği düşünülmektedir. Bu nedenle KKTC'de bu alanda yürütülecek araştırmaların ebeveynlerin çocuk yetiştirme stillerini daha detaylı ve geniş örneklem üzerinden incelemesinin yararlı olacağı düşünülmektedir. Ayrıca ebeveynlerin çocuk yetiştirmeye yönelik inançlarının yanı sıra uygulamalarını da daha detaylı incelenmesi yararlı olacaktır. Bu yolla KKTC'de yaygın anne-babalık stillerinin daha iyi anlaşılması ve bunun çocukların özgüven gelişimi ile ilişkilerinin daha kapsamlı anlaşılmasına katkıda bulunacağı düşünülmektedir.

Araştırmanın altıncı alt problemi, örnekleme oluşturan okul öncesi eğitim grubuna devam eden çocukların özgüven puanlarının, ebeveynlerin çocuk yetiştirme konusunda kendilerini ne ölçüde yeterli gördükleri değişkeni ile değerlendirilmiştir.

Çocukların özgüven puan ortalamaları, Öz Yeterlilik Alt Boyutu, Öz Saygı Alt Boyutu ve DeMoulin Toplam Alt boyutu açısından incelendiğinde puanlar arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık bulunmamıştır. Benzer bir çalışma da anne-babaların öz yeterlik algısı ile 4-5 yaş grubundaki çocukların sosyal yetkinlik ve saldırganlık davranışları arasındaki ilişkinin irdelendiği çalışmadır (Gülay Ogelman, Çiftçi Topaloğlu, 2012). Bu araştırma sonucunda annelerin ve babaların yeterlik algıları ile ebeveynlik görevine yönelik ilgileri ile çocukların saldırgan puanları arasında anlamlı bir ilişki bulunmamıştır. Bir diğer çalışma da ise, Aksoy ve Diken (2009)'in gelişim riski altında olan çocukların annelerin ebeveynlik öz yeterlilik algıları hakkında yapılan çalışmaları inceledikleri araştırmalarında, annelerin sahip olduğu ebeveynlik öz yeterlik algısı ile çocukların gelişimi arasında ilişki olduğu görülmüştür. Türkiye dışında yapılan bir başka çalışma da ise ebeveynlik yeterliği ve bilgisinin ebeveyn ile yeni doğan bebek arasındaki oluşan ilk ebeveynlik iletişimi arasındaki ilişki incelenmiştir (Grimes, 2012). Bu çalışma sonucunda ebeveyn ve çocuk arasında oluşan ilk deneyimler ile ebeveynlik öz yeterliği arasında anlamlı bir ilişki bulunmamıştır.

Alan yazın incelendiğinde, ebeveynlerin öz yeterlik algısı ile çocuğun özgüven düzeyi arasındaki ilişkinin sınırlı biçimde çalışıldığı görülmektedir. Bu araştırma bulguları ile diğer çalışmalar arasında anlamlı bir ilişkinin bulunmamasının nedeni diğer çalışmalarda kullanılan öz yeterliği ölçen ölçekler ile bu çalışma da kullanılan ölçme aracıyla alakalı olabilir. Gelecekte konu ile ilgili yapılacak çalışmalarda anne-babanın öz yeterlik algıları ile çocukların özgüven düzeyi arasındaki ilişkinin daha kapsamlı incelenmesinin yararlı olacağı düşünülmektedir.

Araştırmanın yedinci alt problemi doğrultusunda okul öncesi eğitim kurumuna devam eden 5-6 yaş grubundaki çocukların özgüven puanları ile anne-

babalarının çocuk yetiştirme konusunda eşleri ile anlaşma durumları arasındaki ilişki incelenmiştir. Çocukların Öz Yeterlilik, Öz Saygı ve DeMoulin toplam alt boyutlarında aldıkları puan ortalamaları ile ebeveynlerinin eşleri ile anlaşma durumlarına göre istatistiksel olarak anlamlı farklılık bulunmamıştır. Bu alt boyutla ilgili alan yazın incelendiğinde, eşlerin anlaşma durumu ile çocuktaki özgüven düzeyini ele alan herhangi bir çalışma ile karşılaşılmamıştır. Benzer çalışmalardan biri, okul öncesi çocuğu olan babaların babalık rolü algısı ile eş destek durumlarını inceleyen araştırma olmuştur (Türkoğlu, Gültekin Akduman, 2015). Belirtilen bu çalışma sonuçlarına göre babaların babalık rolü algıları eşlerinden gördükleri destek durumuna göre (maddi yardım, bilgi, sosyal ilgi v.b) pozitif yönde artmaktadır. Benzer bir çalışma yine babalık rolü üzerine yapılmış ve değişen babalık rolünün çocuk gelişimine etkisi incelenmiştir (Kuzucu,2011). Bu çalışma ile geleneksel baba algısı ile geleneksel olmayan baba algısı incelenmiş ve bunun sonucunda ailede annenin çalışma hayatına katılması ile eşine çocuk yetiştirme konusunda destek veren ve değişen babalık rolünün çocuğun gelişimine pozitif anlamda etki ettiği sonucu bulunmuştur. Yurt dışında konu ile ilgili çalışmalar daha çok boşanmış ailelerin veya çatışan ailelerin çocuklarının gelişimi üzerindeki olumsuz etkilerinin incelenmesine ağırlık vermektedir. Cowan ve Pape Cowan (2014) tarafından eşler arası ilişki geliştirme eğitiminin çocukların gelişimlerine katkısının ele alındığı çalışmada, eşlerin birbirlerinden aldıkları doyumun düşüşünün çocuk gelişimi üzerine negatif etkisinden bahsedilmiş, anne ve babanın birbirlerini desteklemesinin çocuğun davranışlarına pozitif etkide bulunduğu belirtilerek eş eğitim programı için dokuz müdahale yöntemi öne sürülmüştür.

Bu çalışmada anne-babaların çocuk yetiştirme konusunda eşleri ile anlaşma durumlarına ilişkin algıları beyanları doğrultusunda tespit edilmiş ancak çocukların

özgüven puanları ile ilişkili bir sonuca ulaşamamıştır. Ebeveynlerin, çocuklarının gelişimi ve eğitimi ile ilgili konularda eşleri ile anlaşma düzeyleri sağlıklı gelişim açısından önemli bir etken olacağına inanılmaktadır. Bu açıdan, anne- babaların çocuklarını yetiştirme açısından eşleri ile anlaşmadan ne algıladıklarının ileride yapılacak çalışmalarda farklı yönleri ile ele alınarak incelenmesinin aile dinamiklerinin ve bunun çocuk gelişimine yansımalarının anlaşılmasına katkıda bulunacağı düşünülmektedir.

Araştırmanın sekizinci problemi, çocukların özgüven puanlarının ebeveynlerinin sosyal çevrelerinden gördükleri destek durumuna göre farklılaşp farklılaşmadığı ile ilgilidir. Anne-babaların sosyal çevrelerinden gördüklerini belirttikleri desteğe ilişkin değerlendirmeleri ile çocukların Öz Saygı ve DeMoulin toplam alt boyut puanları arasında anlamlı bir ilişki bulunmamıştır. Öz Yeterlilik Alt Boyutunda ise; sosyal çevrelerinden az destek gördüğünü belirten ebeveynlere sahip çocukların puan ortalamalarının ($\bar{x}= 35.280$), sosyal çevrelerinden orta düzeyde destek gördüğünü belirten ebeveynlere sahip çocukların puan ortalamaları ($\bar{x}=37.782$) ile sosyal çevrelerinden çok destek gördüğünü belirten ebeveynlerin çocuklarının puan ortalamalarından ($\bar{x}=37.833$) anlamlı düzeyde düşük olduğu belirlenmiştir. Öz Yeterlilik Alt Boyutundaki puan ortalamaları, ebeveynlerin çocuk yetiştirme konusunda sosyal çevrelerinden aldıkları desteğe göre anlamlı düzeyde farklılaşmıştır. Alan yazında çocukların özgüveni ile anne-babanın çocuk yetiştirme konusunda sosyal çevrelerinden aldığı destek ile ilgili farklı çalışmalar ile karşılaşılmıştır. Türkmen (2012)'in öznel iyi oluşun yapısında oluşabilecek değişkenleri ölçtüğü çalışmasında anne baba tutumlarının öz saygı ve sosyal destekle ilişkisi ölçülmüş ve anne-baba tutumlarının algılanan sosyal destekle ve öznel iyi oluşla ilişkili olduğu sonucu bulunmuştur. Bunun dışında, konuyla ilgili çalışmalar

genellikle ergenlik döneminde gençlerin sosyal çevrelerinden gördükleri destek ile problem davranışları, engelli bireylerin ailelerinden ve sosyal çevrelerinden gördüğü sosyal destek ve engelli çocuğa sahip ailelerin algıladıkları sosyal desteği içeren çalışmalardır.

Araştırmanın bu alt probleminde çocukların öz yeterlilik alt boyutunda aldıkları puanlar istatistiksel olarak anlamlı çıkmıştır. Alan yazın incelendiğinde ailenin sosyal çevresinden gördüğü destek ve çocuğun özgüven düzeyine etkisi ile alakalı çalışmaların sınırlı olduğu gözlenmiştir. Ebeveynlerin çocuklarını yetiştirme konusunda sosyal çevrelerinden algıladıkları desteğin çocuklarının gelişimi konusundaki uygulamalarına hangi açılardan etkide bulunduğu anlaşılması özellikle KKTC gibi kapalı ve geleneksel aile ilişkilerinin baskın olduğu bir toplum için oldukça önemlidir. Anne-babaların algıladıkları sosyal destek ile ebeveynlik becerileri arasında nasıl bir ilişki olduğunun ve bunun hangi biçimlerde çocukların Öz Yeterlilik gelişimlerine katkıda bulunduğu anlaşılması için daha çok sayıda çalışmaya gereksinim bulunmaktadır.

Araştırmanın dokuzuncu problemi anne-babalara uygulanan Ebeveyn Tutum Ölçeği Alt Boyut puanlarının, çocuklarının cinsiyetine göre farklılaşıp farklılaşmadığı ile ilgilidir. Örneklemi oluşturan ebeveynlerin, Ebeveyn Tutum Ölçeğinin Demokratik, Otoriter, Koruyucu ve İzin Verici alt boyutlarından aldıkları puanlar çocuklarının cinsiyetine göre değerlendirildiğinde istatistiksel olarak anlamlı bir fark bulunmamıştır. Okul öncesi dönem çocuğa sahip ebeveynlerin tutumlarının çeşitli değişkenlerle incelendiği bir çalışmada, anne tutumları ile çocuğun cinsiyeti arasında anlamlı fark bulunmamıştır (Tezel Şahin, Özyürek, 2008). Benzer şekilde ilköğretime başlayan çocukların anne babalarının tutumlarının okul öncesi eğitimden yararlanma düzeylerine göre incelendiği çalışmada da yine çocukların cinsiyeti ile

anne-baba tutumları arasında anlamlı fark bulunmamıştır (Balat, 2007). Yukarıda sözü geçen çalışmaların sonuçlarından farklı olarak, yurt dışında yapılan ve ebeveyn stillerinin çocukların gelişimi üzerine etkisini inceledikleri çalışmalarında da ise babaların ve annelerin erkek çocukları üzerinde daha otoriter tutum sergiledikleri, kız çocuklarına daha çok demokratik tutum sergiledikleri ve erkek çocuklarına kız çocuklarına kıyasla daha çok izin verici tutum sergiledikleri sonuçları bulunmuştur.

Yukarıdaki çalışmalardan görüleceği üzere cinsiyet değişkeni ve anne-baba tutumu ile ilgili çalışmalar farklı olarak sunulmuştur. Cinsiyet değişkeni ve anne-baba tutumunu arasındaki ilişkiyi ele alan çalışmaların her birinde farklı ölçme araçları kullanılmış ve farklı yaş gruplarını içeren uygulamalar gerçekleştirilmiştir. İleride gerçekleştirilecek çalışmalarda bu iki değişken arasındaki ilişkinin daha kapsamlı ele alınması yararlı olacaktır.

Araştırmanın onuncu alt probleminde, örnekleme oluşturan anne-babaların, Ebeveyn Tutum Ölçeği alt boyut puanlarının öğrenim durumlarına göre sonuçlarına yer verilmiştir. Ebeveynlerin öğrenim durumlarına göre ölçekte bulunan Demokratik, Otoriter ve İzin verici alt boyutları ile ebeveyn tutumları arasında anlamlı fark bulunmazken, öğrenim durumu ile Koruyucu Tutum Alt Boyutunda istatistiksel olarak anlamlı fark bulunmuştur. Farkın kaynağını bulmak üzere yapılan Scheffe Testi sonuçlarına göre anlamlı fark, ilkökul mezunu anne-babalar ile ($\bar{x}=36.615$), ortaokul mezunu anne - babalar ($\bar{x}=37.214$) ve üniversite mezunu anne-babaların ($\bar{x}=30.673$) puan ortalamaları arasındaki farktan kaynaklanmaktadır. Bu bulgu alan yazında ebeveyn eğitim durumunun, tutumlar üzerindeki etkisi ile taranmış ve farklı alanlarda farklı konular üzerinde yapılan çalışmalarla karşılaşılmıştır. Bu bulgu sonucu ile benzer şekilde, Şanlı ve Öztürk (2012), okulöncesi dönemde çocuğu olan ebeveynlerin tutumlarını inceledikleri çalışmalarında, eğitim düzeyi düşük olan

annelerin aşırı koruyucu ve sıkı disiplin tutumları arasında anlamlı ilişki bulmuşlardır. Ayrıca, Gürşimşek (2009), anne – babaların çocuk yetiştirme ve eğitimine ilişkin inanç ve değerlerini ölçtüğü çalışmasında eğitim düzeyi ile ailelerin çeşitli tepkileri ve çocuk yetiştirme tutumu ile çocuğun kazanması gereken değerlere ilişkin inançları arasında anlamlı ilişkiler bulmuştur. Yurt dışında yapılan bir başka araştırma ise ebeveynlerin demografik özellikleri ile ebeveynlik stilleri ve çocuklarının akademik başarısı arasındaki ilişkiyi araştırmıştır (Kashahu, Dibra, Osmanağa, Bushati, 2014). Bu araştırma sonucuna göre araştırmaya katılan ailelerden demokratik tutumu benimseyen ailelerin yüksek eğitim aldığı sonucu bulunmuştur. Alan yazındaki çalışmaların birçoğunun araştırma sonucunu desteklediği görülmektedir.

Araştırmanın on birinci problemi anne-babaların çalışma durumları ile ebeveyn tutum ölçeği alt boyut puanları arasında anlamlı bir fark olup olmadığı ile ilgilidir. Örneklemi oluşturan anne-babaların, çalışma durumlarına göre değerlendirdikleri, ebeveyn tutum ölçeği Demokratik, Otoriter ve İzin Verici Tutum alt boyutlarındaki puan ortalamaları anlamlı bir farka sahip değildir. Ebeveynlerin koruyucu tutum alt boyutunda aldıkları puan ortalamaları ile çalışma durumları arasında ise istatistiksel olarak anlamlı fark bulunmuştur. Scheffe Testi sonucunda farkın, çalışmayan anne-babaların puan ortalamaları ile memur olan anne babaların puan ortalamalarından kaynaklandığı bulunmuştur (Çalışmayan anne-babalar \bar{x} =34.869 ve memur anne-baba \bar{x} =29.285). Anne-babaların çalışma durumu ile ebeveyn tutumlarını inceleyen çalışmalar ile ilgili alan yazın taramasında çelişkili sonuçlarla karşılaşılmıştır. Çalışan annelerin çocuk yetiştirme tutumlarının incelendiği çalışmanın sonucunda, çalışan annelerin yüksek öğrenim düzeyi ile birlikte daha az koruyucu, daha az baskıcı ve otoriter davranışlar sergilediği ortaya

konulmuştur (Haktanır, Baran, Alisinanoğlu, 1998). Bir başka çalışmada ise yine çalışmayan annelerin aşırı koruyucu ve sıkı disiplin davranışları arasında olumlu ilişki bulunmuştur (Şanlı & Öztürk, 2012). Yurt dışında Tong, Shinohara, Sugisawa, Tanaka, Maruyama, Sawada, Ishi & Anme (2009) tarafından yürütülen ve çalışan annelerin ebeveynlik stilleri ile erken çocukluk gelişimi döneminde olan çocuklarının gelişimini takip etme arasındaki ilişkiyi ölçtükleri çalışmalarında, çalışan annelerin geliştirmekte olan çocuklarını daha yakından takip etmeleri gerektiğini öne sürmüşlerdir.

Bu alt problemle ilgili Türkiye ve Dünyada yapılan araştırmalar incelendiğinde, çalışmayan annelerin daha çok koruyucu tutumu benimsedikleri ve geleneksel çocuk yetiştirme tutumu sergiledikleri sonucuna varılmaktadır. Bu çalışmada çalışmayan ebeveynler ile memur olan ebeveynlerin puan ortalaması arasındaki fark da yukarıdaki çalışmaları destekler niteliktedir. Annenin çalışma durumunun çocukla ilişkisine nasıl yansıdığı konusunda özellikle KKTC gibi kadınların çalışma oranlarının yüksek olduğu bir toplumda yapılacak çalışmaların anne-çocuk ilişkilerinin anlaşılmasına katkıda bulunacağına inanılmaktadır.

Araştırmanın on ikinci problemi ile ailedeki çocuk sayısı ile ebeveyn tutum ölçeği alt boyutlarında alınan puanlar arasındaki ilişkiler ele alınmıştır. Örneklemi oluşturan anne-babaların Ebeveyn Tutum Ölçeği Alt Boyut Puanları, sahip oldukları çocuk sayısına göre değerlendirildiğinde, Demokratik, Otoriter, Koruyucu ve İzin Verici Alt boyutlarında çocuk sayısı açısından anlamlı bir fark bulunmamıştır. Bu alt boyutla ilgili alan yazın taramasında araştırma sonucundan farklı sonuçların ortaya çıktığı çalışmalar ile karşılaşılmıştır. Gürşimşek (2009), ebeveynlerin çocuk yetiştirme ve eğitime ilişkin değerleri incelediği çalışmasında ebeveynlerin sahip olduğu çocuk sayısı ile kullanılan ölçekte verdikleri tepkiler arasında anlamlı ilişkiler

bulmuştur. Araştırma sonucuna göre, anne-babaların sahip olduğu çocuk sayısı arttıkça çocuklarının öz-yönetimine ilişkin değerlerinin önemseme düzeyi azalmaktadır. Benzer şekilde, 5-6 yaş grubunda çocuğu olan ebeveynlerin tutumlarının incelendiği araştırmada 3 ve daha fazla çocuğa sahip ailelerin tutumlarının 1 ve 2 çocuğu olanlara göre daha koruyucu ve daha sert disiplinli olduğu sonucu bulunmuştur (Özyürek &Tezel Şahin, 2005). Farklı şekilde baba tutumları ile çocuğun yaşı, cinsiyeti, doğum sırası ve kardeş sayısı değişkenleri arasındaki ilişkinin incelendiği çalışma da babaların sahip olduğu tutum puanlarının bu değişkenlerle anlamlı ilişkiye sahip olmadığı sonucu bulunmuştur (Akif İnci & Deniz, 2015). Benzer bir sonuç yurt dışında Lynn Ng, Mofrad ve Uba (2014) tarafından yürütülmüş ve ebeveynlerin çocuklarına karşı tutum ve davranışları ile çocuklarının doğum sırası arasındaki ilişki ölçülmüştür. Araştırma sonucuna göre anne-babaların tutum puan ortalamaları ile ilk çocuk ve son çocuklarına karşı olan davranışlarında anlamlı bir fark bulunmamıştır.

Yukarıdaki çalışmalardan görüleceği üzere ebeveynlerin sahip olduğu çocuk sayısı ve tutumları arasındaki ilişkiyi ölçen çalışmalarda farklı sonuçlar elde edilmiştir. Bu farkın kaynağı her bir çalışmada kullanılan ölçme aracının farklılığından kaynaklanabilmektedir. Bu çalışmanın örnekleminin sınırlı bir temsil gücüne sahip olduğu dikkate alındığında, gelecekte KKTC'nin tüm bölgelerinde ve farklı yapısal özellikteki aileleri kapsayıcı çalışmalar yapılması yararlı olacaktır. KKTC'nin özellikle son yıllarda farklı ülkelerden yoğun göç alan bir ülke olduğu dikkate alındığında ailedeki çocuk sayısı ve bunun çocuk yetiştirme ile ilişkisinin anlaşılması, ebeveynlere yönelik düzenlenecek eğitim programlarına önemli katkılar sağlayabilir.

Araştırmanın on üçüncü problemi ebeveynlerin çocuk yetiştirme tutum puanlarının kendi belirttikleri çocuk yetiştirme yaklaşımlarına göre farklılaşp farklılaşmadığı ile ilgilidir. Araştırmaya katılan anne-babaların Ebeveyn Tutum Ölçeği, İzin Verici Alt Boyutundaki puan ortalamaları ile kendi belirttikleri çocuk yaklaşımları arasında bir fark bulunmamaktadır. Ölçeğin Demokratik, Otoriter ve Koruyucu Alt Boyutları ile kendi belirttikleri çocuk yetiştirme yaklaşımları arasında ise istatistiksel olarak anlamlı fark bulunmuştur. Puanlar arasındaki farkın kaynağını bulmak üzere yapılan Scheffe Testi sonucuna göre anlamlı fark otoriter yaklaşım ($\bar{x} = 58.333$), koruyucu yaklaşım ($\bar{x} = 73.000$) ve demokratik yaklaşıma ($\bar{x} = 74.753$) sahip olduğunu belirten ailelerin puan ortalamalarından kaynaklanmaktadır. Literatür taramasında anne-babaların kendi belirttikleri çocuk yetiştirme yaklaşımları ile sergiledikleri ebeveyn tutumlarını doğrudan karşılaştıran çalışmalar yok denecek kadar az olduğu ve bu çalışmaların daha çok farklı ölçme araçları ile ölçülen anne-baba tutumlarının çocukların davranışı üzerine etkisi ile ilgili olduğu görülmüştür. Türkiye üzerinde yapılan çalışmalara örnek olabilecek bir çalışma okul öncesi dönem çocuğa sahip anne-babaların tutumlarının incelendiği çalışmadır (Sak, Şahin Sak, Atli, Şahin, 2015). Anne-baba tutumlarının okul öncesi dönem çocuğuna yönelik davranışlarının çeşitli değişkenlerle incelendiği bu çalışma sonuçlarına göre, anne-babaların kendi anne-babalık tutumu hakkında bir farkındalık sahibi olduğu ve kendi tutumlarını yorumlarken literatür ile paralel tanımlar kullandıkları sonucu bulunmuştur. Dünya üzerinde yapılan çalışmalarla ilgili literatür taramasında ise Latouf (2008)'un, anne-babaların ebeveyn stillerinin 5 yaşındaki çocukları üzerindeki etkisini incelediği çalışmasında, bu yaş grubunda çocuğa sahip ebeveynlerin daha çok demokratik ebeveyn stilini benimsedikleri sonucunu bulmuştur.

Alan yazın incelendiğinde, anne-babaların kendi belirttikleri çocuk yetiştirme yaklaşımları ile sahip oldukları ebeveyn tutumları arasındaki ilişkiyi doğrudan inceleyen çalışmalar görülmemiştir. Bu çalışmada ebeveynlerin kendi belirttikleri çocuk yetiştirme yaklaşımları ile Ebeveyn Tutum Ölçeği alt boyutlarından aldıkları puanlar karşılaştırıldığında, Sak, Şahin Sak, Atli, Şahin, (2015) çalışmasının sonucuna destekler niteliktedir. Bu bulgu anne babaların çocuklarını yetiştirmeyle ilgili bir farkındalık içinde olduklarını göstermesi açısından ilginçtir. İleride yürütülecek çalışmalarda KKTC’de yaşayan anne-babaların çocuk yetiştirme tutumu hakkında bilgi düzeyleri ve uygulamalarını belirlemeye yönelik çalışmaların yapılmasının yararlı olacağı düşünülmektedir.

Çalışmanın on dördüncü alt problemi, ebeveynlerin Ebeveyn Tutum Ölçeği puanlarının kendi çocuk yetiştirme yeterlilik algılarına göre farklılaşp farklılaşmadığının anlaşılması ile ilgilidir. Ebeveyn Tutum Ölçeği alt boyut puanları, ebeveynlerin kendi değerlendirdikleri çocuk yetiştirme yeterlilik algılarına göre değerlendirildiğinde; Otoriter, Koruyucu ve İzin Verici Tutum alt boyutlarında anlamlı fark bulunmamıştır. Ancak, ebeveynler çocuk yetiştirme konusunda kendi yeterliliklerini değerlendirdikleri Demokratik Alt Boyutta istatistiksel olarak anlamlı fark ortaya çıkmıştır. Anne-babaların çocuk yetiştirme konusunda az, orta ve çok olmak üzere derecelendirdiği yeterlilik düzeyleri bu alt boyutta, kendini çocuk yetiştirme konusunda orta düzeyde ($\bar{x}=71.825$) yeterli bulanlar ile çok yeterli ($\bar{x}=75.740$) bulanların puanları arasında anlamlı fark ortaya çıkmıştır. Ebeveynlerin çocuk yetiştirme konusundaki yeterlilik algıları ile ilgili alan yazın taramasında çeşitli çalışmalara ve farklı sonuçlara ulaşılmıştır. Seçer, Çeliköz ve Yaşa (2008)’nın, okul öncesi eğitim kurumuna devam eden çocukların annelerinin ebeveynliğe yönelik tutumlarını inceledikleri çalışmalarında, annelerin ebeveynliğe

yönelik yeterlilik algılarını eğitim düzeyi, çalışma durumu ve sahip oldukları çocuk sayısı değişkenleri ile incelemiştir. Bunun sonucunda annelerin ebeveynlik konusundaki yeterlilik algıları ile çalışma durumu, çocuk sayısı ve eğitim düzeyleri arasında anlamlı fark bulunmamıştır. Benzer bir çalışma da Çiftçi Topaloğlu'nun (2013), 4-5 yaş grubundaki çocukların sosyal yetkinlikle kaygı düzeylerinin anne-babalarının ebeveynlik öz yeterliği ile arasındaki ilişkinin incelendiği çalışmadır. Bu çalışma sonucunda, anne-babaların ebeveynlik öz yeterlilik algıları çocukların cinsiyetine ve kendi eğitim durumlarına göre anlamlı olarak farklılık göstermezken, annelerin mesleklerine göre ebeveyn öz yeterlilikleri arasında anlamlı fark bulunmuştur. Dünya üzerinde yapılan bir çalışma da ise farklı sonuç ortaya çıkmıştır. Van Delft (2012), ebeveyn öz yeterliliği, ebeveyn eğitim ve öğretim yöntemleri ve ebeveyn – uzman etkileşimi arasındaki ilişkiyi incelediği çalışmasında, ebeveynlik kaygısı ve anne-babaların çocuklarının gelişim algısı ile annelik öz yeterlilikleri arasında anlamlı ilişki bulunmuştur.

Anne-babaların çocuk yetiştirme konusunda kendi belirttikleri yeterlilik algıları ile ilgili çeşitli çalışmalarla karşılaşmıştır. Bu çalışmada demokratik alt boyutta kendini çocuk yetiştirme konusunda orta düzeyde yeterli bulan ebeveynlerle çok yeterli bulan ebeveynler arasında anlamlı fark çıkmasının nedeni bu alt boyutta çocuk yetiştirme bilincine sahip ebeveynlerin kendini bu konuda yetersiz görmesi ile alakalı olabilmektedir. Bu alt boyutla ilgili olarak daha çok değişkenin yer aldığı ve ebeveynlerin yeterliliği nasıl değerlendirdiği ile ilgili çalışmalar yapılarak bilimsel olarak daha anlaşılır sonuçlara ulaşılabilir.

Çalışmanın on beşinci alt problemi, anne-babaların ebeveyn tutum ölçeği alt boyut puanlarının, çocuk yetiştirme konusunda eşleri ile anlaşma durumuna göre farklılaşıp farklılaşmadığı ile ilgilidir. ETÖ, Koruyucu ve İzin Verici alt boyut

puanlarında ebeveynlerin çocuk yetiştirme konusunda eşleri ile anlaşma durumlarına göre anlamlı bir fark görülmezken, Demokratik ve Otoriter alt boyut puanlarında eş ile anlaşma durumu açısından istatistiksel olarak anlamlı fark bulunmuştur.

Scheffe Testi sonucuna göre, demokratik tutum alt boyutunda çocuk yetiştirme konusunda eşi ile az anlaştığını belirten ebeveynler ($\bar{x}=70.000$) ile eşi ile çok anlaştığını belirten ebeveynlerin ($\bar{x}=75.555$) puan ortalamaları anlamlı farklılığa neden olmuştur. Otoriter tutum alt boyutunda da aynı şekilde çocuk yetiştirme konusunda eşi ile az anlaştığını belirten ebeveynlerin puan ortalamaları ile ($\bar{x}=25.000$) eşi ile çok anlaştığının belirten ebeveynlerin puan ortalamaları ($\bar{x}=20.022$) anlamlı farklılığa neden olmuştur. Konu ile ilgili alan yazın incelendiğinde, çocuk yetiştirme konusunda eş ile anlaşma durumunu inceleyen çalışmaların sayısı yok denecek kadar az olduğu gözlenmiştir. Yurt içi ve yurt dışında konu ile ilgili yapılan çalışmaların genellikle evlilik doyumu, babanın çocuk eğitime ve yetiştirilmesine katılımı gibi konular üzerinden çalışmalara rastlanılmıştır. Yurt dışında Sheldon (2015), tarafından ergenlik dönemindeki çocukların anne-babalarının evlilik kalitesi ile ebeveynlik kalitesini ölçtüğü çalışması yukarıda bahsedilen çalışmalara örnek olabilecek bir çalışma niteliği taşımaktadır. Bu çalışma sonucunda evlilik kalitesi yüksek oranda anne-baba ile ilişkili olduğu ve ayrıca ebeveynlik rolleri ve ebeveyn-çocuk ilişkisi de yine anne-baba ile ilişkili olduğu sonuçları bulunmuştur.

Yukarıda bahsedildiği üzere bu alt problem ile ilgili sınırlı kaynağa ulaşılmış ve ulaşılan kaynakların da doğrudan alt problemle ilgili olmadığı saptanmıştır. Bu alt probleme benzer çalışmaların farklı ölçme araçları kullanılarak, farklı yaş grupları ve değişkenlerle ilişkilendirildiği gözlenmiştir. Bu nedenle ileride yapılacak olan çalışmaların, çocuk yetiştirme konusunda eş ile anlaşma durumunun derinlemesine

incelenmesi gerekliliği ortaya çıkmaktadır. Özellikle okul öncesi dönemde çocuğa sahip ebeveynlerin tutum ve davranışlarının daha farklı değişkenlere ilişkilendirileceği çalışmaların gerekliliği ortaya çıkmaktadır.

Araştırmanın on altıncı alt problemi, rneklemi oluşturan anne-babaların ET puanları ile sosyal çevrelerinden algıladıkları destek durumuna göre puanları arasında anlamlı bir farklılık olup olmadığı ile ilgilidir. ET Demokratik, Otoriter, Koruyucu ve İzin Verici Alt Boyutları ile ebeveynlerin ocuk yetiştirme konusunda sosyal çevrelerinden gördüğü destek puanları arasında anlamlı bir farklılık bulunmamıştır. Alan yazın taramasında özellikle okul öncesi dönemi çocuğa sahip ebeveynlerin sosyal çevrelerinden gördüğü destek ve ebeveynlik tutumları arasındaki ilişkiyi doğrudan inceleyen çalışmalarla karşılaşılmamıştır. Farklı alanlarda yapılan çalışmalara örnek olabilecek bir çalışma doğum sonrası dönemde sosyal desteğin anne – ocuk arasındaki bağlanmaya etkisinin incelendiği çalışmadır (Alan, 2011). Bu araştırma sonucunda doğum sonrasında annelerin aldığı sosyal destek ile anne-bebek bağlılığı arasında anlamlı ilişki bulunmuştur. Ayrıca anne-bebek bağlılığını sosyal destek dışında birçok faktrdn etkilendiği sonucuna da ulaşılmıştır. Yurt dışında yapılan bir çalışmada da, Asyalı Amerikan göçmen ailelerin sosyal çevrelerinden aldığı destek ile ebeveynlik kaygıları ve çocuklarına kötü davranma riski arasındaki ilişkinin ölçüldüğü çalışmadır (Yoon, 2013). Bu alışma sonucunda Asya kökenli göçmen ailelerin sosyal çevrelerinden aldıkları destek ile çocuklarını hırpalama ve kötü davranma risk davranışları arasında anlamlı fark bulunmuştur.

Bu bulgu özellikle çok çeşitli etnik kimliklerden ailelerin son yıllarda arttığı KKTC açısından önemlidir. Bu aileler arasından sosyal desteğin hangi açılardan ele alındığı, alan yazındaki benzerleri gibi bunun devlet ağırlıklı bir destek olarak mı algılandığı vb. konularda yürütülecek çalışmalar önemlidir. Bu özellikle sınıflarda

farklı aile yapılarına sahip çocukların bulunduğu okul öncesi eğitim kurumlarında öğretmenlerin ailelere yönelik destek hizmetlerini planlamaları ve uygulamaları açısından büyük önem taşıyabilir.

Araştırmanın on yedinci alt problemi Ebeveyn Tutum Ölçeği alt boyutlarından elde edilen puanlar ile DeMoulin Çocuklar İçin Benlik Algısı Ölçeği toplam ve alt boyut puanları arasındaki korelasyonlar ile ilgilidir. Ebeveyn Tutum Ölçeği alt boyutlarından elde edilen puanlar ile DeMoulin Çocuklar İçin Benlik Algısı Ölçeği toplam ve alt boyut puanları arasında anlamlı her hangi bir ilişki belirlenmemiştir.

Alan yazın taramasında DeMoulin Çocuklar İçin Benlik Algısı Ölçeği ve ETÖ kullanılan çalışmalar incelenmiş ve konularına göre korelasyon analizlerine bakılmıştır. Yazıcı ve Yaştepe'nin (2013), ebeveynlerin aile ortamı algısı ile çocukların benlik algısı arasındaki ilişkiyi inceledikleri çalışmalarında kullanılan DeMoulin Benlik Algısı Ölçeği ve Aile Ortamı Ölçeği'nin birlik beraberlik ve denetim alt boyutları korelasyon çalışması yapılmıştır. Bu çalışma sonucunda DeMoulin Çocuklar İçin Benlik Algısı Ölçeği Toplam, Öz Saygı ve Öz Yeterlilik alt boyutları ile Aile Ortamı Ölçeği Birlik-Berberlik boyutu arasında pozitif yönde bir ilişki bulunurken, Denetim alt boyutu arasında ters yönde anlamlı ilişki bulunmuştur. Ebeveyn Tutum Ölçeği'nin Sosyal Yetkinlik ve Davranış Değerlendirme-30 Ölçeği ile birlikte kullanıldığı anasınıfına devam eden çocukların içe dönüklük davranışları ile ebeveyn tutumlarının karşılaştırıldığı çalışma da bu iki ölçek arasında korelasyon analizi yapılmıştır (Durmuşoğlu Saltalı & Arslan, 2012). Bu analiz sonucunda çocukların sosyal yetkinlikleri ile ebeveynlerin otoriter ve aşırı koruyucu tutumları arasında negatif yönde anlamlı bir ilişki bulunmuştur. Ayrıca ebeveynlerin demokratik tutumları ile sosyal yetkinlikleri arasında ise pozitif yönde olumlu ilişki

bulunmuştur. Bununla birlikte ebeveynlerin otoriter ve aşırı koruyucu tutumları ile çocukların içe kapanıklıkları arasında pozitif yönde anlamlı ilişki bulunmuştur.

Bu çalışmada Ebeveyn Tutum Ölçeği alt boyutlarından elde edilen puanlar ile DeMoulin Çocuklar İçin Benlik Algısı Ölçeği toplam ve alt boyut puanları arasında anlamlı ilişki bulunmamasını nedeni örneklem küçüklüğü ile açıklanabilir. Ayrıca ilerleyen çalışmalarda örneklem grubunun çeşitlendirilmesi de bu ilişkinin anlamlı çıkmasına destek olacaktır.

Bölüm 6

ÖNERİLER

KKTC’de 5-6 yaş grubunda çocuğu olan anne – babaların çocuk yetiştirme tutumları ile okul öncesi eğitim kurumuna devam eden çocukların özgüven düzeyi arasındaki ilişkinin incelendiği bu çalışma sonuçlarına yönelik aşağıdaki önerilere yer verilebilir;

- KKTC’de okulöncesi dönem çocuklarının özgüven düzeylerinin genel durumu daha yaygın çalışılarak tespit edilmeli ve eğitimciler bu konuda bilgilendirilmelidirler.
- Çocukların özgüven düzeylerini geliştirmeye yönelik eğitim materyalleri ve programları hazırlanarak öğretmenler ve aileler desteklenmelidir.
- Gelecekte yapılacak çalışmalarda, erken dönemlerde çocuklarda özgüven düzeyini belirlemek amacı ile farklı değişkenler kullanılarak boylamsal bir çalışma yürütülerek, çocuğa aile içerisinde ve okul ortamında sağlanan farklı ortamları daha detaylı incelenmelidir.
- KKTC’de anne-babaların sahip olduğu çocuk yetiştirme tutumlarının belirlenmesine yönelik daha detaylı ve kapsamlı bir çalışma yapılması, bu adada yaşayan ailelerin farklı çocuk yetiştirme tutumlarının belirlenmesinde etkili olacaktır.
- KKTC’de aile yapılarını ve işlevlerini belirlemeye yönelik daha detaylı incelemeler yapılması, özellikle son yıllarda ülkeye alınan göçün artmasından

kaynaklanan çeşitli aile yapılarının belirlenmesi açısından daha etkili olacaktır.

- KKTC’de anne-baba tutumlarını belirlemeye yönelik çalışmalarda özellikle annelerin çalışma durumu ve eşlerin çocuk yetiştirme konusunda eşleri ile anlaşma durumları daha detaylı incelenerek, anne-baba-çocuk ilişkisinin niteliği konusunda ailelere yönelik geri bildirimleri yapılmalı ve çocuk yetiştirme konusunda eğitimler verilmelidir.
- Özellikle KKTC gibi ulaşılabilirliğin kolay olduğu bu ülke de anne-baba eğitim programlarının Milli Eğitim Bakanlığı’nca ailelere ulaştırılması bu konudaki bilincin artmasına yardımcı olunacağı düşünülmektedir.

KAYNAKLAR

Aihie,N.O. (2016). *Percieved Parenting Styles As Correlates Of Self-Esteem Among Adolescents in Secondary School*. International Journal Of Educational Benchmark.

Akif İnci,M. ve Deniz,Ü. (2015). *Baba Tutumları İle Çocuğun Yaşı,Doğum Sırası ve Kardeş Sayısı Değişkenleri Arasındaki İlişkinin İncelenmesi*. Karadeniz Sosyal Bilimler Dergisi,7(2).

Aksoy,V. ve Diken,İ.H.(2009). *Annelerin Ebeveynlik Öz Yeterlilik Algıları ile Gelişimi Risk Altında Olan Bebeklerin Gelişimleri Arasındakiİlişkiyi İnceleyen Araştırmalara Bir Bakış*.Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Özel Eğitim Dergisi,10(1),59-68.

Akman,B.(Ed.)(2013).*Erken Çocukluk Döneminde Gelişim(5.Basım)*.Ankara:Nobel Akademik Yayıncılık.

Akagündüz,N. (2006).*İnsan Yaşamında Özgüven Kavramı*,1, Ümraniye Rehberlikve Araştırma Merkezi Müdürlüğü Yayınları.

Ataman,A. (2004).*Gelişim ve Öğrenme*, (2.Baskı), Ankara: Ümit Ofset Matbaacılık.1

Atay,M.(2011). *Erken Çocukluk Döneminde Gelişim 2*. Ankara: Kök Yayıncılık.

Atay,M.(2009). *Erken Çocukluk Döneminde Gelişim 1*. Ankara:Kök Yayıncılık.

Başak Altay,F. ve Güre,A. (2012). *Okul Öncesi Kuruma (Devlet-Özel)DevamEden Çocukların Sosyal Yeterlik ve Olumlu Sosyal Davranışlarıİle Annelerinin Ebeveynlik Stilleri Arasındaki İlişkiler*. Kuram ve Uygulamada Eğitim Bilimleri,12(4).

Baumrind, Diana. "Child care practices anteceding three patterns of preschool behavior." *Genetic psychology monographs* (1967).

Bayhan, S.P. ve Artan, İ. (2004). *Çocuk Gelişimi ve Eğitimi*. İstanbul: Morpa Kültür Yayınları.

Berk, E.L. (2013). *Çocuk Gelişimi* (1.Baskı). (A.Dönmez, Çev.). Ankara: İmge Kitapevi. (Orijinal Çalışma Basım Tarihi 2009).

Bertan,M., Haznedaroğlu, D., Koln, P., Yurdakök, K. ve Doğan Güçiz, B. (2009). *Ülkemizde Erken Çocukluk Gelişimine İlişkinYapılan Çalışmaların Derlenmesi (2000-2007)*, Çocuk Sağlığı ve Hastalıkları Dergisi, (52), 1-8.

Büyüköztürk, Ş., Kılıç Çakmak, E., Erkan Akgün, Ö., Karadeniz, Ş. ve Demirel, F. (2012). *Bilimsel Araştırma Yöntemleri*(13.Baskı).Ankara:Pegem Akademi.

Büyüköztürk, Ş., Çoklul, Ö. ve Köklü, N. (2014). *Sosyal Bilimler İçin İstatistik* (14.Baskı). Ankara: Pegem Akademi.

Çağlar, M., Dinçyürek, S. ve Arslan, N. (2012). *Üniversite Öğrencilerinin Sosyal Kaygılarının Analizi*. Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, (43), 106-116.

Ceyhan, E.(Ed.).(2004). *Çocuk Gelişimi ve Psikolojisi*. Eskişehir:Web-Ofset.

Cowan,A.P. ve Pape Cowan,P. (2014). *Controversiers In Couple Relationship Education (CRE):Overlooked Evidence and Implications For Research and Policy*.American Psychological Association,20(4),361-383.

Çelik,Y. ve Onay, İ. (2014). *6. Sınıf Öğrencilerinin Bilimsel Tutumları ve Özgüvenleri Arasındaki İlişkinin Çeşitli Değişkenlere Göre İncelenmesi*, Asya Öğretim Dergisi, (2), 38-51.

Çiftçi Topaloğlu, Z. (2013). *4-5 Yaş Çocuklarının Sosyal Yetkinlik, Saldırganlık,Kaygı Düzeyleri ile Anne-Babalarının Ebeveyn Öz Yeterliliği Algısı Arasındaki İlişkilerin İncelenmesi*.Yüksek lisans tezi, Pamukkale Üniversitesi.

Deckers,T., Falk,A., Kosse,F. ve Schildberg-Hörisch,H. (2015). *How Does Socio-Economic Status Shape A Child's Personality?*. Discussion Paper, No.8977,Germany.

Dinç, B. (2015). *Okul Öncesi eğitim Kurumuna Devam Eden Çocukların Ebeveynlerinin Çocuk Hakları Eğitimi Konusundaki Görüşleri*. Eğitimde Nicel Araştırmalar Dergisi, 3(1), 7-25.

- Diken, İ.H.(Ed.). (2014). *Erken Çocukluk Eğitimi*(3). Ankara: Pegem Akademi.
- Driscoll,L.C.(2013).*Parenting Styles And Self-Esteem*.Yayınlanmış yüksek lisans tezi,Scripps College.
- Durmuşoğlu Saltalı ve N., Arslan, E. (2012). *Ebeveyn Tutumlarının AnasınıfınaDevam Eden Çocukların Sosyal Yetkinlik ve İç Dönüklük Davranışını Yordaması*. Elementary Educational Online, 11 (3), 729-737.
- Firouzkouhi Moghaddam, M., Validad, A., Rakhshani, T. ve Assareh, M. (2017). *Child Self-Esteem and Different Parenting Styles Of Mothers:A Cross-Sectional Study*. Archives of Psychiatry and Psychotherapy, (1), 37-42.
- Gültekin Akduman, G., Günindi, Y. ve Türkoğlu, D. (2015). *Okul Öncesi Dönem Çocukların Sosyal Beceri Düzeyleri ile Davranış Problemleri Arasındaki İlişkinin İncelenmesi*. Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi, 8 (37).
- Gülay Ogelman, H. ve Çiftçi Topaloğlu, Z. (2012). *4-5 Yaş Çocukların Sosyal Yetkinlik, Saldırganlık, Kaygı Düzeyleri İle Anne-Babalarının Ebeveyn Öz Yeterliliği Algısı Arasındaki İlişkilerin İncelenmesi*. Abant izzet Baysal Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi,14(1).
- Günindi,Y. (2011). *Bağımsız Anaokullarına ve Anasınıflarına Devam Eden Çocukların Sosyal Becerilerinin Değerlendirmesi*. Ahi Evran Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi,12(1),133-144.

- Güenalp, A. (2007). *Farklı Anne Baba Tutumlarının Okul Öncesi Eğitim Çağındaki Çocukların Özgüven Duygusunun Gelişimine Etkisi*. Yayınlanmış yüksek lisans tezi, Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Gürşimşek, I. (2009). *Anne Babaların Çocuk Yetiştirme ve Eğitimine İlişkin İnanç ve Değerleri*. International Conference On Educational Sciences, 8(2), 916-926.
- Gooding, Y. (2001). *The Relationship Between Parental Educational Level and Academic Success of College Freshmen*. Unpublished master's thesis, Iowa State University.
- Grimes, L. (2012). *The Role Of Parental Self-Efficacy And Parental Knowledge In Parent-Infant Interactions During The Transition To Parenthood*. Doctor of philosophy, College of Bowling Green.
- Haktanır, G., Baran, G. ve Alisinanoğlu, F. (1998). *Çalışan Annelerin Çocuk Yetiştirme Tutumları*. Ankara Üniversitesi Ziraat Fakültesi.
- Hamiden Karaca, N., Gündüz, A. ve Aral, N. (2011). *Okul Öncesi Dönem Çocuklarının Sosyal Davranışının İncelenmesi*. Kuramsal Eğitim Bilim, 4(2), 65-76.
- Heatherton, F. T. ve Wyland, L. C. (2003). *Assessing Self-Esteem*, American Psychology Association, 219-233.

- Johnson, S. (2014). *Investigating The Effects Birth Order Has On Personality, Self-Esteem, Satisfaction With Life and Age*. Unpublished Master's thesis, Department of Psychology DBS School Of Arts.
- Kashahu, L., Fatbardha Osmanaga ve D.G.,Bushati,J. (2014). *The Relationship Between Parental Demographic, Parenting Styles and Student Academic Achievement*. European Scientific Journal, 10 (13).
- Kandır, A. ve Alpan, Y. (2008). *Okul Öncesi Dönemde Sosyal-Duygusal Gelişime Anne-Baba Davranışlarının Etkisi*. Aile ve Toplum Dergisi,10(4).
- Karabulut Demir, E. ve Şendil, G. (2008). *Ebeveyn Tutum Ölçeği*. Türk Psikoloji Yazıları,11(21),15-25.
- Kırman, A. ve Doğan, Ö. (2017). *Anne-Baba-Çocuk İlişkileri: Bir Metasentez Çalışması*. H.Ü Sağlık Bilimleri Dergisi, 4(1).
- Kuru Turaşlı, N. ve Zembat, N. (2013). *6 Yaş grubu Çocuklarda Benlik Algısını Desteklemeye Yönelik Sosyal-Duygusal Hazırlık Programının Etkililiğinin İncelenmesi*. NEÜ Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi,2,1-16.
- Kuru Turaşlı, N. (2014). *Validity And Reliability of The DeMoulin Self-Concept Developmental Scale For Turkish Preschoolers*. Eurasianjournal Of Educational Research,(55), 55-72.

- Kuzucu, Y. (2011). *Değişen Babalık Rolü ve Çocuk Gelişimine Etkisi*. Türk Psikolojik Danışma ve Rehberlik Dergisi,4(35),79-91.
- Lindenfield, G. (1994). *Kendine Güvenen Çocuk Yetiştirme*. (G.Tümer,Cev.). Ankara: HYB Yayınevi. (Orijinal çalışma basım tarihi 1997).
- Motvaliyan, M. S., Moradi, S., Shabliz, S. M. ve Hekmat, R. M. (2014). *A Comparison Between Parenting Style, Self-Esteem and Scholar Achievement of Ahvaz Scientific-Applied University Student*. ARPN Journal Of Science and Technology, 4 (4).
- Mofrad, S. ve Uba, I. (2014). *Effect Of Birth Order On The Differential Parental Treatment of Children*. Asian Social Science, 10 (14), 132.
- Myers, R. (1990). Erken Çocukluk Gelişim ve Eğitiminde Farklı Modeller. S. Bekman, (Ed.).*Erken Çocukluk Eğitiminde Farklı Modeller Semineri* (13-38).
- Oktay, A. (2004). *Yaşamın Sihirli Yılları: Okul Öncesi Dönem* (6. Baskı). İstanbul: Epilson Yayıncılık.
- Özmert, N. E. (2005). *Erken Çocukluk Gelişiminin Desteklenmesi-II: Çevre*. Çocuk Sağlığı ve Hastalıkları Dergisi,(48),337-354.
- Özdemir, K. N. (2016). *DeneySEL Bir Çalışma: Bibliyopsikolojik Danışmaya Dayalı Özgüven Geliştirme Programının & 6. Sınıf Öğrencilerinin Özgüven Düzeylerine Etkisi*, İlköğretim Online,15(1),136-147.

- Özevin Tokinan B. ve Bilen, S. (2011). *Yaratıcı Dans Etkinliklerinin Motivasyon, Özgüven, Özyeterlilik ve Dans Performansı Üzerine Etkileri*. Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, (40), 363-374.
- Özyürek, A. ve Tezel Şahin, F. (2005). *5-6 Yaş Grubunda Çocuğu Olan Ebeveynlerin Tutumlarının İncelenmesi*. G.Ü Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi, 25(2), 19-34.
- Peşken Akça, R. (2012). *Ana-Babaların Çocuk Yetiştirmede Aşırı Koruyucu Olmaları*. Akademik Bakış Dergisi, (29).
- Sak, R., Şahin Sak, İ. T., Atli, S. ve Kübra Şahin, B. (2015). *Okul Öncesi Dönem: Anne-Baba Tutumları*. Mersin Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, 11 (3), 972-991.
- Seçer, Z., Çeliköz, N. ve Yaşa, S. (2008). *Okul Öncesi Eğitim Kurumlarına Devam Eden Çocukların Annelerinin Ebeveynliğe Yönelik Tutumları*. Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, 19, 395-411.
- Sequeira Latouf, D. C. N. (2008). *Parenting Styles Affecting The Behaviour Of Five-Year-Old*. Unpublished master's thesis, University Of South Africa.
- Sharma, G. ve Pandey, N. (2015). *Parenting Styles and Its Effect on Self-Esteem of Adolescents*. The International Journal of Indian Psychology, 1 (7).

- Shok Hong, O., Sang Long, C. ve Abdull Rahman, H. R. (2015). *An Analysis On The Relationship Between Parenting Styles and Self Esteem of a University in Malaysia: A Case Study*. Mediterranean Journal of Social Sciences, 6 (4), 3.
- Sheldon, L. M. (2015). *Linking Martial and Parenting Quality In Parents Of Early Adolescent*. Unpublished Master's thesis, Utah State University.
- Sümer, N., Gündoğdu Aktürk, E. ve Helvacı, E. (2010). *Anne-Baba Tutum ve Davranışlarının Psikolojik Etkileri: Türkiye'de Yapılan Çalışmalara Toplu Bakış*. Türk Psikoloji Yazıları, 13(25), 42-59.
- Şanlı, D. ve Öztürk, C. (2012). *Annelerin Çocuk Yetiştirme Tutumlarını Etkileyen Etmenlerin İncelenmesi*. Buca Eğitim Fakültesi Dergisi, (32).
- Tatlı, S., Selimoğlu, H. ve Bademci, D. (2012). *Çocukları Okul Öncesi Eğitime Devam Eden Annelerin Aile Hayatı ve Çocuk Yetiştirme Tutumlarının İncelenmesi*. Bingöl Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, 2(3).
- Tezel Şahin, F. ve Özyürek, A. (2008). *5-6 Yaş Grubu Çocuğa Sahip Ebeveynlerin Demografik Özelliklerinin Çocuk Yetiştirme Tutumlarına Etkisinin İncelenmesi*. Türk Eğitim Bilimleri Dergisi, 6 (3), 395-414.
- Turhan, B. ve Özbay, Y. (2016). *Erken Çocukluk Eğitimi ve Nöroplastisite*. Erken Çocukluk Eğitimi Çalışmaları Dergisi, 1(2), 58-68.

- Tuncer, Ö., İnci Atay, M., Türker, Y. ve Tuncer, H. (2014). *Adolesanlarda Kardeş Sayısı ile Öz-Kavram İlişkisi*.Düzce Tıp Fakültesi Dergisi,16(3),22-25.
- Türkmen, M. (2012). *Öznel İyi Oluşun Yapısı ve Ana-Baba Tutumları, Öz Saygı ve Sosyal Destekle İlişkisi: Bir Model Sınaması*.Uşak Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi,5(1),41-73.
- Tong, L., Shinohara, R., Sugisawa, Y., Tanaka, E., Maruyama, A., Sawada, Y., Ishi, Y. ve Anme, T. (2009). *Relationship Of Working Mothers' Parenting Style And Consistency To Early Childhood Development: A Longitudinal Investigation*.Journal Of Advanced Nursing.
- Uyanık Balat, G. (2007). *İlköğretime Başlayan Çocukların Anne Babalarının Çocuk Yetiştirme Tutumlarının Okul Öncesi Eğitimden Yararlanma Düzeylerine Göre İncelenmesi*. Eğitim ve Bilim, 32 (143).
- Uyanık Balat, G. ve Yılmaz, E. (2014). *Okul Öncesi Dönemdeki Çocukların Annelerinin Çocuk Yetiştirme Tutumları ile Ebeveyn Öz Yeterlilik Algılarının İncelenmesi*. NWSA Education Sciences.
- Van Delft, S. (2006). *Relationships Between Parental Self-Efficacy, Parent Training Instructional Practices, And Models Of Parent-Professional Interaction*. Unpublished master's thesis, The University Of British Columbia.
- Vural, E. D. ve Gürşimşek, I. (2009). *Okul Öncesi Eğitimde Aile Katılımlı Sosyal Beceri Eğitimi*. Journal of New World Sciences Academy,4(3).

Yalçın, H. (2013). *Anne-Çocuk İletişimi Eğitiminin Etkileri*. SDÜ FenEdebiyat Fakültesi Sosyal Bilimler Dergisi,(28),179-194.

Yalçın, F., Türnüklü, A. (2011). *Algılanan Ana-Baba Davranışları ile Çocuk Yetiştirme Tutumları Arasındaki İlişki*, Journal of New WorldSciences Academy, 6(1).

Yavuzer, H. (2005). *Çocuk Psikolojisi*, İstanbul: Remzi Kitapevi.

Yavuzer, H. (2007). *Çocuğu Tanımak ve Anlamak* (7. Baskı). İstanbul: Remzi Kitapevi.

Yazıcı, Z. ve Taştepe, T. (2013). *Ebeveynlerin Aile Ortamı Algısı ile Çocukların Benlik Algısı Arasındaki İlişki*. International Journal Of Human Sciences, 10 (2).

Yeşilyaprak, B. (1993). *Kişilik Gelişiminde Ailesel Faktörlerin Etkisine İlişkin Bir Araştırma*. Aile ve Toplum Dergisi,3(1).

Yeşilyaprak, B. (Ed.). (2002). *Gelişim ve Öğrenme Psikolojisi* (2. Baskı). Ankara: Pegem Yayıncılık.

Yeşilyaprak, B. (2007). *Eğitimde Rehberlik Hizmetleri* (15.Basım). Ankara: Nobel Yayınları.

Yıldızoğlu, H. (2013). *Okul Yöneticilerinin Beş Faktör Kişilik Özellikleri ile Çatışma Yönetimi Stili Tercihleri Arasındaki İlişki*. Yayınlanmış yüksek lisans tezi, Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Yıldız Çiçekler, C. ve Alakoç Pirpir, D. (2015). *48-72 Aylar Arasında Çocuğu Bulunan Annelerin Çocuk Yetiştirme Davranışları İle Çocuklarının Benlik Kavramlarının İncelenmesi*. Hacettepe University Faculty Of Health Sciences Journal,1(2).

Yüksel, G. (Ed.). (2015). *Yaşam Boyu Gelişim*(13. Baskı). Ankara: Nobel Akademik Yayıncılık.

Yoon, S. A. (2013). *The Role of Social Support in Relation to Parenting Stress and Risk of Child Maltreatment among Asian American Immigrant Parents*. Doctor of Social Work (DSW), University Of Pennsylvania.

Zembat, R., Kuru Turaşlı, N., Güven, G., Sezer, T., Akşin, E., Yılmaz, E. ve Bayındır, D. (2016). *Validity and Reliability of The De-Moulin Self Concept Developmental Scale for The 36- 72 Month Old Childre.*, Journal of Education and Training Studies,4(2).

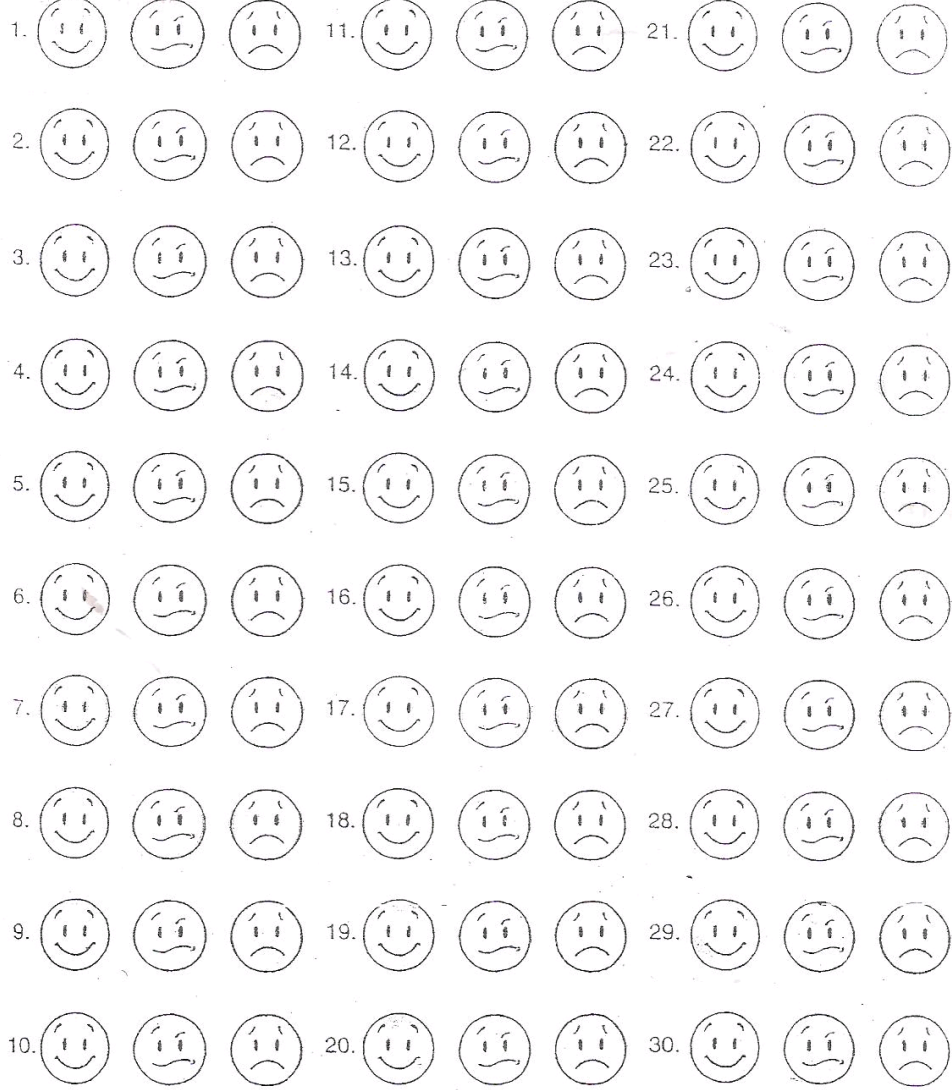
EKLER

EK1: DeMoulin Çocuklar İçin Benlik Algısı Ölçeği

DEMOULİN ÇOCUKLAR İÇİN BENLİK ALGISI TESTİ (5-6 YAŞ)

01. Faaliyetimi yaparken öğretmenimden yardım istediğimde, hissederim.
02. Öğretmenimle, ailem hakkında konuştuğumda, hissederim.
03. Öğretmenim, benden bir soruyu cevaplamamı istediğinde, hissederim.
04. Öğretmenimden, anlamadığım bir şeyi tekrar etmesini istediğimde, hissederim.
05. Her sabah, okula gitmek için hazırlanırken, hissederim.
06. Faaliyetimi öğretmenime teslim ettiğimde, hissederim.
07. Yarın okula gideceğimi düşündüğümde, hissederim.
08. Öğretmenim, yeni bir şey yapacağımızı sınıfa duyurduğunda, hissederim.
09. Öğretmenim, evde yapmamız için bir faaliyet/görev verdiğiğinde, hissederim.
10. Birisi, bana, yapmakta zorlandığım bir faaliyeti yapabilmem için yardım ettiğinde, hissederim.
11. Sınıf arkadaşlarımla, faaliyetim/projem hakkında konuştuğumda, hissederim.
12. Başkalarının yapabildiği bir şeyi, ben yapamadığımda, hissederim.
13. İnsanların önünde şarkı söylemem gerektiğinde, hissederim.
14. Sınıf arkadaşlarımla önünde bir şey anlatmam gerektiğinde, hissederim.
15. Sınıf arkadaşlarımla benimle dalga geçerlerse, hissederim.
16. Oyun zamanı, arkadaşlarımla birlikteyken, hissederim.
17. Kendi resmimi çizdiğimde, görünürüm.
18. Arkadaşlarımla konuştuğumda, hissederim.
19. Okuldayken, hissederim.
20. Evdeyken, hissederim.
21. Kendi kendime oynarken, hissederim.
22. Şu an boyamakta olduğum yüz ne kadar hissettiğimi ifade ediyor.
23. Oynamakta olduğum bir şeyi paylaşmam istendiğinde, hissederim.
24. Öğretmenimle, kendimle ilgili konuştuğumda, hissederim.
25. Öğretmenim beni evimde ziyarete gelse, hissederdim.
26. Ailem hakkında konuştuğumda, hissederim.
27. Diğer insanların resimlerini çizdiğimde, görünürler.
28. Her gün sınıfıma girdiğimde ve sandalyeme oturduğumda, hissederim.
29. Aynaya baktığımda, hissederim.

EK 2: DeMoulin Çocuklar İçin Benlik Algısı Cevap Anahtarı

EK 3: DeMoulin Çocuklar İçin Benlik Algısı İzin Yazısı

İlgili Makama,

Nermin Çakarlı'nın yürüteceği "KUZAY KIBRIS TÜRK CUMHURİYETİ'NDE ANNE BABALARIN ÇOCUK YLTIŞTIRMA TUTUMLARI İLE 5-6 YAŞ ÇOCUKLARIN ÖZGÜVEN DÜZLÜYÜ ARASINDAKİ İLİŞKİNİN İNCELENMESİ" isimli çalışmada kullanılmak üzere, geçerlik güvenirlik ve Türkçe adaptasyon çalışmasını yaptığım ölçeğim Demoulin Benlik Algısı Testi (5-6) 'nin kullanılmasına izin veriyorum. Bu izin yalnızca bu çalışma için geçerlidir.

28.03.2016

Yrd.Doç.Dr. Nalan Kuru-Turaşlı
Uludağ Üniversitesi Eğitim Fakültesi

Önemli Not: Çalışmanız yayımlandığı takdirde, yayım bilgilerinizi en kısa zamanda tarafımıza da bildirmeniz gerekmektedir.

EK 4: Ebeveyn Tutum Ölçeği

	CÜMLELER	Her zaman böyledir	Çoğu zaman böyledir	Bazen böyledir	Nadiren böyledir	Hiçbir zaman böyle değildir
1	Ben bir başkasıyla konuşurken çocuğumun araya girmesine izin veririm.					
2	Çocuğumun kendine özgü bir bakış açısı olduğunu kabul ederim.					
3	Çocuğumla aynı fikirde olmadığımız zaman, benim fikirlerimi kabul etmesi için onu zorlarım.					
4	Çocuğumu, hayatın ufak tefek güçlüklerinden korurum.					
5	Çocuğuma bağımsız olmayı öğrenmesi konusunda yardımcı olurum.					
6	Çocuğuma, kurallara neden uyması gerektiğini açıklarım.					
7	Çocuğuma yaptığı şeyin önemli olduğunu hissettiririm.					
8	Çocuğumu, kendisi için yorucu olabilecek işlerden korurum.					
9	Çocuğum söz dinlemediğinde ona vururum.					
10	Çocuğumun iyi ve kötü davranışı karşısında neler hissettiğimi ona açıklarım.					
11	Çocuğumu yola getirmek için onu azarlarım.					
12	Çocuğuma karşı koruyucu davranırım.					
13	Çocuğum iyi davrandığında onu överim.					
14	Çocuğumun kişisel görüşlerine saygı gösteririm.					
15	Çocuğumu bir şeyleri kendi başına yapması konusunda cesaretlendiririm.					
16	Arkadaşları çocuğuma sataştığı zaman onu korurum.					
17	Çocuğumun başkaları konuşurken araya girmesine izin veririm.					
18	Çocuğumun cinsel konularda sorduğu soruları anlayacağı bir dilde doğru olarak cevaplarım.					

1						
9	Çocuğum yanlış bir şekilde davrandığında ona bağıırım.					
2	Ebeveynlik konusunda bir yanlış yaptığımda çocuğumdan özür dilerim.					
2						
1	Çocuğumu, kendisi için zor olabilecek işlerden korurum.					
2						
2	Çocuğumun hastalanmasından endişe ederim.					
2						
3	Çocuğumun duygularını serbestçe ifade etmesine izin veririm.					
2						
4	Çocuğumun istediği saatte uyumasına izin veririm.					
	CÜMLELER	Her zaman böyledir	Çoğu zaman böyledir	Bazen böyledir	Nadiren böyledir	Hiçbir zaman böyle değildir
2	Çocuğum yanlış davrandığında, bunun neden yanlış olduğunu ona açıklarım.					
2						
6	Çocuğuma kızdığında çocuğumu cezalandırırım.					
2	Fiziksel cezayı, çocuğumu disipline sokmanın bir yolu olarak kullanırım.					
7						
2	Çocuğumun hayal kırıklığına uğramaması için elimden geleni yaparım.					
8						
2	Çocuğumun büyüdükçe yeni şeyler denemeyi göze alması gerektiğine inanırım.					
2						
3	Çocuğumun her şeyi yapmasına izin veririm.					
3						
1	Çocuğumun yanlış davranışını görmezden gelirim.					
3						
2	Çocuğumu başka çocuklarla kıyaslarım.					
3						
3	Çocuğumun şımarıklıklarına göz yumarım.					
3						
4	Çocuğumu şımartırım.					
3						
5	Çocuğuma karşı çabuk öfkelenirim.					
3						
6	Çocuğum bana bir şey anlatırken sözünü kesmeden dinlerim.					
3						
7	Çocuğuma bir şey alırken onun da fikrini alırım.					

3					
8	Çocuğumla her konuyu konuşabilirim.				
3					
9	Çocuğuma karşı sabırsızım.				
4					
0	En ufak bir hatasında, çocuğumu cezalandırırım.				
4	Çocuğum için hemen hemen bütün eğlencelerimden fedakarlık ederim.				
4	Çocuğumun kendi başına becerebileceği şeyleri denemesi için ona fırsat tanırım.				
4	Çocuğuma bana sormaksızın şahsi eşyalarımın herhangi birini alıp kullanmasına izin veririm.				
3					
4	Evimizde hangi televizyon programının izleneceği, çocuğumun isteğine göre belirlenir.				
4					
5	Çocuğumu yapabileceğinden fazlasını yapması için zorlarım.				
4	Çocuğumu, onun cesaretini kırabilecek zor işlerden uzak tutarım.				
6					

EK 5: Milli Eğitim Bakanlığı İzin Yazısı

KUZEY KIBRIS TÜRK CUMHURİYETİ
MİLLİ EĞİTİM VE KÜLTÜR BAKANLIĞI
İLKÖĞRETİM DAİRESİ MÜDÜRLÜĞÜ

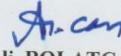
Sayı: İÖD.0.00-35/2016/1B-3168

Lefkoşa, 15 Aralık 2016

Sayın Nermin Çakırlı,
Doğu Akdeniz Üniversitesi,
Gazimağusa.

Müdürlüğümüze bağlı okullarda uygulamak istediğiniz "KKTC'de Anne-Babaların Çocuk Yetiştirme Tutumları ile 5-6 Yaş Aralığındaki Çocukların Özgüven Düzeyi Arasındaki İlişkinin İncelenmesi" konulu çalışma Talim ve Terbiye Dairesi Müdürlüğü tarafından incelenmiş olup gizlilik ve gönüllülük ilkelerine riayet edilerek uygulanması uygun görülmüştür.

Çalışma uygulamadan önce okul müdürlükleri ile temas kurulması ve tamamlandıktan sonra da sonuçların Talim ve Terbiye Dairesi Müdürlüğü'ne iletilmesi hususunda gereğini saygı ile rica ederim.

Ali BOLATCAN
Müdür

/FB

Tel (90) (392) 228 3136 - 228 6893
Fax (90) (392) 228 7158
E-mail meb@mebnet.net

Lefkoşa-KKTC

Ek 6: DAÜ Etik Kurul İzni

 <p>Doğu Akdeniz Üniversitesi "Uluslararası Kariyer İçin"</p>	<p>Eastern Mediterranean University "For Your International Career"</p>	<p>P.K.: 99628 Gazimağusa, KUZEY KIBRIS / Famagusta, North Cyprus, via Mersin-10 TURKEY Tel: (+90) 392 630 1995 Faks/Fax: (+90) 392 630 2919 bayek@emu.edu.tr</p>
---	--	---

Etik Kurulu / Ethics Committee

Sayı: ETK00-2017-0010

19.01.2017

Sayın Nermin Çakırlı
İlköğretim Bölümü
Yüksek Lisans Öğrencisi

Doğu Akdeniz Üniversitesi Bilimsel Araştırma ve Yayın Etiği Kurulu'nun **16.01.2017** tarih ve **2017/38-12** sayılı kararı doğrultusunda, **KKTC'de Anne Babaların Çocuk Yetiştirme Tutumları ile 5-6 Yaş Aralığındaki Çocukların Özgüven Düzeyi Arasındaki İlişkinin İncelenmesi** adlı tez çalışmanızı, Prof. Dr. Ayşe Işık Gürşimşek'in danışmanlığında araştırmanız Bilimsel ve Araştırma Etiği açısından uygun bulunmuştur.

Bilginize rica ederim.

Doç. Dr. Şükrü Tüzmen
Etik Kurulu Başkanı

ŞT/sky.

www.emu.edu.tr